

ایران اقتصادی

مرداد ۱۴۰۲ | ویژه نامه عملکرد اقتصادی دوساله دولت سیزدهم

۸ سال تاراج؛ ۲ سال علاج

عبور از بحران بی‌دولتی

رئиси، چه اقتصادی را از روحاني
تحويل گرفت و در ۲ سال اخير چه کرد؟

ثبت بالاترين تورم ۸۰ سال اخير،
كسري بودجه ۴۸۰ هزار ميليارد توماني،
ميانگين رشد اقتصادي نزديك به صفر،
منفي بودن نرخ رشد تشكيل سرمايه
ثابت ناخالص، ثبت بالاترين رشد پايه
پولي و نقدينگي، ايجاد كمترين اشتغال
خالص، ركود در مشاغل و كسب و كارها
به علت شيوع کرونا و ... از جمله
بارزترين نمايه‌هاي اقتصادي ايران در
پايان دولت دوازدهم و در مقطع تحويل
به دولت سيزدهم بود كه به خوبي
بيانگر بحران اقتصادي است كه به
دولت جديد به ارث رسيد.

روحانی چه اقتصادی را تحویل رئیسی داد؟

عبور از بحران بی دولتی

اشتغال و بیکاری

در مقایسه با عملکرد دولت های نهم و دهم، دولت گذشته در زمینه ایجاد اشتغال، عملکرد ضعیفتری داشته است. خالص اشتغال ۸ ساله دولت گذشته ۱٫۵ میلیون شغل بود در حالی که در دولت احمدی نژاد ۲٫۷۷ میلیون شغل بود

رشد پس از چند سال نزول

بر اساس آمار سازمان بین المللی آنتکنا، وابسته به سازمان ملل متحد که آمار جریان سرمایه گذاری در جهان را اعلام می کند، میزان سرمایه گذاری مستقیم خارجی در ایران در دولت گذشته به پایین ترین سطح دو دهه اخیر سقوط کرده است

وربات	خرید تضمینی	وربات	خرید تضمینی
۱۳۹۱	۶۷۰۰	۱۳۹۷	۹۵۰۰
۱۳۹۲	۳۹۰۰	۱۳۹۸	۷۸۰۰
۱۳۹۳	۷۴۳۹	۱۳۹۹	۸۲۰۰
۱۳۹۴	۳۳۱۹	۱۴۰۰	۴۷۰۰

کاهش واردات گندم با رشد تولید

گندم یکی از کالاهای اساسی کشاورزی محسوب می شود که سهم زیادی در امنیت غذایی کشور دارد. از این رو تأمین این محصول از طریق افزایش تولید و رسیدن به خودکفایی از اهمیت بسزایی برخوردار است

کنترل تورم در دولت سیزدهم

در دولت سیزدهم علی رغم اجرای سیاست اصلاحات ارزی در حوزه کالاهای اساسی، با اجرای سیاست های منضبط پولی و بودجه ای، بر اساس گزارش بانک مرکزی نرخ تورم در فروردین امسال ۴۹٫۷ درصد بود که حدود ۱۰ واحد درصد کمتر از پایان دولت قبیل است

۴۳	تورم سالانه هم کاهش یافت.....	۴	مقدمه.....
۴۳	رکورد کاهش تورم در کشور چگونه شکسته شد؟.....	۶	مین های دولت گذشته برای دولت رئیسی.....
۴۴	کنترل تورم تاریخی روحانی.....	۶	بررسی شاخص های اقتصادی آغاز و پایان دولت گذشته.....
۴۴	تورم تولید.....	۸	پایان سال های صفر (بانک مرکزی).....
۴۷	عبور از دوره رکوردزنی تورم تولیدکننده در دولت روحانی.....	۹	رشد اقتصادی (مرکز آمار).....
۴۷	اقدامات دولت برای کاهش فشار هزینه های عرضه.....	۱۰	درآمد سرانه.....
۴۸	گرانی بی سابقه مواد غذایی بازار ۴۲۰۰.....	۱۰	درآمد سرانه به قیمت ثابت.....
۵۰	بهبود پس از تخلیه منابع ارزی.....	۱۱	تجارت خارجی.....
۵۰	تسویه ۲,۳ میلیارد دلار بدهی خارجی در ۱۴۰۱.....	۱۱	تراز بازرگانی.....
۵۲	سرمایه گذاری در صنعت نفت.....	۱۲	صادرات.....
۵۲	تولید و صادرات نفت.....	۱۲	تجارت خارجی در دولت سیزدهم.....
۵۴	تولید نفت به روایت بریتیش پترولیوم.....	۱۳	رشد ترانزیت.....
۵۵	بودجه ریزی پس از ۸ سال بودجه گریزی.....	۱۴	پرهیز دولت از چاپ پول.....
۵۶	هزینه های جاری دولت گذشته.....	۱۴	عدم استقرار در دولت سیزدهم.....
۵۷	عملکرد مالیاتی.....	۱۵	مقایسه رشد پایه پولی و نقدینگی در دولت سیزدهم و دولت قبل.....
۵۸	ثبت رکورد بی نظیر در شناسایی مؤیدان مالیاتی در دولت سیزدهم.....	۱۵	مهار تدریجی غول تورم زایی.....
۵۹	رکورد دولت سیزدهم در بودجه عمرانی.....	۱۶	کنترل رشد نقدینگی در دولت سیزدهم.....
۵۹	رشد ۹۴,۲۹۴,۲ بی سابقه پرداخت های عمرانی.....	۱۸	توقف عقبگردها.....
۶۰	بدهی خارجی.....	۱۸	سرمایه گذاری داخلی.....
۶۰	بدهی های بودجه ای دولت.....	۲۱	رشد دورقمی تشکیل سرمایه در ماشین آلات.....
۶۰	بدهی دولت به سیستم بانکی.....	۲۲	رشد پس از چند سال نزول.....
۶۲	بدهی های دولت روحانی به نهادهای بین المللی.....	۲۴	توقف سال های خاموشی.....
۶۴	خرانه مقروض.....	۲۴	رکورد تولید برق را هم دولت رئیسی شکست.....
۶۶	تأمین کالاهای اساسی.....	۲۶	بدترین عملکرد از آن دولت روحانی.....
۶۶	مفاسد اقتصادی.....	۲۷	شکاف طبقاتی.....
۶۷	دولت دوازدهم رکورددار فساد اداری در میان دولت های ۲۴ سال گذشته ایران.....	۲۸	گسترش فقر در ۸ سال دولت قبل.....
۶۸	کارآمدی دولت.....	۲۸	بانک جهانی: فقر مطلق در ایران در دولت روحانی ۳ برابر شد.....
۷۰	ارز ۴۲۰۰.....	۳۱	درآمد هزینه خانوار.....
۷۱	شاخص تولید کارگاه های بزرگ صنعتی.....	۳۳	دولتی که مسکن نساخت.....
۷۱	رکورد تاریخی رشد کارگاه های بزرگ صنعتی در دولت سیزدهم.....	۳۵	قیمت زمین.....
۷۳	شاخص های صنعتی در اوج.....	۳۵	اشتغال و بیکاری.....
۷۴	پیش بینی پذیر کردن اقتصاد.....	۳۵	مقایسه عملکرد اشتغال زایی سال اول دولت های رئیسی و روحانی.....
۷۵	رکورد اشتغال در صنعت کشور در سال ۱۴۰۱.....	۳۶	افزایش ۶۷ درصدی اشتغال خالص در دولت رئیسی.....
۷۶	رکورد در سرمایه گذاری صنعتی.....	۳۸	دولت گذشته رکورددار تورم ۸۰ ساله.....
۷۷	کاهش واردات گندم با رشد تولید.....	۳۹	کنترل تورم در دولت سیزدهم.....
		۴۲	تورم ماهانه همه گروه ها ریزشی شد.....
		۴۲	سقوط آزاد تورم نقطه ای مواد خوراکی.....

روحانی چه اقتصادی را تحویل رئیسی داد؟

عبور از بحران بی دولتی

● هشت سال تاراج؛ دو سال علاج

مقدمه

اعتماد مردم به بازار سرمایه، خرج کردن همه ۸ میلیارد دلار ارز ترجیحی طبق مجوز بودجه‌ای برای واردات کالاهای اساسی در همان چند ماه اول سال ۱۴۰۰ و... سایر جزئیات بحران اقتصادی هستند که در ابتدای دولت سیزدهم، کشور با آن روبرو بود.

در این شرایط، دولت جدید شروع به کار کرد اما برخلاف بسیاری از پیش‌بینی‌ها توانست با اقدامات کارشناسی در عرصه اقتصاد و اتخاذ رویکرد مردمی و نه عوام‌پسندانه و غیرکارشناسی، توفیقات فراوانی کسب کند. توقف چاپ پول و استقرار دولت از بانک مرکزی آن هم در شرایط وحشتناک کسری بودجه، کاهش التهاب تورم، کاهش گرانی مسکن، توزیع گسترده کالاهای اساسی، توقف رانت ارز ۴۲۰۰ تومانی و توزیع مستقیم یارانه به مردم، رفع فوری مشکلات و گره‌های مردمی با اتکا به سفرهای استانی رئیس‌جمهور و دولتمردان، از بین بردن تنش‌های سیاسی با سایر ارکان نظام، توزیع گسترده واکسن کرونا و کاستن از مرگ‌های چندصد نفری کرونا و تک‌رقمی کردن آن و پایان دادن به تعطیلات اجباری اصناف و تولیدکنندگان

دولت سیزدهم در بحرانی‌ترین شرایط اقتصادی و اجتماعی چند دهه اخیر، البته با امید به اقدامات جهادی مدیران جدید و اعتماد عمومی مردم، در تابستان سال ۱۴۰۰ شروع به کار کرد.

ثبت بالاترین تورم ۸۰ سال اخیر، کسری بودجه ۴۸۰ هزار میلیارد تومانی، میانگین رشد اقتصادی نزدیک به صفر، منفی بودن نرخ رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص، ثبت بالاترین رشد پایه پولی و نقدینگی، ایجاد کمترین اشتغال خالص، رکود در مشاغل و کسب‌وکارها به علت شیوع کرونا و... از جمله بارزترین نمایه‌های اقتصادی ایران در پایان دولت دوازدهم و در مقطع تحویل به دولت سیزدهم بود که به خوبی بیانگر بحران اقتصادی است که به دولت جدید به ارث رسید.

البته اینها تمام مشکلات اقتصاد ایران نبود، بلکه خزانه کاملاً مفروض، بازارهای ملتهب و به‌هم‌ریخته کالاهای اساسی، تورم بالای انتظاری، افزایش بیبکاری، رکود تولید و رونق دلالتی، استقرار بی‌سابقه دولت قبل از بانک مرکزی، انباشت بدهی‌ها همچون اوراق فروخته شده در سال‌های قبل، سقوط بورس و لطمه اساسی به

و بازگشت به کار صدها هزار نفر از جمله این توفیقات هستند.

در دولت قبل، رشد اقتصادی از روند بلندمدت خود که به طور متوسط در دامنه ۳ تا ۴ درصد بود منحرف و متوسط رشد سالانه آن به نزدیک به صفر محدود شد. رشد اقتصادی پایین، ضمن اینکه با اهداف کلان و نیازهای کشور برای فائق آمدن بر بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاهی، افزایش رفاه جامعه و ارتقای جایگاه کشور همخوانی ندارد، نحوه تأمین آن نیز آسیب‌های زیادی به منابع کشور زده و بین مناطق کشور نامتوازن بود.

علاوه بر این، کاهش ارزش پول ملی با افزایش مستمر نرخ ارز ناشی از محدودیت‌های تحریمی، بی‌انضباطی در نظام پولی و بانکی، کسری بودجه سنواتی و جبران آن از محل افزایش پایه پولی زمینه‌ساز تورم واقعی و انتظاری شد و توزیع درآمد ناعادلانه و فقر روبه گسترش رفت. همچنین، محدود بودن مقاصد صادراتی و تمرکز بر صادرات مواد خام، شرایط مقاومت کشور در مواجهه با نکانه‌های مختلف را تضعیف کرد.

وجود آسیب‌ها و کاستی‌های فوق، باعث شده تا دولت سیزدهم رویکردی تحول‌گرا به منظور

رفع مشکلات اقتصادی و بسط عدالت و مبارزه با فساد را در دستور قرار دهد و فعالیت‌های دولت را متناسب با شاخص‌های مبارزه با فساد و تبعیض، عدالت‌خواهی و محرومیت‌زدایی، دیپلماسی فعال و متوازن، ارتقای شفافیت و صداقت، اصلاح و ترمیم ساختارها و فرایندها، اقدامات جهادی، خنثی‌سازی تحریم‌ها، برنامه محوری، تعامل بین بخشی، حمایت از اقشار ضعیف جامعه و تعامل با قوای دیگر به‌ویژه مجلس شورای اسلامی تنظیم نماید.

وضعیت اقتصادی کشور در پایان دولت قبل، موضوعی است که کمتر به آن پرداخته شده است. با علم به این واقعیت، بهتری می‌توان عملکرد سال اول دولت سیزدهم را قضاوت کرد. مثلاً در حالی که هم‌اکنون تورم در محدوده ۴۰ درصد است و چنین تورمی برای هر کشوری، بحرانی محسوب می‌شود اما وقتی بدانیم که نرخ تورم در پایان دولت قبل نزدیک به ۵۰ درصد (طبق گزارش مرکز آمار) و نزدیک به ۶۰ درصد (طبق گزارش بانک مرکزی) بوده، نرخ فعلی نشان‌دهنده عملکرد مثبت دولت سیزدهم است که توانسته آن را به شدت کاهش دهد.

با گذشت ۲ سال از شروع به کار دولت سیزدهم، به تدریج وضعیت ناگوار اقتصادی که دولت حسن روحانی برای آیت‌الله رئیسی به یادگار گذاشت، پدیدار می‌شود

مین‌های دولت گذشته برای دولت رئیسی

با گذشت ۲ سال از شروع به کار دولت سیزدهم، به تدریج وضعیت ناگوار اقتصادی که دولت حسن روحانی برای آیت‌الله رئیسی به یادگار گذاشت، پدیدار می‌شود.

آیت‌الله رئیسی به علت منش اخلاقی و نگاه ملی، تلاش کرده تا آنجا که ممکن است از ویرانه‌ای که تحویل گرفته سخن نگوید، درست برعکس رئیس دولت قبل. حسن روحانی در سال ۱۳۹۲ هر جا که می‌توانست از وضعیت ناگوار اقتصادی که از احمدی‌نژاد تحویل گرفته بود (البته درست و نادرست) سخن می‌گفت و در مصاحبه‌های زنده تلویزیونی به جای ارائه برنامه دولت‌ش، به اغراق و سیاه‌نمایی درباره اوضاع اقتصادی کشور می‌پرداخت که بعدها مشخص شد بسیاری از آن نادرست بوده؛ مثل خالی بودن خزانه یا صفر بودن خالص اشتغال‌زایی دولت‌های نهم و دهم. با این حال، آیت‌الله رئیسی در ۲ سال اخیر به جز یکی دو اظهارنظر درباره وضعیت اقتصادی که از روحانی تحویل گرفت مثل مقروض بودن خزانه، سخنی از آن اوضاع بحرانی نگفته است.

سایر دولتمردان هم تلاش کردند به تاسی از منش آیت‌الله رئیسی، کمتر به بیان ویرانه اقتصادی که روحانی به جای گذاشته سخن بگویند و بیشتر طرح‌ها و برنامه‌های دولت برای آبادسازی دوباره ایران را مطرح کرده‌اند. با این وجود، عدم اطلاع از میراث دولت گذشته، ممکن است سبب قضاوت‌های نادرست نسبت به عملکرد دولت سیزدهم و انتظارات خلاف واقع از دولت و سوءاستفاده بانیان وضع موجود

شود و وظیفه رسانه‌ها است که در این زمینه اطلاع‌رسانی و روشن‌گری کنند. واقعیت آن است که روحانی صرفاً ویرانه اقتصادی برای آیت‌الله رئیسی به جای گذاشته، بلکه زمینی پراز مین به جای گذاشته است؛ یعنی اشتباهات اقتصادی دولت قبل به گونه‌ای بوده که اصلاح آنها هم ساده نیست.

اکنون با گذشت ۲ سال از دولت آیت‌الله رئیسی می‌توان مهمترین مین‌هایی که روحانی برای آیت‌الله رئیسی به جای گذاشت را توصیف کرد. قطعاً خنثی کردن هر یک از این مین‌ها، نیاز به یک اصلاح اقتصادی دارد که تبعاتی را ایجاد می‌کند.

مثلاً حذف سیاست ارز ۴۲۰۰ تومانی که موجب هدررفت ۶۶ میلیارد دلار و بیش از ۷۰۰ هزار میلیارد تومان رانت شد، آثار روانی بر قیمت‌ها می‌گذاشت و تورم مقطعی ایجاد می‌کرد؛ اما ادامه این سیاست هم تورم مستمر بیشتری را تحمیل می‌کرد و ذخایر ارزی کشور را به هدر می‌داد و قاچاق را تا صدها کیلومتر آن سوی مرزها می‌گستراند. یا توقف افزایش حقوق‌ها با چاپ پول بی‌پشتوانه که سبب تشدید تورم می‌شد، با واکنش حقوق‌بگیران مواجه می‌شد؛ بنابراین در شرایطی که دولت سیزدهم برای حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی و توقف افزایش حقوق‌ها با چاپ پول اقدام کرد، طبیعی است که بخشی از جامعه به علت تبعات موقت این سیاست‌های اصلاحی، ناراضی شوند اما کارشناسان اقتصادی به خوبی می‌دانند که این اصلاحات، الزامی بود و برکات آن در میان مدت مشخص می‌شود.

بررسی شاخص‌های اقتصادی آغاز و پایان دولت گذشته

دولت آیت‌الله رئیسی در حالی شروع به کار کرد که با انبوهی از مشکلات اقتصادی به جای مانده از دولت گذشته مواجه بود و تمام شاخص‌های مهم اقتصادی در بدترین وضعیت خود در دوران پس از انقلاب قرار داشتند.

در این بخش، شاخص‌های اصلی اقتصادی که دولت گذشته در هشت سال عملکرد خود به جای گذاشته با عملکرد دولت سیزدهم مقایسه شده است.

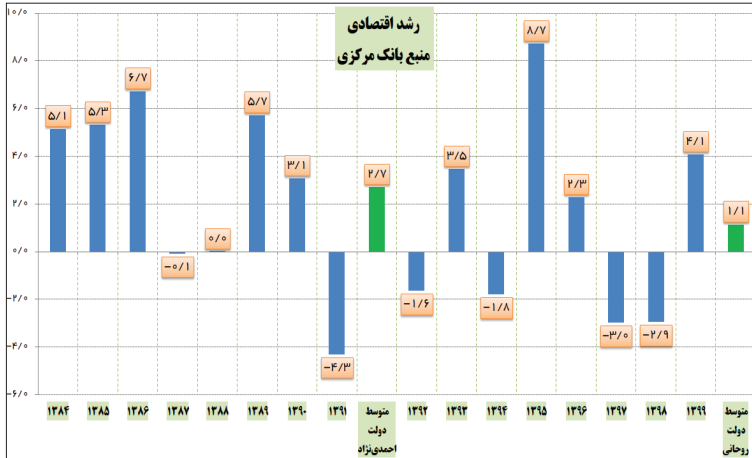
شاخص	دولت روحانی	دولت رئیسی
نرخ تورم	ثبت بالاترین تورم ۸۰ سال اخیر: نزدیک به ۶۰ درصد	کاهش ۱۰ واحد درصدی تورم از ابتدای دولت تا فروردین ۱۴۰۲ طبق آمار بانک مرکزی
بایه پولی	چاپ ۵۹ هزار میلیارد تومان پول در ۴ ماه پایانی دولت روحانی برای استقرای دولت	نسویه استقرای دولت روحانی توسط دولت رئیسی
نقدینگی	رشد نقدینگی ۳۹،۴ درصدی در پایان دولت دوازدهم	کاهش رشد نقدینگی به ۲۹ درصد در خرداد ۱۴۰۲
نقدینگی	ثبت بالاترین افزایش سالانه نقدینگی پس از انقلاب در سال ۱۳۹۹ برابر ۴۰،۶ درصد	کاهش مستمر رشد نقدینگی از ابتدای دولت سیزدهم: ۳۹ درصد در سال ۱۴۰۰ و ۳۱ درصد در سال ۱۳۹۹
صادرات غیرنفتی	۱۴،۱ میلیارد دلار در ۴ ماه نخست ۱۴۰۰	۱۷،۲ میلیارد دلار در ۴ ماه نخست ۱۴۰۱
صادرات غیرنفتی	کاهش مستمر در ۴ سال دولت دوازدهم	انجام ۵۳ میلیارد دلار صادرات غیرنفتی در سال ۱۴۰۱ که رکورد ۴۰ ساله است
بدهی دولت به بانک مرکزی	افزایش ۵۰ هزار میلیارد تومانی در ۳ ماه نخست ۱۴۰۰	افزایش ۱۸ هزار میلیارد تومانی در ۳ ماه نخست ۱۴۰۱
رشد اقتصادی (فصلی)	متوسط ۱،۵ درصدی طبق آمار بانک مرکزی	متوسط ۴،۴ درصدی طبق آمار بانک مرکزی
رشد اقتصادی (سالانه)	متوسط ۱،۱ درصدی طبق آمار بانک مرکزی	متوسط ۴،۲ درصدی طبق آمار بانک مرکزی
رشد اقتصادی (سالانه)	متوسط ۲،۲ درصدی طبق گزارش مرکز آمار	متوسط ۴،۸ درصدی طبق گزارش مرکز آمار
تراز حساب جاری	منفی ۷۰۸ میلیون دلار در پایان سال ۱۳۹۹	مثبت ۱۱۴۴ میلیون دلار در پایان سال ۱۴۰۰ و مثبت ۱۵۸۰۷ میلیون دلار در ۹ ماهه ۱۴۰۱
صادرات کالا (نفتی و غیرنفتی)	کمتر از ۵۰ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۹	بیش از ۷۹ میلیارد دلار در سال ۱۴۰۰ و حدود ۱۰۰ میلیارد دلار در سال ۱۴۰۱
صادرات کالا (نفتی و غیرنفتی)	نصف شدن در پایان دولت روحانی نسبت به پایان دولت دهم	افزایش ۳۰ میلیارد دلاری در سال اول دولت رئیسی (۱۴۰۰)
تراز بازرگانی	کاهش ۹۰ درصدی در سال پایانی دولت روحانی نسبت به سال پایانی دولت دهم	افزایش ۳۹۴ درصدی در سال اول دولت رئیسی نسبت به سال پایانی دولت روحانی
تجارت خارجی غیرنفتی	یک سال پایانی دولت قبل: ۷۸۰ میلیارد دلار	یک سال نخست دولت سیزدهم: ۱۰۲ میلیارد دلار
ترانزیت	هفت سال کاهش ترانزیت کالای خارجی از کشور در دولت گذشته	رشد ۶۸ درصدی ترانزیت در سال ۱۴۰۰
استفاده دولت از تسخواه بانک مرکزی	بیش از ۵۰ هزار میلیارد تومان در ۴ ماه پایانی دولت دوازدهم	صفر شدن آن در ماه‌های ابتدایی ۱۴۰۱
تشکیل سرمایه ثابت ناخالص	منفی شدن سرمایه‌گذاری در ۸ سال دولت روحانی	مثبت شدن تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در سال ۱۴۰۱
سرمایه‌گذاری خارجی	نزول سرمایه‌گذاری خارجی به کمترین رقم در سال‌های پایانی دولت گذشته	رشد مثبت سرمایه‌گذاری خارجی در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱
تولید برق	ثبت کمترین رقم تولید برق در دولت گذشته	ثبت بالاترین رکورد افزایش سالانه تولید برق در سال اول دولت سیزدهم
توزیع درآمد	ثبت بدترین عملکرد در توزیع درآمد بر مبنای شاخص ضریب جینی در دولت گذشته	بهبود ضریب جینی در سال اول دولت سیزدهم
فقر	افزایش ۹ میلیون نفری تعداد فقرا در دولت گذشته	برآورد کاهش جمعیت زیر خط فقر در سال ۱۴۰۱
تولید مسکن	نصف شدن تولید سالانه مسکن در دولت گذشته و رسیدن آن به ۴۰۰ هزار واحد در سال	اجرای ساخت ۱،۵ میلیون واحد مسکن در سال اول دولت سیزدهم
قیمت مسکن	افزایش ۷۱۰ درصدی در ۸ سال دولت روحانی (متوسط ۸۹ درصد در سال)	افزایش ۳۹ درصدی در سال اول دولت رئیسی
رشد بخش صنعت	متوسط رشد فصلی در دولت روحانی ۲ درصد	متوسط رشد فصلی در دولت رئیسی ۷،۹ درصد
گندم	خرید تضمینی کمتر از ۵ میلیون تن گندم و اجبار به واردات بیش از ۷ میلیون تن گندم در سال پایانی	خرید تضمینی بیش از ۹ میلیون تن گندم و کاهش واردات به کمتر از یک میلیون تن در سال ۱۴۰۲
رشد بخش معدن	منفی شدن رشد بخش معدن در دولت گذشته در چند فصل متوالی	مثبت کردن رشد بخش معدن در دولت سیزدهم
تشکیل سرمایه ماشین‌آلات	به صفر رسیدن تشکیل سرمایه در بخش ماشین‌آلات در دولت گذشته	رشد دورقمی تشکیل سرمایه در بخش ماشین‌آلات در تمامی فصول دولت سیزدهم
تورم تولیدکننده	رسیدن تورم تولیدکننده صنعت به ۸ درصد در پایان دولت گذشته	کاهش تورم تولیدکننده صنعت به ۳ درصد در دولت سیزدهم

واقعیت آن است که روحانی صرفاً ویرانه اقتصادی برای آیت‌الله رئیسی به جای گذاشته، بلکه زمینی پر از مین به جای گذاشته است؛ یعنی اشتباهات اقتصادی دولت قبل به گونه‌ای بوده که اصلاح آنها هم ساده نیست

پایان سال های صفر

دولت آیت الله رئیسی در حالی شکل گرفت که متوسط رشد اقتصادی ۸ ساله دولت گذشته کمترین رقم بین دولت ها بود.

بر اساس گزارش بانک مرکزی، متوسط رشد اقتصادی ۸ سال دولت احمدی نژاد ۲٫۷ درصد بود در حالی که در دولت روحانی به ۱٫۱ درصد کاهش یافت.

متوسط رشد اقتصادی فصلی دولت های یازدهم و دوازدهم (پاییز ۱۳۹۲-تابستان ۱۴۰۰) معادل ۱٫۵ درصد بوده است. اما در ۶ فصل نخست عملکرد دولت سیزدهم (پاییز ۱۴۰۰-زمستان ۱۴۰۱) به ۴٫۴ درصد افزایش یافته است.

متوسط رشد درآمد ملی کشور در ۸ سال دولت گذشته نیز منفی ۱٫۸ درصد شده در حالی که در دولت های نهم و دهم مثبت ۲٫۸ درصد بود.

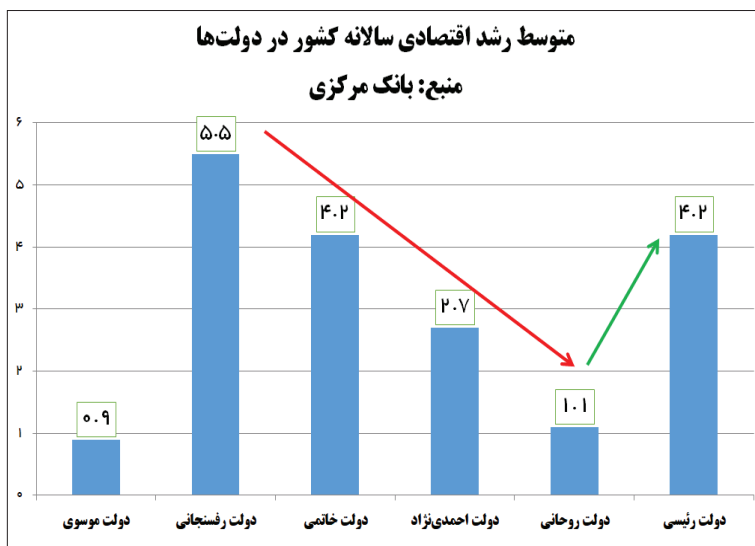
شاخص	دولت احمدی نژاد	دولت روحانی
متوسط رشد اقتصادی ۸ ساله	۲٫۷	۱٫۱
متوسط رشد اقتصادی بدون نفت در ۸ سال	۴٫۳	۱٫۳
متوسط رشد درآمد ملی کشور در دوره ۸ ساله	۲٫۸	-۱٫۸
متوسط رشد بخش صنعت	۵٫۵	۱٫۶
متوسط رشد بخش ساختمان	۴٫۶	-۴٫۶

متوسط رشد بخش صنعت در ۸ سال دولت گذشته فقط ۱٫۶ درصد بود در حالی که در دولت های نهم و دهم ۵٫۵ درصد بود. متوسط رشد بخش ساختمان در دولت گذشته منفی ۴٫۶ درصد شد در حالی که در دولت های نهم و دهم مثبت ۴٫۶ درصد بود. نتیجه رشد منفی بخش ساختمان، عدم تولید کافی مسکن و گرانی سرسام آور آن بوده است.

طبق گزارش بانک مرکزی، متوسط رشد اقتصادی فصلی دولت های نهم و دهم (پاییز ۱۳۸۴-تابستان ۱۳۹۲) معادل ۲٫۵ درصد و متوسط رشد اقتصادی فصلی دولت های یازدهم و دوازدهم (پاییز ۱۳۹۲-تابستان ۱۴۰۰) معادل ۱٫۵ درصد بوده است. اما در ۶ فصل نخست عملکرد دولت سیزدهم (پاییز ۱۴۰۰-زمستان ۱۴۰۱) به ۴٫۴ درصد افزایش یافته است.

دولت	متوسط رشد اقتصادی فصلی (درصد)
دولت احمدی نژاد	۲٫۵
دولت روحانی	۱٫۵
دولت رئیسی (۶ فصل اول)	۴٫۴

در بین دولت‌های پس از انقلاب، دولت روحانی پس از دولت موسوی، کمترین رشد اقتصادی را به نام خود ثبت کرده است

و فقط دولت رئیسی است که جلوی سقوط رشد اقتصادی کشور را گرفت و مجدداً شاهد صعودی شدن آن هستیم.

رشد اقتصادی (مرکز آمار)

بر اساس گزارش مرکز آمار نیز، رشد اقتصادی کشور در پاییز ۱۴۰۰ که اولین فصل عملکرد دولت سیزدهم محسوب می‌شود، نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۹ بیش از ۵ برابر شد. داده‌های مرکز آمار بیانگر آن است که در پاییز ۱۴۰۰ نرخ رشد اقتصادی کشور به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰ به ۴٫۱ درصد افزایش یافت، در حالی که در پاییز سال ۱۳۹۹ نرخ رشد اقتصادی کشور ۰٫۷ درصد بود. بدین ترتیب رشد اقتصادی کشور در پاییز ۱۴۰۰ نسبت به پاییز سال ۱۳۹۹، حدود ۵ برابر شده است.

رشد اقتصادی کشور بدون نفت هم در پاییز ۱۴۰۰ به ۴٫۱ درصد رسید در حالی که در پاییز سال ۱۳۹۹ رشد اقتصادی بدون نفت کشور ۰٫۷ درصد بود. بر این اساس، رشد اقتصادی بدون نفت کشور در اولین فصل عملکرد دولت سیزدهم حدود ۵ برابر نسبت به فصل مشابه دولت قبل رشد کرده است. این آمار نشان می‌دهد که رشد اقتصادی در دولت سیزدهم صرفاً ناشی از افزایش صادرات نفت نبوده و سایر بخش‌های اقتصادی هم رشد‌های به مراتب بهتری نسبت به دولت قبل داشته‌اند.

بر اساس اعلام مرکز آمار، رشد اقتصادی کشور در سال ۱۴۰۱ بالغ بر ۴٫۸ درصد بوده است. سال ۱۴۰۰ هم رشد اقتصادی کشور همین رقم بود. با

بازگشت اطمینان فعالان اقتصادی به سیاست‌های اقتصادی دولت جدید، واکنش‌های گسترده و باز شدن فعالیت کسب‌وکارها، توسعه بازارهای صادرات کالاها نفتی و غیرنفتی، تثبیت نرخ ارز و کنترل تورم، از جمله علل رشد اقتصادی کشور در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ بوده است. بدین ترتیب اقتصاد در دوره‌های استقرار دولت سیزدهم رشد مثبتی را تجربه کرد.

مهم‌ترین عامل رشد اقتصادی، سرمایه‌گذاری است. دولت امیدوار است با اجرای طرح نهضت ملی مسکن، افزایش اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و سرمایه‌گذاری در حوزه ساختمان، سرمایه‌گذاری کل شتاب بیشتری داشته و به تبع آن رشد اقتصادی افزایش یابد.

لازم به ذکر است به علت رشد نازل اقتصاد ایران در دولت‌های یازدهم و دوازدهم، برای بازگشت اقتصاد به شرایط دولت دهم، کشور نیازمند چندین سال رشد اقتصادی بالای ۸ درصد است؛ بنابراین با وجود رشد بهتر اقتصاد کشور در دولت سیزدهم تا احیای کامل اقتصاد و رفع میراث به جامانده از دولت گذشته، سال‌ها زمان لازم است تا مردم اثرات آن را در سفره خود کاملاً لمس کنند.

در بین دولت‌های پس از انقلاب، دولت روحانی پس از دولت موسوی، کمترین رشد اقتصادی را به نام خود ثبت کرده است. رشد اقتصادی در دولت سازندگی با توجه به آنکه پس از جنگ تحمیلی و رفع خرابی‌ها بود، طبیعتاً رشد بالایی بود. اما در سایر دولت‌ها به طور مرتب این رشد کاهشی شد

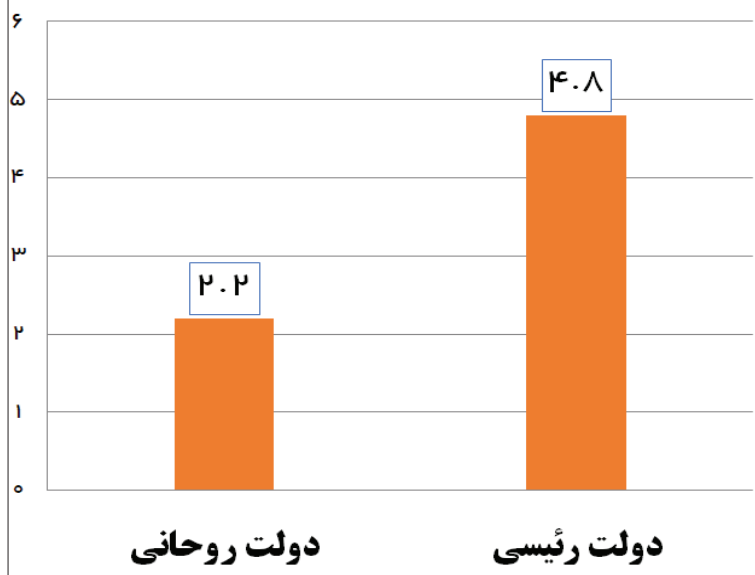
کشور در دولت سیزدهم بیش از ۲ برابر شده است. متوسط رشد اقتصادی سالانه کشور در ۸ سال دولت روحانی ۲,۲ درصد و در ۲ سال نخست دولت رئیسی ۴,۸ درصد بوده است.

این حال رشد اقتصادی بدون نفت از ۴ درصد سال ۱۴۰۰ به ۴,۵ درصد در سال ۱۴۰۱ افزایش یافته است. در مقایسه با دولت قبل، رشد اقتصادی سالانه

در مقایسه با دولت قبل، رشد اقتصادی سالانه کشور در دولت سیزدهم بیش از ۲ برابر شده است. متوسط رشد اقتصادی سالانه کشور در ۸ سال دولت روحانی ۲,۲ درصد و در ۲ سال نخست دولت رئیسی ۴,۸ درصد بوده است

متوسط رشد اقتصادی سالانه کشور در دولت‌ها

منبع: مرکز آمار

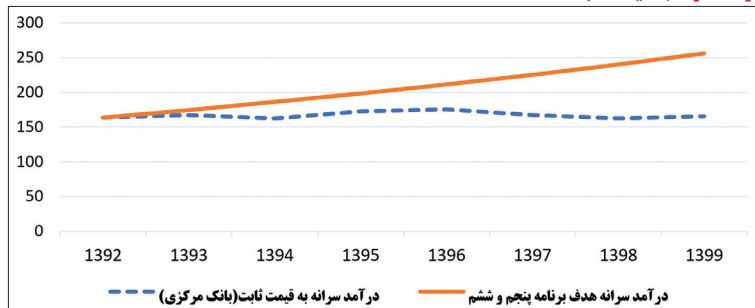

مرکز آمار همچنین رشد بخش‌های مختلف اقتصاد کشور در زمستان سال گذشته را نیز اعلام کرد که طبق آن، رشد بخش صنعت دورقمی شده و به ۱۱,۹ درصد رسیده است. رشد بخش صنعت در زمستان سال ۱۴۰۱ از سال ۱۳۹۶ تاکنون بی سابقه است.

درآمد سرانه

رشد درآمد سرانه طی دوره ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۹ نزدیک به صفر بوده است این در حالی است که طبق برنامه پنجم و ششم توسعه درآمد ملی سرانه طی این دوره می‌بایست حدود ۴۷ درصد رشد می‌کرد. درآمد سرانه محقق شده سال ۱۳۹۹ حدود ۶۵ درصد درآمد سرانه هدف برنامه می‌باشد.

درآمد سرانه به قیمت ثابت

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تجارت خارجی

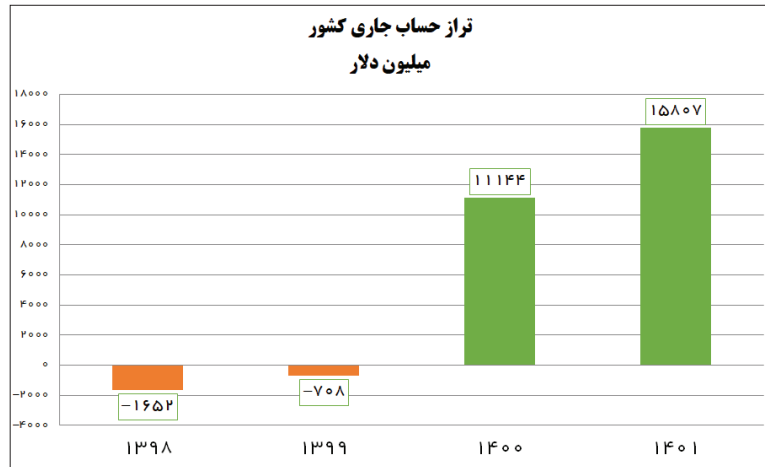
یکی از شاخص‌های مهم تجارت خارجی کشور، تراز بازرگانی یا تراز تجاری است. تراز تجاری عبارت است از صادرات کالا منهای واردات آن. اگر صادرات کالا بیش از واردات آن باشد در این حالت گفته می‌شود که تراز تجاری مساعد است و یا کشور در وضعیت مازاد تجاری قرار دارد و در مقابل، بیشتر شدن واردات از صادرات منجر به داشتن تراز نامساعد تجاری و یا وضعیت کسری تجاری می‌شود.

تراز بازرگانی که شاخص مهم تجارت خارجی کشور است، در دولت گذشته به شدت سقوط کرد. حسن روحانی در حالی نهاد ریاست جمهوری را ترک کرد که وضعیت فاجعه‌باری بر تجارت خارجی کشور حاکم کرده بود. دولت سیزدهم در شرایطی شروع به کار کرد که نتیجه کار دولت دوازدهم نزولی شدن تراز حساب جاری کشور به رقم منفی ۷۰۹ میلیون دلار در سال ۱۳۹۹ بود. این در حالی بود که دولت یازدهم کشور را با تراز حساب جاری مثبت ۲۶٫۲ میلیارد دلار تحویل گرفته بود.

شاخص	واحد	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۹	درصد تغییر در دولت روحانی	مقدار تغییر در دولت روحانی
تراز حساب جاری	میلیون دلار	۲۶۲۷۱	منفی ۷۰۹	منفی ۱۰۲٫۷	منفی ۲۶۹۸۰
تراز بازرگانی	میلیون دلار	۳۰۹۷۵	۳۲۳۴	منفی ۸۹٫۶	منفی ۲۷۷۴۱
صادرات کالا	میلیون دلار	۹۸۰۳۳	۴۹۸۴۷	منفی ۴۹٫۲	منفی ۴۸۱۸۶

با این حال دولت سیزدهم توانست در سال ۱۴۰۰ تراز حساب جاری کشور را به مثبت ۱۱٫۱ میلیارد دلار ارتقا دهد. این رقم در ۹ ماه نخست سال ۱۴۰۱ (آخرین آمار) به ۱۵٫۸ میلیارد دلار افزایش یافت.

تراز حساب جاری کشور میلیون دلار

تراز بازرگانی

دولت آیت‌الله رئیسی همچنین در حالی کشور را تحویل گرفت که تراز بازرگانی کشور در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۱ بالغ بر ۹۰ درصد کاهش یافته و از ۳۰۹ میلیارد دلار به فقط ۳٫۲ میلیارد دلار رسیده بود. به عبارت ساده‌تر تراز بازرگانی کشور در دولت

گذشته یک‌دهم تراز بازرگانی در سال پایانی دولت

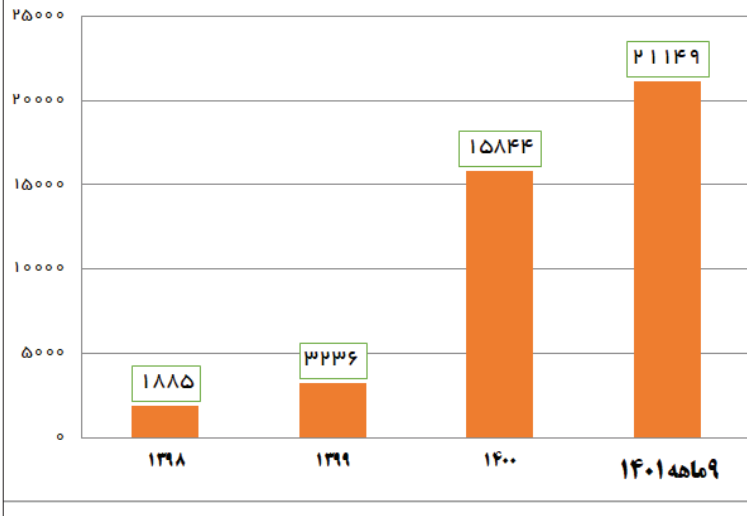
دهم بود.

این رقم در سال اول دولت رئیسی به ۱۵٫۸ میلیارد دلار افزایش یافت و در ۹ ماه نخست سال ۱۴۰۱ به ۲۱٫۱ میلیارد دلار رسید که نشان‌دهنده سرعت گرفتن صادرات از واردات است.

دولت سیزدهم در شرایطی شروع به کار کرد که نتیجه کار دولت دوازدهم نزولی شدن تراز حساب جاری کشور به رقم منفی ۷۰۹ میلیون دلار در سال ۱۳۹۹ بود. این در حالی بود که دولت یازدهم کشور را با تراز حساب جاری مثبت ۲۶٫۲ میلیارد دلار تحویل گرفته بود

دولت آیت الله
رئییسی در حالی
اقتصاد را از
دولت گذشته
تحویل گرفت که
صادرات کالای
کشور (نفتی و
غیرنفتی) در سال
۱۳۹۹ نسبت
به سال ۱۳۹۱
نصف شده و از
۹۸ میلیارد دلار
به ۴۹٫۸ میلیارد
دلار رسیده بود

تراز بازرگانی کشور میلیون دلار

ساختند. در دولت سیزدهم صادرات کالای کشور نیز رونق گرفت و در سال ۱۴۰۰ به ۷۹٫۵ میلیارد دلار رسید و در ۹ ماه نخست سال ۱۴۰۱ نیز ۷۴ میلیارد دلار کالا از ایران به خارج از کشور صادر شد.

تجارت خارجی در دولت سیزدهم

با توجه به این شرایط، یکی از وعده‌های آیت الله رئیسی، توسعه تجارت با همسایگان بود که سبب افزایش چشمگیر صادرات غیرنفتی کشور شد و درآمدهای ارزی را تقویت کرد.

از ابتدای شروع به کار دولت آیت الله رئیسی با اقدامات مثبت صورت گرفته در حوزه تعامل با کشورهای مختلف به ویژه همسایگان و دیپلماسی متوازن، شاهد رونق نسبی در حوزه تجارت خارجی بوده‌ایم. توجه به توسعه همکاری‌های تجاری با کشورهای منطقه دلیل رشد تجارت خارجی ایران در دولت سیزدهم است در حالی که در دولت قبل صرفاً به توسعه با کشورهای اروپایی اولویت داده شد آن هم در شرایطی که صادرات ایران به اروپا کمتر از یک میلیارد دلار بود! در سال ۱۴۰۰ تجارت خارجی کشور (تجارت کالای نفتی و غیرنفتی و خدمات) به بیش از ۱۶۱ میلیارد دلار رسید که رشد چشمگیری نسبت به سال ۱۳۹۹ داشت. آمار تجارت خارجی کشور در ۹ ماه نخست سال ۱۴۰۱ هم ۱۴٫۸ میلیارد دلار بود که رشد ۳۲ درصدی نسبت به مدت مشابه سال ۱۴۰۱ نشان می‌داد.

صادرات

همچنین دولت آیت الله رئیسی در حالی اقتصاد را از دولت گذشته تحویل گرفت که صادرات کالای کشور (نفتی و غیرنفتی) در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۱ نصف شده و از ۹۸ میلیارد دلار به ۴۹٫۸ میلیارد دلار رسیده بود.

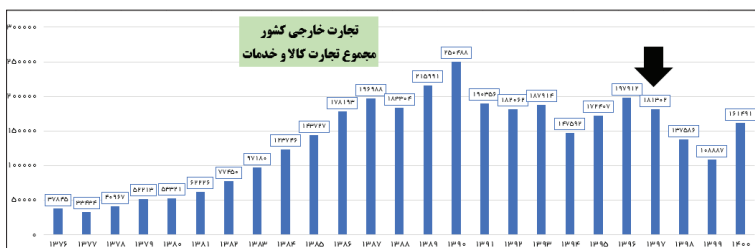
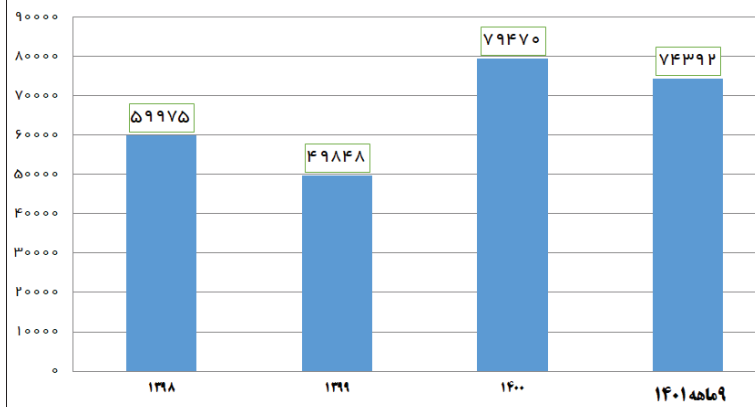
اهمال دولت گذشته در خنثی‌سازی و دور زدن تحریم‌ها و اکتفا به وعده‌های غربی‌ها به ویژه اروپا، سبب نصف شدن ارزش صادرات کالای کشور نسبت به پایان دولت دهم شد.

بر اساس آمارهای رسمی، در آخرین سال عملکرد دولت دهم ارزش صادرات کالای کشور ۹۸ میلیارد دلار بود. این در حالی بود که در آن زمان ایران تحت تحریم‌های گسترده قرار داشت و حسن روحانی با شعار رفع این تحریم‌ها با مذاکره به میدان انتخابات ریاست جمهوری آمد. با این حال، در آخرین سال عملکرد دولت گذشته به علت ناتوانی و ضعف دولت در دور زدن تحریم‌ها، صادرات کالای کشور به کمتر از ۵۰ میلیارد دلار رسیده و به عبارتی نصف شد.

فاجعه نصف شدن صادرات کالای کشور به علت بی‌توجهی دولت گذشته به بازارهای صادراتی کشور در منطقه خاورمیانه و همسایگان و دست دادن بازارهای آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین رخ داد. دولت گذشته تمام تمرکز خود را بر بهبود تجارت با اروپا قرار داد که آنها هم به تمام وعده‌های خود بی‌توجهی کردند و دولت گذشته را با وعده‌های توخالی مواجه

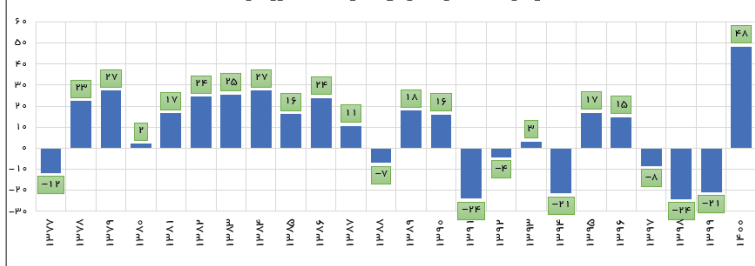
تجارت خارجی
کشور در سال
اول دولت
رئیس‌ی ۴۸
درصد افزایش
یافت که
بالاترین رکورد
افزایش سالانه
محسوب
می‌شود. حتی
پس از برجام هم
چنین رشدی
محقق نشد

صادرات کالا میلیون دلار

بدین ترتیب تجارت خارجی کشور در سال اول دولت رئیسی ۴۸ درصد افزایش یافت که بالاترین رکورد افزایش سالانه محسوب می‌شود. حتی پس از برجام هم چنین رشدی محقق نشد. این در حالی است که در سه سال پایانی دولت قبل، به طور متوالی رشد سالانه تجارت خارجی کشور منفی بود.

افزایش سالانه تجارت خارجی کالا و خدمات کشور (درصد)

و شهرسازی، طی سال ۱۴۰۰ بیش از ۱۲ میلیون و ۶۴۱ هزار تن کالای ترانزیتی از قلمرو جمهوری اسلامی ایران عبور کرد که نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۹ با ۷ میلیون و ۵۳۰ هزار تن بالغ بر ۶۸ درصد رشد داشته که این میزان رشد در شدیدترین فشار تحریمی قابل ملاحظه است.

رشد ترانزیت

بعد از هفت سال کاهش ترانزیت کالای خارجی از کشور، مسیر رشد ترانزیت در سال ۱۴۰۰ از سر گرفته شد و با عبور ۱۲ میلیون و ۶۵۰ هزار تن کالای خارجی از کشورمان، با رشد ۶۸ درصدی همراه بوده است. مطابق آمار رسمی از وزارتخانه‌های اقتصاد و راه

دولت گذشته فقط در ۴ ماه اول سال ۱۴۰۰ که ماه‌های پایانی عملکردش بود، بیش از ۵۴ هزار میلیارد تومان پول چاپ کرد و پایه پولی را بالا برد و با بی‌انضباطی تمام، کسری بودجه را در این مدت رفع کرد و تبعات وحشتناک تورمی آن را برای دولت آیت‌الله رئیسی به جای گذاشت

رشد ترانزیت از کشور در سال ۱۴۰۱ نیز ادامه یافت. در اسفندماه سال ۱۴۰۰ یک میلیون و ۳۴۳ هزار تن کالای ترانزیتی از مسیر ایران عبور کرد که بررسی آمارها نشان می‌دهد طی ۸ سال اخیر یک رکورد جدید به شمار می‌رود. رشد ۶۸ درصدی ترانزیت در سال ۱۴۰۰ و ادامه آن در سال ۱۴۰۱، نویدبخش رسیدن به حدنصاب بالای ۱۵ میلیون تن کالای عبوری خارجی از کشور در سال است که تاکنون در کل تاریخ کشورمان بی‌سابقه بوده است. افزایش ترانزیت در دولت سیزدهم از آنجا

اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که آمار مربوط به سال‌های قبل (۹۲ تا ۹۹) حاکی از کاهش میزان ترانزیت به صورت پی‌درپی است. طوری که میزان ترانزیت از ۱۳ میلیون تن در سال ۹۳ به ۵ میلیون تن در سال ۹۹ کاهش یافته و درآمدهای ارزی ناشی از آن نیز کاهش یافته بود. بر اساس اطلاعات آماری، عملکرد ترانزیتی کشور در هشت سال (۱۳۹۲-۹۹) تنها در سال ۹۳ میزان ترانزیت به ۱۳ میلیون تن رسیده و در سال‌های ۹۸ و ۹۹ ترانزیت کاهش ۵۰ درصدی داشته و در سال ۹۹ به کمترین میزان رسیده است.

پرهیز دولت از چاپ پول

دولت آیت‌الله رئیسی در حالی شروع به کار کرد که دولت قبل در ۸ سال فعالیت خود بیش از ۵ برابر دولت احمدی‌نژاد، بر پایه پولی اضافه کرد. در دولت احمدی‌نژاد میزان پایه پولی ۸۰ هزار میلیارد تومان افزایش یافت که بیش از نصف آن صرف ساخت نزدیک به ۲ میلیون

واحد مسکن مهر شد؛ اما در دولت گذشته نزدیک به ۴۱۸ هزار میلیارد تومان بر حجم پایه پولی اضافه شد که البته یک ریال آن هم صرف ساخت مسکن یا پروژه‌های عمرانی نشد و همه آن صرف هزینه‌های جاری دولت و پرداخت به بانک‌ها و سپرده‌گذاران میلیاردی شد و تبعات تورمی گسترده به جای آورد.

پایه پولی	
ماه	میلیارد تومان
تیر ۱۳۸۴	۱۵۷۳۹
تیر ۱۳۹۲	۹۵۸۰۴
تیر ۱۴۰۰	۵۱۳۷۵۴

دولت گذشته فقط در ۴ ماه اول سال ۱۴۰۰ که ماه‌های پایانی عملکردش بود، بیش از ۵۴ هزار میلیارد تومان پول چاپ کرد و پایه پولی را بالا برد و با بی‌انضباطی تمام، کسری بودجه را در این مدت رفع کرد و تبعات وحشتناک تورمی آن را برای دولت آیت‌الله رئیسی به جای گذاشت. اطلاعات پایه پولی و نقدینگی کشور نشان می‌دهد که قسمتی از رشد پایه پولی در نیمه اول سال ۱۴۰۰ در نتیجه استفاده دولت وقت از اعتبارات اعطایی بانک مرکزی در قالب استفاده از تنخواه‌گردان خزانه بوده است. این موضوع باعث شد تا سهم افزایش خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی در رشد پایه پولی در مردادماه ۱۴۰۰ به ۱۲٫۶ واحد درصد بالغ گردد.

افزایش جزء خالص سایر اقلام مؤثر در رشد پایه پولی نشان داده است. با ادامه سیاست‌های انضباطی بانک مرکزی و عدم استقراض دولت سیزدهم، نرخ رشد ماهانه پایه پولی در خردادماه ۱۴۰۱ منفی شد. حجم پایه پولی در خردادماه ۱۴۰۱ به ۶۴۰٫۳ هزار میلیارد تومان رسید در حالی که در اردیبهشت‌ماه ۶۴۳٫۲ هزار میلیارد تومان بود. بدین ترتیب حجم پایه پولی در خردادماه نسبت به اردیبهشت نزدیک به ۳ هزار میلیارد تومان کم شده است. این برای دومین بار در دولت سیزدهم بود که رشد ماهانه پایه پولی منفی شد. در مرداد ۱۴۰۰ و در اولین ماه کاری دولت سیزدهم نیز با توقف روند استقراض از بانک مرکزی، نرخ رشد ماهانه پایه پولی منفی شده بود. حجم پایه پولی در تیرماه ۱۳۹۲ در پایان دولت دهم ۹۵٫۸ هزار میلیارد تومان بود که در پایان دولت روحانی به ۵۱۷٫۵ هزار میلیارد تومان رسید که از افزایش بیش از ۵ برابری آن (۴۴۰ درصد) در دولت گذشته حکایت دارد. در دولت سیزدهم افزایش پایه پولی از محل مصرف کسری بودجه دولت، متوقف شد که آثارش را در آمار نیمه دوم سال ۱۴۰۰ نشان داد.

عدم استقراض در دولت سیزدهم

در دولت سیزدهم رویکرد بانک مرکزی بر محدود کردن استفاده از اعتبارات بانک مرکزی در قالب تنخواه‌گردان خزانه قرار گرفت و بدین ترتیب سهم خالص مطالبات بانک مرکزی از دولت به عنوان جزئی از پایه پولی در رشد پایه پولی در اسفند ۱۴۰۰ به ۱۲٫۵ واحد درصد کاهش یافت البته این کاهش در

مقایسه رشد پایه پولی و نقدینگی در دولت سیزدهم و دولت قبل

عنوان/سال	شش ماهه دوم سال ۱۳۹۹ (درصد)	شش ماهه دوم سال ۱۴۰۰ (درصد)	رشد شش ماهه ۱۴۰۰ نسبت به شش ماهه ۱۳۹۹ (واحد درصد)
پایه پولی	۲۳,۳	۱۹,۵	-۳,۹
نقدینگی	۲۰,۰	۱۸,۱	-۲,۰

ساماندهی بانک‌های زیانده که میراثی از دولت قبل است، یکی از موانع کنترل افزایش پایه پولی بوده است

با این حال، ساماندهی بانک‌های زیانده که میراثی از دولت قبل است، یکی از موانع کنترل افزایش پایه پولی بوده است. بخشی از افزایش رشد پایه پولی در ماه‌های پایانی سال ۱۴۰۱، به دلیل اجرای سیاست کنترل مقداری رشد ترانزنامه و جریمه بانک‌های خاطی با استفاده از افزایش نسبت سپرده قانونی بوده و نیز اتخاذ سیاست تنظیمی افزایش سپرده قانونی در راستای تحقق هدف گذاری رشد ۳۰ درصدی نقدینگی در سال ۱۴۰۱ بوده است.

این امر در خصوص بانک‌هایی که از حساب ذخایر مازاد کافی نزد بانک مرکزی برخوردار نبوده‌اند منجر به افزایش بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی از یک طرف و افزایش سپرده قانونی بانک‌ها نزد بانک مرکزی از طرف دیگر شده؛ در این حالت درست است که پایه پولی افزایش یافته ولی در عمل پولی از طرف بانک مرکزی به حساب ذخایر مازاد بانک‌ها نزد بانک مرکزی واریز نشده است و به عبارت دیگر این پول به اقتصاد تزریق نشده است و لذا این نگرانی که این افزایش در پایه پولی منجر به افزایش نقدینگی در ماه‌های آینده می‌شود، بی‌مورد است. ضمن اینکه در نتیجه اجرای این سیاست ضریب فزاینده نقدینگی اقتصاد از مقدار ۸ در سال ۱۴۰۰ به ۷,۳۶ در سال ۱۴۰۱ کاهش پیدا نمود. همچنین دو علت مهم دیگر

کاهش موجودی حساب ذخایر مازاد یا آزاد بانک‌ها در سال ۱۴۰۱ در مقایسه با سال‌های گذشته و در نتیجه افزایش بدهی آنها به بانک مرکزی در این سال نسبت به قبل، یکی بواسطه کاهش تزریق پول پر قدرت از طرف بانک مرکزی به حساب ذخایر مازاد بانک‌ها نزد بانک مرکزی از محل افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی بود؛ بدین صورت که در سال‌های قبل از آن بانک مرکزی به منظور تامین ارز مورد نیاز با نرخ ترجیحی برای واردات کالاهای اساسی، به میزان مابه‌التفاوت ریالی عملیات خرید و فروش ارز به خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی اضافه می‌نمود.

در نتیجه این اقدام به میزان قابل توجهی پول پر قدرت به شبکه بانکی وارد می‌شد و بدین وسیله میزان ناترازی نقدینگی ساختاری موجود شبکه بانکی تا حد زیادی از این طریق تعدیل می‌شد اما با اجرای طرح مردمی‌سازی یارانه‌ها از خرداد ماه سال ۱۴۰۱ منجر به این شد که افزایش قابل توجه پایه پولی و توامان رفع ظاهری ناترازی شبکه بانکی بواسطه عملیات مذکور تا حد زیادی در نتیجه اجرای طرح مذکور برطرف شود و لذا دیگر شاهد افزایش نقدینگی و در نتیجه ایجاد تورم مزمن و بلندمدت در نتیجه اجرای آن سیاست در اقتصاد نباشیم.

مهار تدریجی غول تورم‌زایی

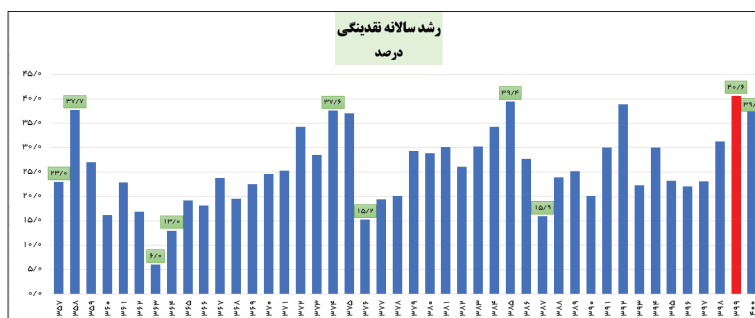
در هشت سال دولت گذشته حجم نقدینگی ۸ برابر شد و از ۴۷۹ هزار میلیارد تومان در پایان دولت دهم به ۳۸۲۰ هزار میلیارد تومان در پایان دولت دوازدهم رسید.

شاخص	واحد	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۹
رشد نقدینگی	درصد	۲۹	۴۰,۶

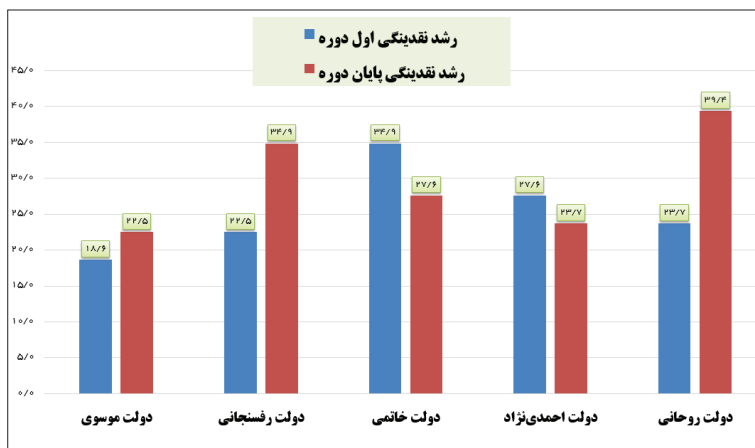
اقتصاددانان می‌دانند که این رشد وحشتناک نقدینگی چه تبعات تورمی ایجاد کرده که دامن ملت و دولت آیت‌الله رئیسی را گرفته است.

ماه	حجم نقدینگی (میلیارد تومان)
تیر ۱۳۸۴	۷۲۹۷۸
تیر ۱۳۹۲	۴۷۹۶۷۳
تیر ۱۴۰۰	۳۸۱۹۹۰۴

حسن روحانی و تیم اقتصادی وی در ۸ سال مدیریت خود به شدت افزایش نقدینگی در دولت‌های نهم و دهم را مورد انتقاد قرار می‌دادند اما عملکرد خود آنها فاجعه تاریخی بود. بالاترین رشد نقدینگی سالانه کشور در دوران پس از انقلاب، در دولت دوازدهم و در سال ۱۳۹۹ ثبت شد که رشد نقدینگی به حدود ۴۰٫۶ درصد رسید.

با مقایسه رشد نقدینگی در ابتدا و انتهای دولت‌ها نیز مشخص می‌شود که دولت روحانی کمترین نظارت را بر رشد نقدینگی داشته است.

محرك تورم از اصلی‌ترین برنامه‌های بانکی مرکزی برای کنترل تورم فزاینده است، با این حال مجموعه سیاست‌های دولت و بانک مرکزی باعث شد برای نخستین بار پس از ۹ سال رشد ماهانه نقدینگی در فروردین ۱۴۰۱ منفی شود. با مدیریت هزینه‌ها، برای نخستین بار در چند

کنترل رشد نقدینگی در دولت سیزدهم
اما در دولت سیزدهم برای کنترل نقدینگی، اقدامات اساسی از جمله توقف استقراض دولت از بانک مرکزی و کنترل اضافه برداشت بانک‌ها انجام شده است. کنترل رشد پایه پولی و نقدینگی به عنوان موتور

بالاترین رشد نقدینگی سالانه کشور در دوران پس از انقلاب، در دولت دوازدهم و در سال ۱۳۹۹ ثبت شد که رشد نقدینگی به حدود ۴۰٫۶ درصد رسید

نقدینگی در
دوازده ماهه
منتهی به پایان
خرادماه ۱۴۰۲
معادل ۲۹ درصد
رشد یافت. این
در حالی است
که در پایان
دولت دوازدهم
رشد نقدینگی در
کانال ۴۰ درصد
بود

نقدینگی، هم‌زمان به اصلاح نظام بانکی و انضباط بیشتر بانک‌ها در مدیریت دارایی و بدهی منجر می‌شود.

نقدینگی در دوازده‌ماهه منتهی به پایان خردادماه ۱۴۰۲ معادل ۲۹ درصد رشد یافت. این در حالی است که در پایان دولت دوازدهم رشد نقدینگی در کانال ۴۰ درصد بود.

به دنبال تدوین و اجرای برنامه پولی، نرخ رشد دوازده‌ماهه نقدینگی در پایان خردادماه ۱۴۰۲ با ۸/۸ واحد درصد تنزل نسبت به دوره مشابه سال قبل (معادل ۳۷/۸ درصد در خردادماه ۱۴۰۱) به ۲۹ درصد کاهش یافت.

بانک مرکزی برای سال ۱۴۰۱ برنامه هدف‌گذاری رشد نقدینگی ۳۰ درصدی را تنظیم کرد و توانست با اتخاذ اقدام‌های عملیاتی نظیر کنترل خلق پول بانکی از طریق تنظیم و اعمال جدی کنترل رشد ترانزنامه بانک‌ها، افزایش نسبت سپرده قانونی در سطح شبکه بانکی به میزان نیم واحد درصد و هدایت نرخ سود در بازار بین بانکی حول نرخ سیاستی و در محدوده دالان نرخ سود بازار بین بانکی، این متغیر را به‌طور قابل ملاحظه‌ای کنترل کند.

رشد نقدینگی در پایان سال ۱۴۰۱ معادل ۳۱/۱ درصد بوده است که نسبت به دو سال گذشته (رشد نقدینگی در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به ترتیب معادل ۴۰/۶ و ۳۹/۰ درصد بوده است) کاهش قابل ملاحظه‌ای را نشان می‌دهد و حکایت از تحقق نسبی برنامه پولی تنظیم شده برای سال ۱۴۰۱ دارد.

در تداوم برنامه‌های دولت و بانک مرکزی برای کنترل رشد نقدینگی و تورم و در راستای شعار سال مبنی بر «مهار تورم و رشد تولید»، هدف نرخ رشد نقدینگی برای سال ۱۴۰۲ معادل ۲۵ درصد تعیین شده است.

آمارهای مقدماتی سال ۱۴۰۲ نیز نشان می‌دهد که در سه‌ماهه اول سال جاری، نقدینگی معادل ۳/۹ درصد رشد یافته است که این رقم حتی به میزان قابل توجهی کمتر از رشد نقدینگی هدف‌گذاری شده برای سه‌ماهه اول سال ۱۴۰۲ است.

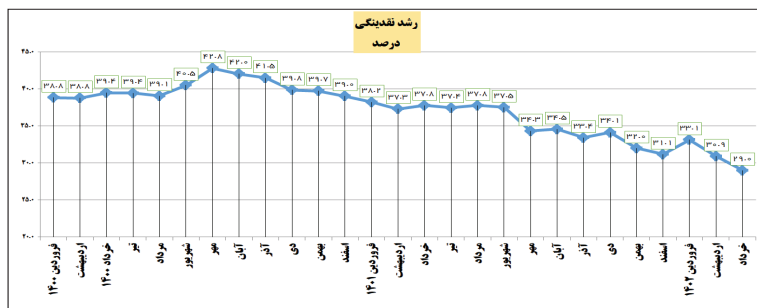
دهه اخیر دولت در ابتدای سال ۱۴۰۱ در قالب تنخواه از بانک مرکزی استقراض نکرد و از سوی دیگر، میزان خلق پول بانک‌ها در سه‌ماهه نخست ۱۴۰۱ برای نخستین بار در سالیان اخیر، کاهش شد، دو عاملی که نقش مهمی در کاهش رشد شتابان نقدینگی داشته‌اند.

بر اساس گزارش بانک مرکزی، در فروردین ۱۴۰۱ حجم نقدینگی به ۴۸۲۳/۲۹ هزار میلیارد تومان رسید که نسبت به ماه قبل از آن (اسفند ۱۴۰۰) ۲ دهم درصد کمتر شده است؛ در همین راستا بررسی روندها نشان می‌دهد رشد شتابان نقدینگی و پایه پولی از مردادماه سال ۱۴۰۰ روند کاهشی به خود گرفته است و تاکنون ادامه داشته است.

از سوی دیگر طبق اعلام بانک مرکزی، کنترل رشد نقدینگی وارد فاز جدیدی شده است که بر اساس آن سقف رشد ترانزنامه بانک‌های با کفایت سرمایه ضعیف ۱/۵ و بانک‌های با کفایت سرمایه مطلوب ۲/۵ درصد در ماه تعیین شد؛ با این سیاست ضمن کاهش شتاب رشد نقدینگی، انضباط بیشتری بر شبکه بانکی حاکم می‌شود. رشد پرشتاب نقدینگی یکی از مهم‌ترین عوامل بروز تورم افسارگسیخته در اقتصاد کشور طی سال‌های اخیر بوده است. بر همین اساس دولت سیزدهم و به‌طور خاص بانک مرکزی کاهش سرعت رشد نقدینگی را از اولویت‌های سیاست‌های پولی خود قرار دادند.

بانک مرکزی دولت سیزدهم از ابتدای شروع به کار خود در میانه سال ۱۴۰۰ با محدود کردن رشد ترانزنامه بانک‌های کشور، سرچشمه اصلی رشد بی حساب و کتاب نقدینگی یعنی نظام بانکی را هدف قرار داد.

بر اساس این سیاست، بانک مرکزی برای بانک‌های تجاری محدودیت رشد ماهانه ۲ درصدی و برای بانک‌های تخصصی محدودیت رشد ماهانه ۲/۵ درصدی را برقرار کرد. تغییر فرمان ماشین خلق پول بانک‌ها با تمرکز بر بانک‌های بی انضباط و ضعیف از نظر کفایت سرمایه، ضمن تداوم و حتی بهبود کنترل رشد

دولت آیت الله
رئییسی در حالی
تشکیل شد که
رشد تشکیل
سرمایه ثابت
در پایان دولت
گذشته نسبت
به اول آن دولت
منفی ۵۸ درصد
شد

توقف عقبگردها

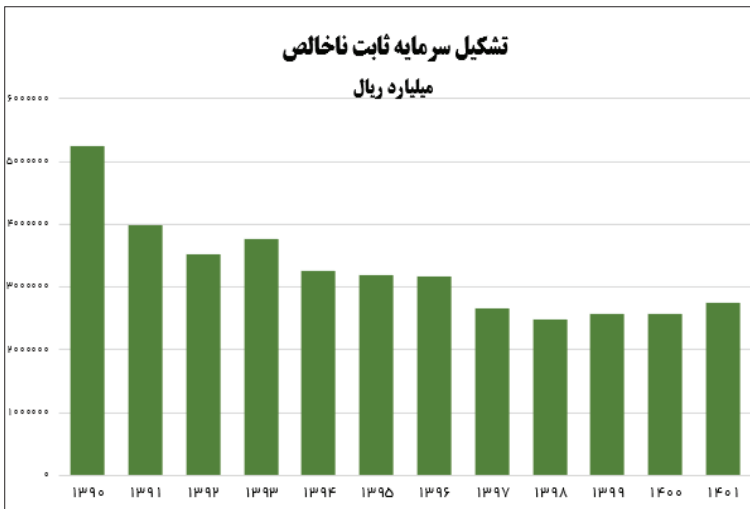
عملکرد سرمایه‌گذاری در کشور در اغلب سال‌های دهه ۱۳۹۰ منفی و متوسط رشد سالانه آن براساس آمارهای مرکز آمار ایران منفی ۳ درصد بوده است. کاهش سرمایه‌گذاری طی سال‌های اخیر تبعات منفی مختلف داشته و سرمایه‌گذاری به اندازه موجودی سرمایه مستهلک‌شده اقتصاد، تنزل یافته است. باید توجه داشت که اگر به اندازه سرمایه مستهلک‌شده، سرمایه‌گذاری انجام نشود، نتیجه آن کاهش موجودی سرمایه و کاهش ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های رشد اقتصادی و عدم پشتیبانی از رشد اقتصادی در سال‌های آتی خواهد شد. کاهش سرمایه‌گذاری در دولت قبل، هم در

بخش سرمایه‌گذاری داخلی و هم در بخش جذب سرمایه‌گذاری خارجی رخ داده است.

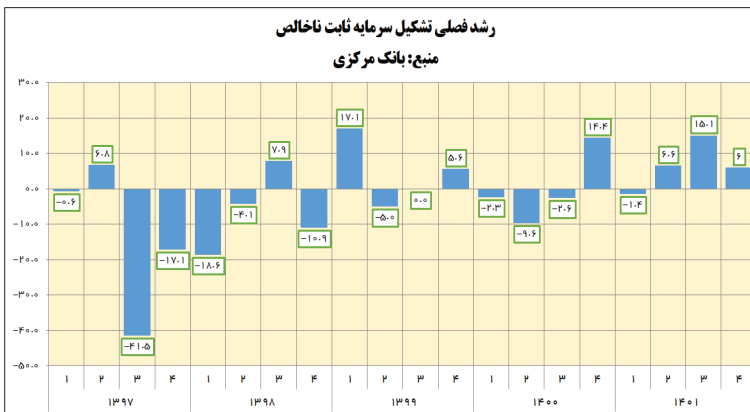
سرمایه‌گذاری داخلی

دولت آیت الله رئییسی در حالی تشکیل شد که رشد تشکیل سرمایه ثابت در پایان دولت گذشته نسبت به اول آن دولت منفی ۵۸ درصد شد. براساس آمار بانک مرکزی، در سال ۱۳۹۱ رقم تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در کشور به ۳۹۸۸۰۴۳ میلیارد ریال رسید اما در دولت‌های یازدهم و دوازدهم مکرراً این رقم نزولی شد و در سال ۱۳۹۹ به ۲۵۷۴۰۰۲ میلیارد ریال رسید؛ یعنی در دولت روحانی تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در کشور ۳۵ درصد کمتر شد.

تشکیل سرمایه ثابت ناخالص
میلیارد ریال

رشد فصلی تشکیل سرمایه ثابت ناخالص
منبع: بانک مرکزی

در ۸ سال دولت
قبل، ۶ سال
رشد تشکیل
سرمایه ثابت
ناخالص در
کشور منفی بوده
است

جدول زیر رشد سالانه تشکیل سرمایه ثابت ناخالص بر اساس گزارش بانک مرکزی بر مبنای سال پایه ۱۳۹۵ را نشان می‌دهد.

سال	نرخ رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص (درصد)
۱۳۹۲	-۱۱٫۶
۱۳۹۳	۷٫۱
۱۳۹۴	-۱۴٫۰
۱۳۹۵	-۱٫۸
۱۳۹۶	-۰٫۵
۱۳۹۷	-۱۵٫۳
۱۳۹۸	-۷٫۱
۱۳۹۹	۳٫۲
۱۴۰۰	۰٫۰
۱۴۰۱	۶٫۶

درآمد نقش دارند. بنا به تعریف نظام استاندارد حساب‌های ملی، موجودی سرمایه، خالص ارقام تجمعی تشکیل سرمایه با توجه به طول عمر مفید آنها است؛ بنابراین موجودی سرمایه دارایی‌های غیرمالی تولید شده را می‌توان مجموع ارزش «ساختمان و تاسیسات»، «ماشین‌آلات و تجهیزات»، «تحقیق و توسعه»، «اکتشاف معادن» و «سایر دارایی‌های ثابت تولید شده» دانست که در فرایند تولید مورد استفاده قرار گرفته یا قابل استفاده می‌باشند.

همانطور که مشخص است در ۸ سال دولت قبل، ۶ سال رشد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در کشور منفی بوده است.

به علت کاهش مستمر سرمایه‌گذاری جدید در کشور، موجودی سرمایه هم سال به سال کاهش یافت. موجودی سرمایه عبارت است از مجموعه کالاهای سرمایه‌ای و دارایی‌های غیرمالی تولید شده کشور که تحت عنوان ارقام تشکیل سرمایه ثابت ناخالص قابل اندازه‌گیری بوده و در فرایند تولید کالاها و خدمات و ایجاد

ارقام به میلیارد ریال	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
موجودی سرمایه در ماشین‌آلات و تجهیزات (به قیمت ثابت ۱۳۹۰)	۴۵۸۲	۴۵۷۶	۴۴۹۸	۴۴۳۵	۴۳۷۴	۴۲۳۷	۴۰۷۲	
تشکیل سرمایه در ماشین‌آلات و تجهیزات (به قیمت ثابت ۱۳۹۵)	۱۳۳۸	۱۴۵۸	۱۱۴۵	۱۲۲۸	۱۲۵۶	۱۰۰۹	۸۶۸	۸۹۵

مأخذ: بانک مرکزی

جدول زیر نیز گزارش مرکز آمار از تشکیل سرمایه ثابت ناخالص است که نشان می‌دهد تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در دولت گذشته درجا زده است.

به قیمت ثابت	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹
تشکیل سرمایه ثابت ناخالص	۱۶۰۷۶٫۳	۱۲۰۸۴۵	۱۱۶۶۸۵	۱۳۱۲۷۸۴	۱۱۶۵۷۳۶	۱۴۵۳۶۷۱	۱۵۸۲۹۸۵	۱۴۴۱۷	۱۳۲۳۳۲۲	۱۳۵۶۶۶۷
ماشین‌آلات	۷۰۷۰۲۷	۴۹۶۸۱	۴۸۸۴۸	۶۱۳۵۷	۵۳۰۰۲۷	۷۱۸۱۷۵	۸۶۰۹۳	۷۷۶۸۹۵	۶۸۳۴۰۶	۶۷۶۹۹۹
ساختمان	۸۲۳۳۶۸	۶۴۷۹۵۸	۵۹۴۴۰	۶۱۲۰۳۸	۵۴۹۱۴۳	۶۳۸۳۳۵	۶۸۲۶۳	۶۰۲۷۵	۶۳۹۹۳۶	۶۸۰۳۶۸
موجودی سرمایه	۱۳۹۱۵۹۳۰	۱۴۱۷۲۷۳۴	۱۴۳۵۶۶۵	۱۴۶۷۴۰۵	۱۴۸۱۹۱۷۲	۱۵۱۴۹۳۱۴	۱۵۶۷۵۲۸۵	۱۶۰۸۲۷۰۸		

گزارش
نماگرهای
اقتصادی بانک
مرکزی در
طول سال های
۹۲ تا ۱۴۰۰
نشان می دهد
در مجموع،
در طول دوره
۸ ساله دولت
گذشته، میزان
سرمایه گذاری
در اقتصاد ایران
به قیمت های
ثابت، ۳۰٫۶
درصد کاهش
یافته است

این در حالی است که در زمستان ۱۴۰۰ که به تدریج سیاست های اقتصادی دولت سیزدهم به ثمر نشست، شاهد رشد چشمگیر تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در کشور بودیم. طبق گزارش بانک مرکزی، در زمستان ۱۴۰۰ تشکیل سرمایه ثابت ناخالص نسبت به زمستان ۱۳۹۹ بیش از ۱۴ درصد افزایش یافت.

میزان تشکیل سرمایه ثابت، از نیمه دوم سال ۹۲ تا نیمه اول سال ۱۴۰۰ در مجموع ۳۰٫۶ درصد کاهش یافت، اما براساس گزارش بانک مرکزی در فصل زمستان ۱۴۰۰، میزان تشکیل سرمایه ۱۴٫۴ درصد رشد داشت که در سال ۱۴۰۱ نیز روند رشد آن ادامه یافت.

نرخ تشکیل سرمایه ثابت ناخالص شامل تشکیل سرمایه در بخش ساختمان و تشکیل سرمایه در بخش ماشین آلات می شود و بیانگر تغییرات میزان سرمایه گذاری در اقتصاد یک کشور است. کاهش نرخ تشکیل سرمایه به معنای کاهش سرمایه گذاری و افزایش آن نشان دهنده رشد سرمایه گذاری در اقتصاد است. علت استفاده از عبارت ناخالص هم عدم احتساب استهلاك است.

یکی از چالش هایی که اقتصاد ایران در دوران ۸ ساله دولت های یازدهم و دوازدهم با آن مواجه بود، کاهش سرمایه گذاری در اقتصاد بود. مدیران ارشد دولت گذشته عمدتاً بر جذب سرمایه گذاری خارجی تاکید می کردند اما حتی برای جذب سرمایه گذار خارجی قوانین و فرایندهای صدور مجوز تسهیل نشد.

گزارش نماگرهای اقتصادی بانک مرکزی در طول سال های ۹۲ تا ۱۴۰۰ نشان می دهد در مجموع، در طول دوره ۸ ساله دولت گذشته،

میزان سرمایه گذاری در اقتصاد ایران به قیمت های ثابت، ۳۰٫۶ درصد کاهش یافته است.

حتی در طول ۴ سال اول دولت که بحث های سیاست خارجی و برجام بسیار مورد توجه بود باز هم در مجموع تشکیل سرمایه ثابت افت ۸٫۷ درصدی داشته است.

کاهش تشکیل سرمایه در اقتصاد به معنای کاهش پتانسیل افزایش تولید ناخالص داخلی، کاهش ظرفیت در رشد درآمد سرانه و رفاه و کاهش ظرفیت اشتغال است. برای کشوری در حال توسعه، رشد تشکیل سرمایه امری حیاتی است و کاهش این شاخص بیانگر کند شدن سرعت توسعه در یک اقتصاد است.

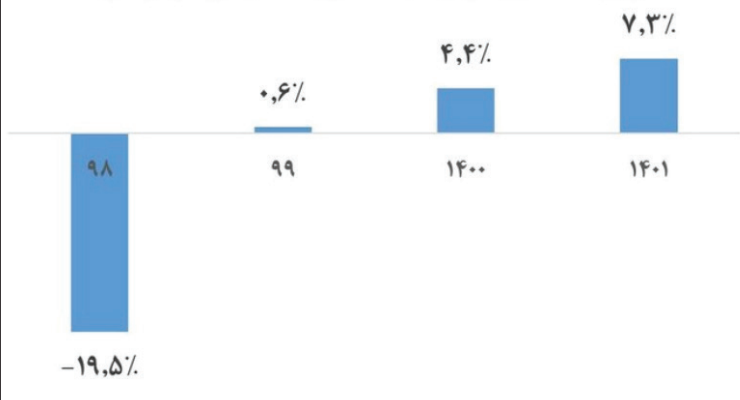
با این وجود در فصل زمستان سال ۱۴۰۰ برای اولین بار در یک دهه گذشته نرخ تشکیل سرمایه ثابت در فصل زمستان به رکورد ۱۴٫۴ درصدی رسید که بیانگر تغییر جهت منحنی تشکیل سرمایه در اقتصاد ایران است.

رشد تشکیل سرمایه در بخش ماشین آلات به معنای افزایش تمایل سرمایه گذاری در بخش تولیدات صنعتی در کشور است.

بر اساس گزارش مرکز آمار، رشد تشکیل سرمایه در بخش ماشین آلات کشور در دولت دوازدهم به شدت نزولی بود. از بهار ۱۳۹۷ تا بهار ۱۴۰۰ متوسط رشد فصلی تشکیل سرمایه در بخش ماشین آلات، منفی ۱۶٫۳ درصد بود. اما از تابستان ۱۴۰۰ با تغییر دولت شاهد روند مثبت تشکیل سرمایه در بخش ماشین آلات هستیم.

گزارش مرکز آمار نشان می دهد نرخ رشد تشکیل سرمایه در بخش ماشین آلات کشور طی چهار سال اخیر به شرح زیر بوده است.

نرخ رشد تشکیل سرمایه ثابت ماشین آلات (منبع: مرکز آمار)

بر اساس گزارش
بانک مرکزی
نیز رشد تشکیل
سرمایه در
ماشین آلات در
تمام فصل های
دوران دولت
سیزدهم (پاییز
۱۴۰۰ تا زمستان ۱۴۰۱)
دورقمی بوده
است

چنانکه طبق گزارش مرکز آمار، بخش های صنعتی کشور همچون «استخراج نفت و گاز» و «صنعت» دو موتور اصلی رشد اقتصاد در سال گذشته بودند.

از سوی دیگری از مهمترین اثرات تحریم، افت شدید تشکیل سرمایه در ماشین آلات به دلیل محدود شدن دسترسی کشور به ماشین آلات تولید است. با این حال رشد چشمگیر تشکیل سرمایه در بخش ماشین آلات، نشانه ای دیگر از کاهش محسوس تاثیر تحریم ها در دوره جدید به شمار می رود.

ارقام نمودار فوق دو تصویر کاملا متضاد از وضعیت تشکیل سرمایه در بخش ماشین آلات را طی سال های اخیر نشان می دهد. در حالی که رشد تشکیل سرمایه در بخش ماشین آلات در دولت قبل روندی شدیداً نزولی را تجربه می کرد، در دوره جدید این روند کاملاً معکوس شده و رشد فزاینده را تجربه می کند.

بررسی روند نرخ رشد تشکیل سرمایه در بخش ماشین آلات از آن جهت مهم است که این شاخص معیار مهمی در سنجش رونق اقتصادی به ویژه در بخش های مختلف صنعت است؛

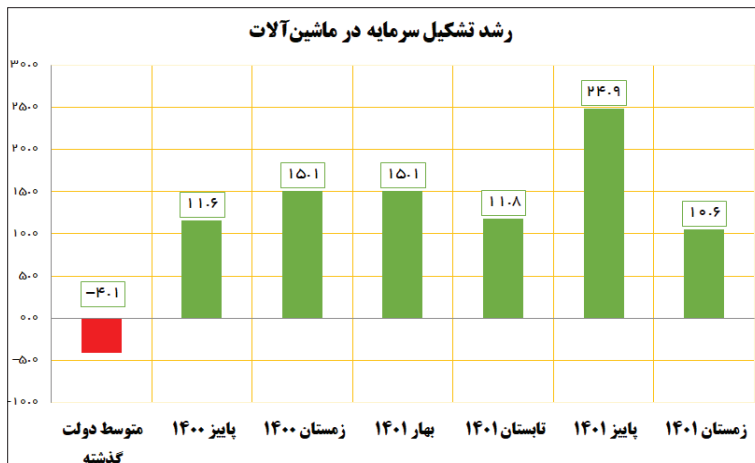
رشد دورقمی تشکیل سرمایه در ماشین آلات

بر اساس گزارش بانک مرکزی نیز رشد تشکیل سرمایه در ماشین آلات در تمام فصل های دوران دولت سیزدهم (پاییز ۱۴۰۰ تا زمستان ۱۴۰۱) دورقمی بوده است. رشد پرشتاب تشکیل سرمایه در بخش ماشین آلات، به موتور رشد بخش صنعتی کشور تبدیل شد تا صنایع کشور در دو سال گذشته به عامل اصلی رشد اقتصادی تبدیل شوند. یکی از مهمترین دلایل کاهش رشد اقتصادی کشور در سال های اخیر، منفی شدن نرخ رشد تشکیل سرمایه بود. منفی شدن نرخ رشد تشکیل سرمایه طی اکثر سال های دهه ۹۰، قسمت قابل توجهی از سرمایه بخش تولید را مستهلک کرده و توان بخش های مختلف را برای رشد از بین برد. از همین رو یکی از مهمترین شاخص های مورد توجه در گزارش های رشد اقتصادی، نرخ رشد تشکیل سرمایه است. در گزارش اخیر بانک مرکزی، وضعیت نرخ رشد تشکیل سرمایه در دو سال گذشته به شرح نمودار بالا گزارش شده است.

همان طور که پیداست، نرخ رشد تشکیل سرمایه که تا پایان دولت گذشته روندی منفی داشت، با آغاز به کار دولت سیزدهم در مسیر رشد قرار گرفته است. طبق گزارش بانک مرکزی نرخ رشد تشکیل سرمایه ثابت از منفی ۹٫۶ درصد در تابستان سال ۱۴۰۰ به ۶ درصد در زمستان ۱۴۰۱ رسیده است. همچنین نرخ رشد سالانه تشکیل سرمایه هم از صفر درصد در سال ۱۴۰۰ به ۶٫۷ درصد در سال ۱۴۰۱ رسیده است. همین جهش چشمگیر در تشکیل سرمایه ثابت، یکی از مهمترین دلایل بهبود نرخ رشد اقتصادی کشور در دو سال اخیر به شمار می رود.

اما بررسی دقیق تر شاخص تشکیل سرمایه، علت دقیق تر رشد اقتصاد کشور در دو سال اخیر را نشان می دهد. طبق گزارش بانک مرکزی آنچه عامل اصلی جهش در تشکیل سرمایه بوده، رشد بسیار زیاد تشکیل سرمایه در بخش ماشین آلات بوده است. نرخ رشد تشکیل سرمایه در تمام فصل های دوران دولت سیزدهم (پاییز ۱۴۰۰ تا زمستان ۱۴۰۱) دو رقمی بوده است.

رشد تشکیل سرمایه در ماشین آلات

بر اساس
آمار سازمان
بین‌المللی
آنکتاد، وابسته
به سازمان
ملل متحد که
آمار جریان
سرمایه‌گذاری
در جهان را اعلام
می‌کند، میزان
سرمایه‌گذاری
مستقیم خارجی
در ایران در
دولت گذشته
به پایین‌ترین
سطح دو دهه
اخیر سقوط
کرده است

این ارقام به وضوح از رونق بخش صنعت در دوره مدیریت دولت سیزدهم حکایت می‌کند. شاخص اشتغال بخش صنعت البته تنها شاهد از رشد چشمگیر بخش صنعت کشور در دو سال اخیر نیست. رشد شاخص کارگاه‌های بزرگ صنعتی هم دیگر شاهدی است که به رونق گرفتن صنایع در دولت سیزدهم گواهی می‌دهد. در نهایت، عملکرد دو ساله دولت سیزدهم نشان می‌دهد،

چشم‌انداز پیش‌روی اقتصاد ایران در زمینه رشد روشن است. بهبود تدریجی وضعیت مالی دولت و حضور پررنگ‌تر دولت در سرمایه‌گذاری‌های زیرساختی، کاهش تورم و بهبود ثبات اقتصادی که عامل مهمی در رغبت سرمایه‌گذاران به فعالیت اقتصادی است و بسیاری موارد دیگر، چشم‌اندازی امیدوارکننده از رشد بالاتر اقتصاد ایران در آینده ترسیم می‌کند.

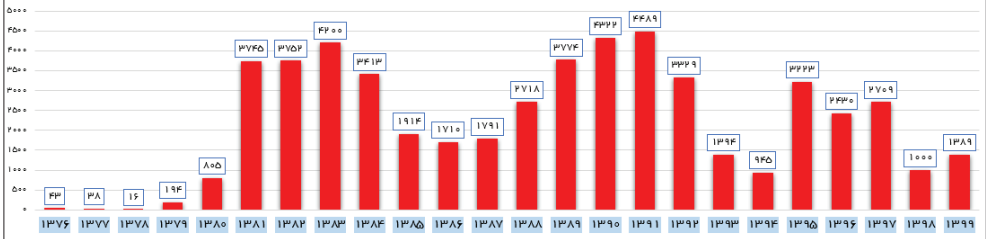
رشد پسی از چند سال نزول

بر اساس آمار سازمان بین‌المللی آنکتاد، وابسته به سازمان ملل متحد که آمار جریان سرمایه‌گذاری در جهان را اعلام می‌کند، میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران در دولت گذشته به

پایین‌ترین سطح دو دهه اخیر سقوط کرده است. در سال ۱۳۹۹ رقم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران به ۱,۳ میلیارد دلار کاهش یافت که کمترین رقم از سال ۱۳۸۰ بدین سو محسوب می‌شود.

سال میلادی	سال شمسی	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (میلیون دلار)
۱۹۹۱	۱۳۷۰	۲۳
۱۹۹۲	۱۳۷۱	۹
۱۹۹۳	۱۳۷۲	۲۰۸
۱۹۹۴	۱۳۷۳	۰
۱۹۹۵	۱۳۷۴	۹
۱۹۹۶	۱۳۷۵	۲۰
۱۹۹۷	۱۳۷۶	۴۳
۱۹۹۸	۱۳۷۷	۳۸
۱۹۹۹	۱۳۷۸	۱۶
۲۰۰۰	۱۳۷۹	۱۹۴
۲۰۰۱	۱۳۸۰	۴۰۸
۲۰۰۲	۱۳۸۱	۳۵۱۹
۲۰۰۳	۱۳۸۲	۲۸۷۷
۲۰۰۴	۱۳۸۳	۳۰۳۷
۲۰۰۵	۱۳۸۴	۲۸۸۹
۲۰۰۶	۱۳۸۵	۲۳۱۸
۲۰۰۷	۱۳۸۶	۲۰۱۸
۲۰۰۸	۱۳۸۷	۱۹۸۰
۲۰۰۹	۱۳۸۸	۲۹۸۳
۲۰۱۰	۱۳۸۹	۳۶۴۹
۲۰۱۱	۱۳۹۰	۴۲۷۷
۲۰۱۲	۱۳۹۱	۴۶۶۲
۲۰۱۳	۱۳۹۲	۳۰۵۰
۲۰۱۴	۱۳۹۳	۲۱۰۵
۲۰۱۵	۱۳۹۴	۲۰۵۰
۲۰۱۶	۱۳۹۵	۳۳۷۲
۲۰۱۷	۱۳۹۶	۵۰۱۹
۲۰۱۸	۱۳۹۷	۲۳۷۳
۲۰۱۹	۱۳۹۸	۱۵۰۸
۲۰۲۰	۱۳۹۹	۱۳۴۲
۲۰۲۱	۱۴۰۰	۱۴۲۵
۲۰۲۲	۱۴۰۱	۱۵۰۰

سرمایه‌گذاری خارجی در ایران میلیون دلار

در سه سال پایانی دولت دوازدهم، رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی منفی بود اما در سال ۱۴۰۰ با تغییر دولت، شاهد مثبت شدن سرمایه‌گذاری خارجی بودیم

است. این در حالی است که رکورد سالانه جذب سرمایه‌گذاری خارجی نیز مربوط به دولت دهم است.

بدین ترتیب حسن روحانی که با وعده حل مشکلات اقتصادی کشور با مذاکره و جذب سرمایه‌گذاران خارجی روی کار آمده بود، در این زمینه هم ضعیف‌ترین کارنامه را به جای گذاشته است.

دولت قبل با شعار اینکه سیاست خارجی باید در خدمت اقتصاد باشد بر سر کار آمد، اما ضعیف‌ترین عملکرد را در جذب سرمایه‌گذاری خارجی داشت؛ حال آن که دولت سیزدهم در ۲ سال نخست خود در جذب سرمایه‌گذاری خارجی بسیار موفق عمل کرده است.

دولت سیزدهم برای تحقق و تداوم رشد اقتصادی ۸ درصدی، جذب انواع مختلف سرمایه‌گذاری، اعم از داخلی و خارجی را در دستور کار قرار داده و در عمل نیز آمارهای منتشرشده از رشد سرمایه‌گذاری در کشور حکایت دارد.

در عمل اقداماتی که دولت سیزدهم تاکنون انجام داده منجر به ارائه چشم‌اندازی روشن از آینده اقتصادی کشور به سرمایه‌گذاران شده و همین امر افزایش سرمایه‌گذاری را به دنبال داشته است.

در سه سال پایانی دولت دوازدهم، رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی منفی بود اما در سال ۱۴۰۰ با تغییر دولت، شاهد مثبت شدن سرمایه‌گذاری خارجی بودیم.

در سال‌های ۱۳۹۷، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشور به ترتیب ۵۳، ۳۶ و ۱۱ درصد کاهش یافته بود اما در سال ۱۴۰۰ مجدداً روند رشد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشور مثبت شد و افزایش ۶ درصدی ثبت کرد.

در سال ۱۴۰۱ هم این رشد به ۵ درصد رسید. مجموع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در دولت روحانی (۱۳۹۲-۱۳۹۹) حدود ۲۰٫۸ میلیارد دلار بود در حالی که در هشت سال دولت‌های نهم و دهم مجموع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ۲۴٫۸ میلیارد دلار بود.

در سال پایانی عملکرد دولت احمدی‌نژاد (۱۳۹۱) حجم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی وارده به ایران ۴٫۷ میلیارد دلار بود که در سال پایانی عملکرد دولت روحانی (۱۳۹۹) به ۱٫۳ میلیارد دلار سقوط کرد.

بانک مرکزی نیز آمار سرمایه‌گذاری خارجی در ایران را طبق نمودار زیر منتشر کرده که بیانگر سقوط سرمایه‌گذاری خارجی در دولت روحانی

براساس آمار وزارت نیرو، دولت گذشته در بین دولت‌های پس از انقلاب، کمترین میزان توسعه ظرفیت تولید برق کشور را انجام داده است

توقف سال‌های خاموشی

افزایش ظرفیت تولید برق کشور در ۸ سال دولت گذشته فقط ۲۳ درصد بود در حالی که در دولت‌های نهم و دهم ۸۵ درصد بود و این کم‌کاری دولت گذشته در تولید برق موجب بازگشت خاموشی‌ها در دو سال پایانی دولت دوازدهم شد.

خاموشی برق یکی از معضلاتی بود که در دولت دوازدهم پس از دودهمه دوباره مهمان ناخوانده مردم ایران شده بود. دلیل خاموشی‌ها هم عدم توسعه صنعت برق در هشت سال گذشته بود.

پرواضح است که اگر توسعه ظرفیت‌های شبکه برق متناسب با نیازهای کشور نباشد، قطعی برق اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. در این خصوص برنامه ششم توسعه در مواد مختلف به موضوع توسعه ظرفیت‌های شبکه برق کشور اشاره می‌کند.

اما بررسی آمارها نشان می‌دهد در حالی برنامه ششم توسعه دولت را مکلف کرده طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ ظرفیت شبکه برق کشور را ۲۵ هزار مگاوات افزایش دهد، اما ظرفیت شبکه برق کشور در این مدت ۱۱ هزار مگاوات افزایش یافت.

این عقب‌ماندگی بسیار قابل توجه و چشمگیر از تکالیف برنامه موضوعی است که قطعاً در خاموشی‌های دولت دوازدهم نقش داشت.

مقایسه مجموع ظرفیت نصب‌شده شبکه نیروگاهی کشور در دولت‌های مختلف نیز نشان می‌دهد طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۹ دولت احمدی‌نژاد طی دوره ۸ ساله خود با توسعه ۶۸ درصدی ظرفیت شبکه نیروگاهی کشور رتبه اول را در بین دولت‌های مختلف دارد. پس از آن، دولت خاتمی با توسعه ۶۰٫۴ درصدی ظرفیت نیروگاهی کشور در رتبه دوم و دولت مرحوم هاشمی رفسنجانی نیز با توسعه ۵۵٫۲ درصدی ظرفیت نیروگاهی ایران، رتبه سوم را دارد؛ اما طی دوره

۸ ساله دولت روحانی ظرفیت شبکه نیروگاهی کشور تنها ۲۳ درصد توسعه پیدا کرد.

طبق آمارها، در سال اول دولت هاشمی رفسنجانی ظرفیت شبکه نیروگاهی کشور ۱۴ هزار و ۴۴۲ مگاوات بوده که این میزان بعد از ۸ سال و ۴۲۰ در زمان تحویل به دولت خاتمی به ۲۲ هزار و ۴۲۰ مگاوات رسید. در پایان دولت خاتمی این ظرفیت به ۲۷ هزار و ۳۰۰ مگاوات رسید و در دولت احمدی‌نژاد به ۶۸ هزار و ۹۴۱ مگاوات افزایش یافت اما دولت روحانی با رشد اندک، ظرفیت تولید برق را در هشت سال به ۸۵ هزار مگاوات رساند.

با بروز خاموشی‌های گسترده در سال‌های اخیر، مسئولان دولت دوازدهم تلاش داشتند مواردی همچون گرمای هوا یا استخراج رمزارز را عامل کمبود برق معرفی کنند، اما واقعیت آن است که کم‌کاری دولت در سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰، دلیل اصلی خاموشی‌ها است.

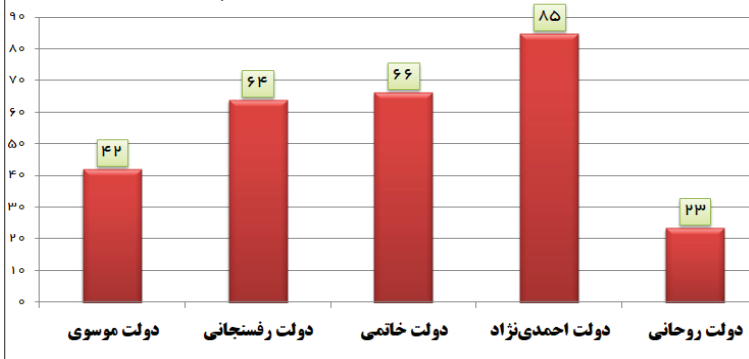
بر اساس آمار وزارت نیرو، دولت گذشته در بین دولت‌های پس از انقلاب، کمترین میزان توسعه ظرفیت تولید برق کشور را انجام داده است.

از ابتدای سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۹ ظرفیت اسمی تولید برق کشور فقط ۲۳ درصد افزایش یافت که در بین دولت‌های پس از انقلاب، با فاصله بسیار، بدترین عملکرد محسوب می‌شود.

موفق‌ترین دولت در افزایش ظرفیت اسمی تولید برق کشور، دولت احمدی‌نژاد بود که در هشت سال عملکرد خود ظرفیت تولید برق را ۸۵ درصد افزایش داد که رکورد این دولت را دولت رئیسی در سال اول خود شکست.

دولت خاتمی هم ظرفیت تولید برق کشور را ۶۶ درصد، دولت مرحوم هاشمی رفسنجانی ۶۵ درصد و دولت میرحسین موسوی ۴۲ درصد افزایش داده بودند.

درصد افزایش ظرفیت تولید برق کشور در دولت‌های پس از انقلاب

نرخ دلار در بازار آزاد در دوره هشت ساله حسن روحانی ۷۰۳ درصد افزایش یافت تا بی سابقه ترین گرانی ارز در تاریخ اقتصاد پس از انقلاب رقم بخورد

بدترین عملکرد از آن دولت روحانی

نرخ ارز از متوسط ۳۱۸۰ تومان در مرداد ۱۳۹۲ به ۲۵۵۳۰ تومان در مرداد ۱۴۰۰ افزایش یافت که بیشترین رشد قیمت ارز در بین تمام دولت‌های قبل از انقلاب بود.

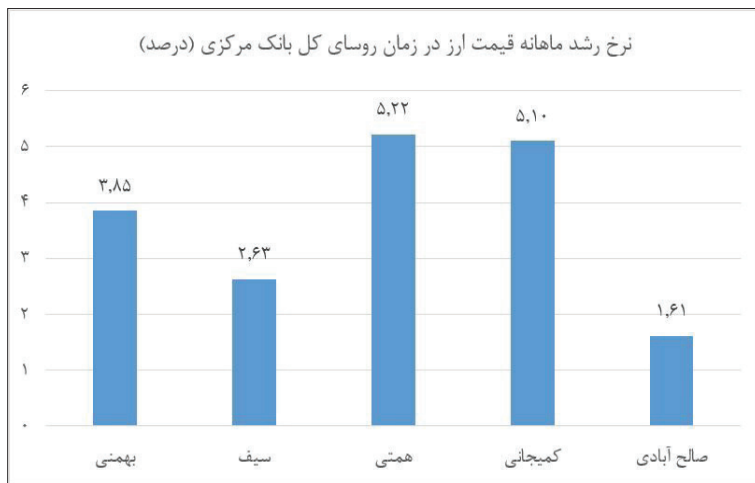
دولت موسوی	نرخ ارز ابتدای دوره	نرخ ارز انتهای دوره	درصد افزایش
دولت موسوی	۲۷۰	۱۱۹۲	۳۴۱
دولت رفسنجانی	۱۱۹۲	۴۷۳۱	۲۹۷
دولت خاتمی	۴۷۳۱	۹۰۲۴	۹۱
دولت احمدی نژاد	۹۰۲۴	۳۱۸۰۷	۲۵۲
دولت روحانی	۳۱۸۰۷	۲۵۵۳۰۹	۷۰۳
دولت رئیسی (تامر داد ۱۴۰۲)	۲۵۵۳۰۹	۴۸۰۰۰۰	۸۸

دولت موسوی با ۳۴۱ درصد و دولت رفسنجانی با ۲۹۷ درصد در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند. افزایش نرخ ارز به معنای کاهش ارزش پول ملی کشور است و ریشه مشکلاتی همچون کاهش قدرت خرید مردم و رشد تورم محسوب می‌شود. دولت گذشته با وجود ادعاهای فراوانی که در زمینه کنترل نرخ ارز مطرح کرد، فاجعه‌بارترین عملکرد را در این زمینه به جای گذاشته است. دولت احمدی نژاد که افزایش نرخ ارز در آن همواره مورد تمسخر و انتقاد روحانی و دولتش بود، عملکرد به مراتب بهتری از دولت گذشته در کنترل نرخ ارز داشته است. میزان افزایش نرخ ارز در دولت احمدی نژاد ۲۵۲ درصد بود، در حالی که در دولت گذشته ارز ۷۰۳ درصد گران شد.

در بین دولت‌های پس از انقلاب، دولت حسن روحانی منفی‌ترین کارنامه را در کنترل نرخ ارز و حفظ ارزش پول ملی کشور به جای گذاشت. نرخ دلار در بازار آزاد در دوره هشت ساله حسن روحانی ۷۰۳ درصد افزایش یافت تا بی سابقه ترین گرانی ارز در تاریخ اقتصاد پس از انقلاب رقم بخورد. دولت دهم نرخ ارز را با قیمت ۳۱۸۰ تومان به دولت گذشته تحویل داد اما دولت گذشته با افزایش بی سابقه ۷۰۳ درصدی، نرخ ارز را با قیمت ۲۵۵۳۰ تومان به دولت آیت‌الله رئیسی تحویل داد. در بین دولت‌های پس از انقلاب، بعد از دولت گذشته که رتبه اول را از لحاظ گرانی ارز داشته،

ضریب جینی به عنوان شاخص توزیع درآمد از ۳۶۵ هزارم در سال ۱۳۹۱ به ۴۰۱ هزارم در سال ۱۳۹۹ رسید یعنی افزایش ۹٫۵ درصدی شکاف طبقاتی در دولت گذشته رخ داده است که بالاترین میزان در دهه های اخیر است

شکاف طبقاتی

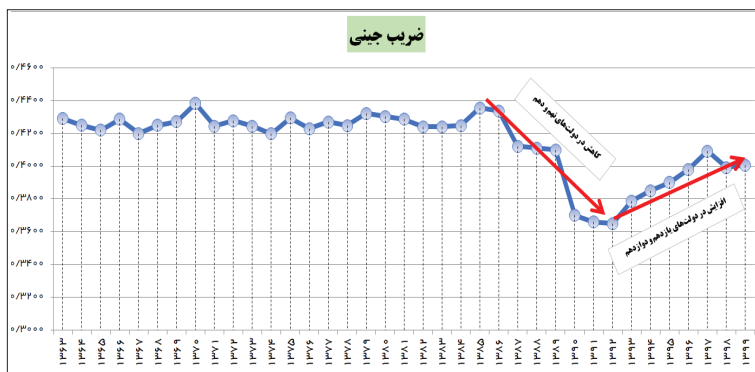
بالاترین میزان در دهه های اخیر است. دولت حسن روحانی بدترین عملکرد را در زمینه توزیع برابر درآمد داشت و در هشت سال گذشته ضریب جینی بیش از دولت های قبل افزایش یافت.

ضریب جینی به عنوان شاخص توزیع درآمد از ۳۶۵ هزارم در سال ۱۳۹۱ به ۴۰۱ هزارم در سال ۱۳۹۹ رسید یعنی افزایش ۹٫۵ درصدی شکاف طبقاتی در دولت گذشته رخ داده است که

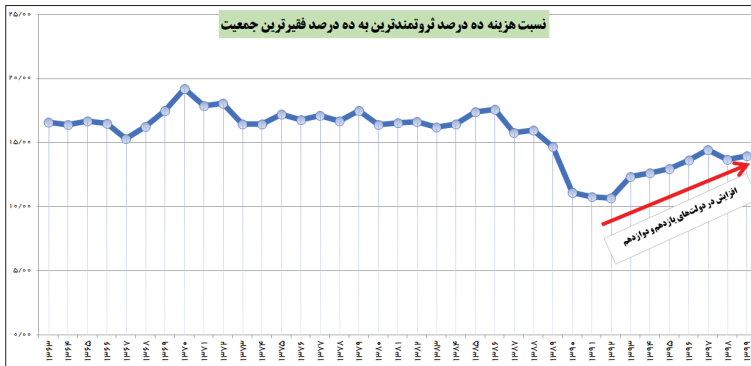
شاخص	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۹	سال ۱۴۰۰
ضریب جینی	۰٫۳۶۵۹	۰٫۴۰۱	۰٫۳۹۳۶

انقلاب مواجه بودیم. در سال ۱۴۰۰ به عنوان اولین سال عملکرد دولت سیزدهم مجدداً ضریب جینی نزولی شد و به ۰٫۳۹۳۶ کاهش یافت.

ضریب جینی در دولت های یازدهم و دوازدهم افزایش چشمگیری داشت، این در حالی بود که در دولت های نهم و دهم با کاهش ضریب جینی و رسیدن آن به کمترین رقم پس از

شاخص مهم دیگر در زمینه شکاف طبقاتی، مقایسه سهم دهک های ثروتمند به دهک های فقیر است. هر چه این فاصله بیشتر شود، به معنای پولدارتر شدن پولداران و فقیرتر شدن فقرا است.

طبق آمار رسمی، سهم دهک‌های ثروتمند به دهک‌های فقیر در دولت گذشته به شدت افزایش یافت و تمام اقدامات دولت‌های نهم و دهم در کاهش این فاصله طبقاتی را به هدر داد.

بیش از ۹ واحد درصد بر جمعیت زیر خط فقر افزوده شد.
در سال ۱۳۹۲ حدود ۱۷,۶ میلیون نفر از مردم زیر خط فقر بودند اما در سال ۱۳۹۶ به ۲۶,۶ میلیون نفر رسید یعنی ۹ میلیون نفر در دولت روحانی زیر خط فقر رفتند.

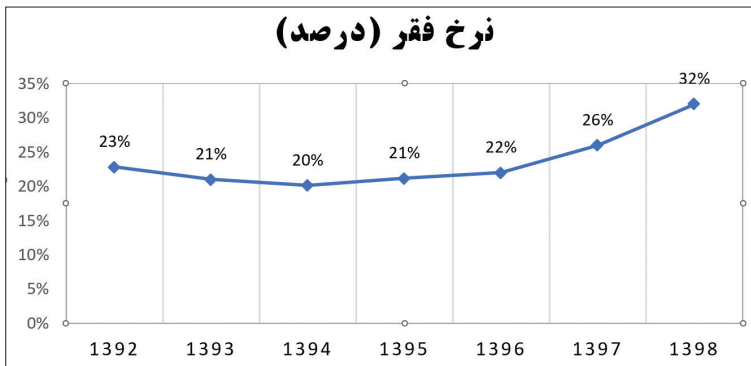
گسترش فقر در ۸ سال دولت قبل

تعداد فقرا در دولت روحانی به شدت افزایش یافت. در حالی که در ابتدای دولت یازدهم ۲۲,۸ درصد از جامعه زیر خط فقر زندگی می‌کردند طبق آخرین آمار وزارت تعاون، در سال ۱۳۹۸ این رقم به ۳۲ درصد رسید یعنی

تعداد فقرا در دولت روحانی به شدت افزایش یافت. در حالی که در ابتدای دولت یازدهم ۲۲,۸ درصد از جامعه زیر خط فقر زندگی می‌کردند طبق آخرین آمار وزارت تعاون، در سال ۱۳۹۸ این رقم به ۳۲ درصد رسید یعنی بیش از ۹ واحد درصد بر جمعیت زیر خط فقر افزوده شد

سال	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸
نرخ سرشمار فقر (درصد)	۲۲,۸	۲۱	۲۰,۱	۲۱,۲	۲۲	۲۶	۳۲
خط فقر (سرانه ریال)	۳۳۳۳۵۴۹	۳۶۱۶۴۸۵	۳۹۵۸۶۴۹	۴۴۶۷۳۹۵	۵۱۲۷۳۱۴	۶۵۴۲۱۳۴	۹۰۶۰۴۰۹
جمعیت زیر خط فقر (میلیون نفر)	۱۷,۶	۱۶,۴	۱۵,۹	۱۶,۹	۱۷,۸	۲۱,۴	۲۶,۶

نرخ فقر (درصد)

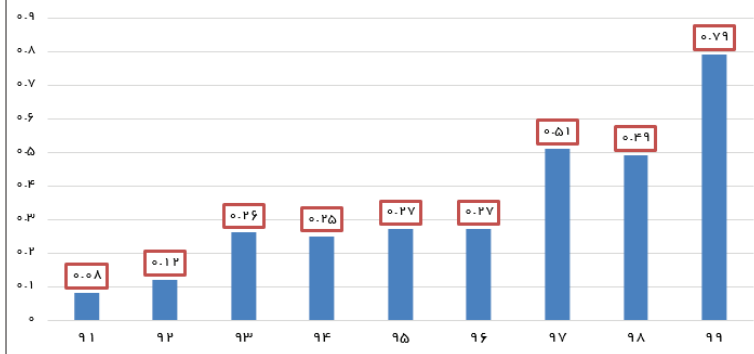

۱۳۹۱ هشت صدم درصد از مردم ایران درآمد کمتر از ۲ دلار در روزانه ۲ دلار داشتند که در سال ۱۳۹۹ این رقم تقریباً ۱۰ برابر شد و به ۷۹ صدم درصد رسید.

گزارش مرکز آمار ایران از درصد جمعیتی که با کمتر از ۲ دلار در روز زندگی می‌کنند (بر مبنای ارزش دلار بر اساس ارزش برابری قدرت خرید، گزارش شده صندوق بین‌المللی پول) نشان می‌دهد در سال

براساس گزارش مرکز آمار، سهم ۲۰ درصد فقیرترین جمعیت خانوارهای کشور از کل هزینه خانوارها در پایان دولت قبل ۶۷ هزارم بود اما در دولت روحانی به ۵۸ هزارم سقوط کرد؛ یعنی سهم فقرا در ۸ سال دولت‌های یازدهم و دوازدهم مرتباً کوچک و کوچک‌تر شد

درصد جمعیتی که با کمتر از ۲ دلار در روز زندگی می‌کنند

درصد جمعیتی که با کمتر از یک دلار در روز زندگی می‌کنند

سال	۹۹	۹۸	۹۷	۹۶	۹۵	۹۴	۹۳	۹۲	۹۱	کل کشور
	۰/۰۶	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۰۱	

گزارش مرکز آمار از درصد جمعیتی که با کمتر از یک دلار در روز زندگی می‌کنند نیز گواه وضعیت اسفناک عملکرد دولت قبل است. در سال ۱۳۹۱ یک‌سوم درصد مردم ایران با کمتر از یک دلار در روز زندگی می‌کردند که این رقم در سال ۱۳۹۹ با رشد ۶ برابری به شش‌سوم درصد رسید.

درصد جمعیتی که با کمتر از ۲ دلار در روز زندگی می‌کنند

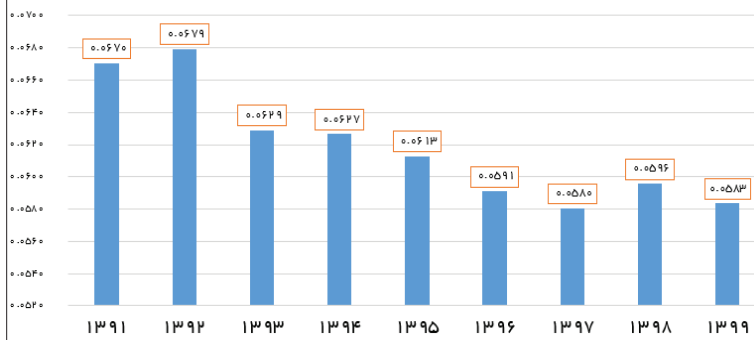
سال	۹۹	۹۸	۹۷	۹۶	۹۵	۹۴	۹۳	۹۲	۹۱	کل کشور
	۰/۷۹	۰/۴۹	۰/۵۱	۰/۲۷	۰/۲۷	۰/۲۵	۰/۲۶	۰/۱۲	۰/۰۸	

است.

براساس گزارش مرکز آمار، سهم ۲۰ درصد فقیرترین جمعیت خانوارهای کشور از کل هزینه خانوارها در پایان دولت قبل ۶۷ هزارم بود اما در دولت روحانی به ۵۸ هزارم سقوط کرد؛ یعنی سهم فقرا در ۸ سال دولت‌های یازدهم و دوازدهم مرتباً کوچک و کوچک‌تر شد.

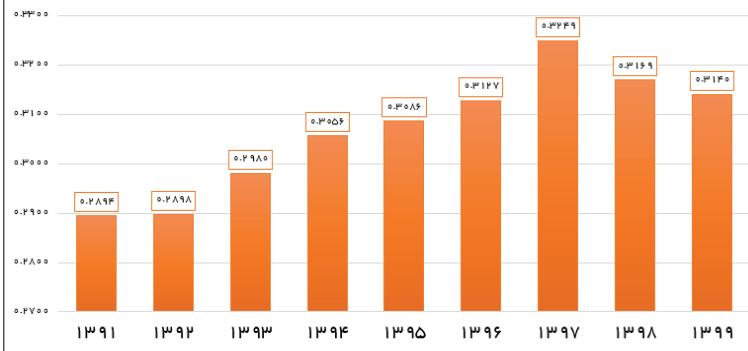
سهم هزینه‌های ۲۰ درصد دهک پایین درآمدی کشور از کل هزینه‌های دهک‌ها یکی دیگر از شاخص‌هایی است که وضعیت تغییرات درآمدی در کشور را نشان می‌دهد. هر چه این سهم بالاتر رود یعنی وضعیت درآمد ۲۰ درصد کم‌درآمد جامعه بهتر شده و برعکس هر چه این سهم کمتر شود یعنی اوضاع فقرا بدتر شده

سهم ۲۰ درصد فقیرترین خانوارهای کشور

از سوی دیگر، پولدارترین قشر جامعه در دولت روحانی پولدارتر از گذشته شدند.

سهم دهک دهم (پر درآمدترین) از کل هزینه خانوارها

هزینه ده درصد ثروتمندترین به ده درصد فقیرترین جمعیت در سال ۱۳۹۱ برابر با ۱۰,۷۹ بود یعنی ثروتمندترین دهک جامعه ۱۰,۷۹ برابر فقیرترین دهک جامعه هزینه می کرد اما این نسبت در سال ۱۳۹۹ به نزدیک ۱۴ برابر افزایش یافت، یعنی پولدارها پولدارتر و فقرا فقیرتر شدند.

سهم دهک دهم از کل هزینه خانوارها که در پایان دولت دهم به ۲۸۹ هزارم کاهش یافته بود در دولت روحانی به ۳۱۴ هزارم افزایش یافت. شاخص های دیگر توزیع درآمد، نسبت هزینه دهک های ثروتمند به دهک های فقیر است که تمامی این شاخص ها در دولت روحانی به شدت به نفع ثروتمندان تغییر کرده اند. نسبت

نسبت هزینه ثروتمندترین به ده درصد فقیرترین جمعیت در سال ۱۳۹۱ برابر با ۱۰,۷۹ بود یعنی ثروتمندترین دهک جامعه ۱۰,۷۹ برابر فقیرترین دهک جامعه هزینه می کرد اما این نسبت در سال ۱۳۹۹ به نزدیک ۱۴ برابر افزایش یافت، یعنی پولدارها پولدارتر و فقرا فقیرتر شدند

سال	نسبت هزینه ده درصد ثروتمندترین به ده درصد فقیرترین جمعیت	نسبت هزینه بیست درصد ثروتمندترین به بیست درصد فقیرترین جمعیت	نسبت هزینه چهار درصد ثروتمندترین به چهار درصد فقیرترین جمعیت
۱۳۹۱	۱۰,۷۹	۶,۶۵	۳,۷۵
۱۳۹۲	۱۰,۶۸	۶,۵۷	۳,۷۱
۱۳۹۳	۱۲,۳۳	۷,۲۶	۳,۹۳
۱۳۹۴	۱۲,۶۵	۷,۴	۴,۰۱
۱۳۹۵	۱۲,۹۹	۷,۶۱	۴,۱
۱۳۹۶	۱۳,۶۵	۸	۴,۲۶
۱۳۹۷	۱۴,۴۵	۸,۳۶	۴,۴۱
۱۳۹۸	۱۳,۶۹	۷,۹۷	۴,۲۵
۱۳۹۹	۱۳,۹۶	۸,۱۳	۴,۳۲

که هزینه های مصرفی طی سه فصل تابستان، پاییز و زمستان ۱۴۰۰ علی رغم مشکلات اقتصادی، رشد بیش از ۱۲ درصدی تجربه کرده است. این رشد ناشی از کاهش تبعات بیماری کرونا و افزایش فعالیت های اقتصادی است.

دولت سیزدهم با پرداخت یارانه جدید ۳۰۰ و ۴۰۰ هزار تومانی، موجب افزایش قدرت خرید خانوارهای کم درآمد شده است. همچنین آمارها بیانگر بهبود روند هزینه های مصرفی بخش خصوصی به عنوان شاخصی از رفاه خانوار در دولت سیزدهم می باشد به طوری

بانک جهانی: فقر مطلق در ایران در دولت روحانی ۳ برابر شد

آمارهای بانک جهانی هم نشان می‌دهد فقر مطلق در ایران در دوره فعالیت دولت قبل سه برابر شده است

۲۰۱۷ میزان فقر مطلق در ایران بدون تغییر و سطح ۰٫۴ درصد باقی می‌ماند. اما در سال ۲۰۱۸ نسبت افراد دارای فقر مطلق به کل جمعیت ایران به ۰٫۵ درصد افزایش می‌یابد و این رقم در سال ۲۰۱۹ بالغ بر ۰٫۶ درصد می‌شود. رشد سه برابری فقر مطلق در ایران در دولت قبل در حالی است که شاهد کاهش شدید فقر مطلق در ایران طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۳ بوده‌ایم. در سال ۱۹۹۰ (۱۳۶۹) حدود ۶٫۲ درصد جمعیت ایران با فقر مطلق مواجه بوده‌اند. این رقم در سال ۱۹۹۸ (۱۳۷۷) تقریباً نصف می‌شود و به ۲٫۹ درصد کاهش می‌یابد. در سال ۲۰۰۵ (۱۳۸۵) نیز با اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها نسبت افراد دارای فقر مطلق به کل جمعیت ایران تقریباً یک پنجم می‌شود و به ۰٫۶ درصد می‌رسد. این رقم در سال ۲۰۱۳ به ۰٫۲ درصد کاهش می‌یابد که کمترین رقم ثبت شده برای فقر مطلق در ایران در آمار بانک جهانی است. با وجود افزایش سه برابری فقر مطلق در ایران، همچنان ایران در سطح جهانی وضعیت بهتری از این نظر دارد. میزان فقر مطلق در جهان در سال ۲۰۱۸ میلادی ۱۷ برابر میزان فقر مطلق در ایران طی این سال بوده است. بالغ بر ۸٫۷ درصد جمعیت جهان در سال ۲۰۱۸ با فقر مطلق مواجه بوده‌اند اما این رقم برای ایران ۰٫۵ درصد برآورد شده است.

آمارهای بانک جهانی هم نشان می‌دهد فقر مطلق در ایران در دوره فعالیت دولت قبل سه برابر شده است. آمارهای منتشرشده از سوی بانک جهانی نشان می‌دهد جمعیت دارای فقر مطلق در ایران طی سال‌های فعالیت دولت قبل رشد قابل ملاحظه‌ای داشته است. این نهاد بین‌المللی فقر مطلق را بر پایه درآمد روزانه ۱٫۹ دلار برای هر نفر (بر اساس شاخص برابری قدرت خرید به قیمت ثابت سال ۲۰۱۱) تعریف کرده است و این رقم حداقل مبلغی است که یک نفر برای تأمین نیازهای ضروری زندگی خود به آن نیاز دارد. بر این اساس در سال ۲۰۱۳ (۱۳۹۲) و در آغاز فعالیت دولت یازدهم نسبت جمعیت دارای فقر مطلق به کل جمعیت در ایران ۰٫۲ درصد بوده است اما این رقم در سال ۲۰۱۹ (۱۳۹۸) که آخرین آمار منتشرشده از سوی بانک جهانی است به ۰٫۶ درصد افزایش می‌یابد. یعنی در این سال که دومین سال فعالیت دولت دوازدهم بوده است فقر مطلق در ایران نسبت به ابتدای فعالیت دولت یازدهم سه برابر شده است. در سال اول فعالیت دولت یازدهم فقر مطلق در ایران دو برابر شد. نسبت افراد دارای فقر مطلق به کل جمعیت ایران در سال ۲۰۱۴ (۱۳۹۳) به ۰٫۴ درصد رسید. این رقم در سال ۲۰۱۳ (۱۳۹۲) بالغ بر ۰٫۲ درصد محاسبه شده بود. در سال‌های ۲۰۱۵ تا

سال	نسبت افراد زیر خط فقر مطلق به کل جمعیت ایران (درصد)
۱۳۹۲	۰٫۲
۱۳۹۳	۰٫۴
۱۳۹۴	۰٫۴
۱۳۹۵	۰٫۴
۱۳۹۶	۰٫۴
۱۳۹۷	۰٫۵
۱۳۹۸	۰٫۶

منبع: بانک جهانی

متوسط هزینه کل ناخالص در مناطق روستایی کشور در سال ۱۳۹۱ حدود ۱۰,۸ میلیون تومان بود که در سال ۱۳۹۹ به ۳۴,۹ میلیون تومان افزایش یافت که بیانگر رشد ۲۲۲ درصدی است؛ به عبارت دیگر هر خانوار روستایی نسبت به پایان دولت دهم، مجبور است ۲۴ میلیون تومان هزینه بیشتری متحمل شود

درآمد هزینه خانوار

بر اساس گزارش مرکز آمار از بودجه خانوارها، در دوره هشت ساله دولت گذشته، متوسط هزینه زندگی مردم در شهرها ۲۸۶ درصد و در روستاها ۲۲۲ درصد افزایش یافت.

متوسط هزینه کل ناخالص در مناطق روستایی کشور در سال ۱۳۹۱ حدود ۱۰,۸ میلیون تومان بود که در سال ۱۳۹۹ به ۳۴,۹ میلیون تومان

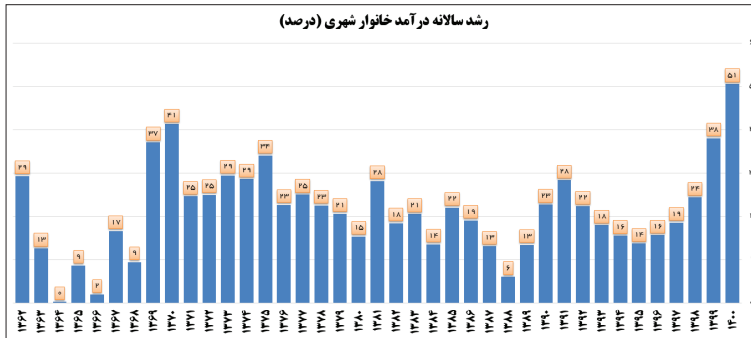
افزایش یافت که بیانگر رشد ۲۲۲ درصدی است؛ به عبارت دیگر هر خانوار روستایی نسبت به پایان دولت دهم، مجبور است ۲۴ میلیون تومان هزینه بیشتری متحمل شود. متوسط هزینه کل ناخالص سالانه خانوارها در مناطق شهری کشور نیز از ۱۶,۴ میلیون تومان در سال ۱۳۹۱ به ۶۳,۴ میلیون تومان در سال ۱۳۹۹ رسید که افزایش ۲۸۶ درصدی یافته است.

شاخص	واحد	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۹	درصد تغییر	مقدار تغییر
هزینه کل ناخالص در مناطق شهری	تومان	۱۶۴۲۸۰۶۲	۶۳۴۶۸۴۰۰	۲۸۶,۳	۴۷۰۴۰۳۳۸

این در حالی است که رشد درآمدهای خانوار متناسب به هزینه‌ها نبوده است. درآمد خانوار عبارت است: از وجوه و ارزش پولی کالاها و خدماتی که در برابر کار انجام شده یا سرمایه به کار افتاده و یا از طریق منابع دیگر (حقوق بازنشستگی،

درآمد حاصل از دارایی، دریافتی‌های انتقالی و نظایر آن) به هریک از اعضای خانوار تعلق گرفته باشد. اما در سال ۱۴۰۰ به عنوان اولین سال عملکرد دولت سیزدهم شاهد بهبود چشمگیر درآمد خانوارهای روستایی و شهری بودیم.

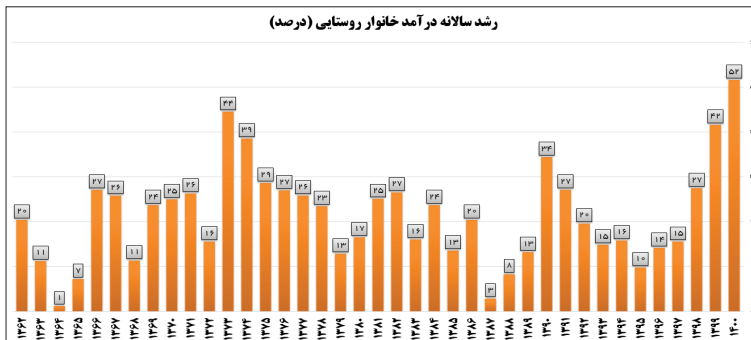
رشد سالانه در آمد خانوار شهری (درصد)

در سال ۱۴۰۰ درآمد خالص خانوارهای شهری به طور متوسط ۵۱ درصد افزایش یافت که بالاترین رقم پس از انقلاب محسوب می شود. در بین روستائیان نیز همین اتفاق مثبت در

سال ۱۴۰۰ به وقوع پیوسته و درآمد خانوارهای روستایی به طور متوسط ۵۲ درصد بیشتر شده که بالاترین رقم پس از انقلاب محسوب می شود.

رشد سالانه در آمد خانوار روستایی (درصد)

با توجه به تورم ۴۰ درصدی سال ۱۴۰۰ می توان گفت که متوسط افزایش درآمد خانوارهای شهری و

روستایی بالغ بر ۱۰ واحد درصد بیشتر از نرخ تورم بوده است.

دولتی که مسکن ناساخت

قیمت مسکن تابعی از میزان تولید مسکن است. آمارها بیانگر سقوط تولید مسکن در دولت روحانی است. بر اساس آمار وزارت راه و شهرسازی، در سال ۱۳۹۹

تعداد کل واحدهای مسکونی تکمیل شده شهری نسبت به سال ۱۳۹۲ که ساختمان‌های شروع شده در دولت دهم به تکمیل رسید، تقریباً نصف شد. تعداد تسهیلات ساخت مسکن نیز در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۲ تقریباً ۳۹ درصد کمتر شد.

۱۳۹۹	۱۳۹۲	
۴۱۰۷۶۵	۸۰۹۸۴۲	تعداد کل واحدهای مسکونی تکمیل شده شهری (واحد مسکونی)
۱۸۷۴۸۱	۳۰۷۷۸۴	تعداد تسهیلات ساخت پرداخت شده توسط بانک مسکن شهری و روستایی (فقره)

در نتیجه سقوط تولید مسکن در دولت روحانی، قیمت مسکن سر به فلک گذاشت. قیمت مسکن در تهران در تیرماه ۱۳۹۲ کمتر از ۳٫۷ میلیون تومان بود در حالی که در تیرماه ۱۴۰۰ به بالای ۳۰ میلیون تومان رسید یعنی بیش از ۷۰۰ درصد گران شد.

شاخص	واحد	تیر ۱۳۹۲	تیر ۱۴۰۰	درصد تغییر	مبلغ تغییر
قیمت مسکن در تهران	میلیون تومان	۳٫۷	۳۰	۷۱۰	۲۶٫۳

در دولت دهم مستأجران می‌توانستند با تهیه ۲۰ تا ۳۰ میلیون تومان در طرح مسکن مهر ثبت نام کنند و یک واحد مسکن مهر ۶۰ تا ۹۰ متری دریافت کنند که اقساط وام آن هم بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ هزار تومان بود. اما نتیجه عملکرد دولت گذشته این شد که مردم برای خرید یک متر خانه باید ۲۰ تا ۳۰ میلیون تومان پرداخت می‌کردند. طبیعی است اقساط مستأجر کشور فاقد چنین توان مالی هستند و اگر دولت گذشته یک دوره دیگر ادامه پیدا می‌کرد، خانه‌دار شدن محال‌تر هم می‌شد.

دولت گذشته ضعیف‌ترین عملکرد را در بخش مسکن داشت. توقف طرح مسکن مهر و عدم ارائه طرح جایگزین و رها گذاشتن دلال بازی در بازار مسکن، سبب کاهش شدید تولید و عرضه مسکن و افزایش چند برابری قیمت آن شده بود. مسئولان دولت گذشته با پیروی از برخی تفکرات اشتباه که آن را اقتصاد آزادی می‌خوانند، مدعی بودند دولت نباید در بازار مسکن دخالت کند که البته در هیچ کشور غربی چنین سیاستی حاکم نیست. نتیجه این سیاست اشتباه که مشخص نیست عामدانه بود یا جاهلانه، سبب افزایش شدید قیمت مسکن شد.

در دوره دولت گذشته به علت عدم پیگیری طرح مسکن مهر و عدم ارائه طرح جایگزین، عرضه مسکن به شدت کاهش پیدا کرد که نتیجه آن افزایش بیش از ۸ برابری قیمت مسکن بود. در پایان دولت احمدی‌نژاد قیمت هر متر مربع مسکن در تهران کمتر از ۳٫۷ میلیون تومان بود اما در پایان دولت گذشته قیمت مسکن با بیش از ۸ برابر افزایش از ۳۰ میلیون تومان عبور کرد و نتیجه همه تدبیرها و کلیه‌های روحانی، آواره شدن میلیون‌ها خانواده مستأجر ایرانی است.

حسن روحانی در حالی مدعی شده بود که وظیفه دولت ساخت مسکن نیست و دولت باید به مردم تسهیلات بدهد تا خود آنها خانه بسازند که در دولت وی میزان تسهیلات پرداختی ساخت مسکن نسبت به رکورد دولت دهم ۳۰ درصد کمتر شده است. دولت دهم در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ هر سال نزدیک به ۹۰۰ هزار فقره وام ساخت مسکن به مردم پرداخت کرد، اما این رقم در دولت گذشته با سقوطی آشکار به حدود ۶۰۰ هزار فقره وام رسید. نتیجه اعمال دولت گذشته در بخش ساخت مسکن، کاهش عرضه آن و افزایش ۸ برابری قیمت مسکن بوده است.

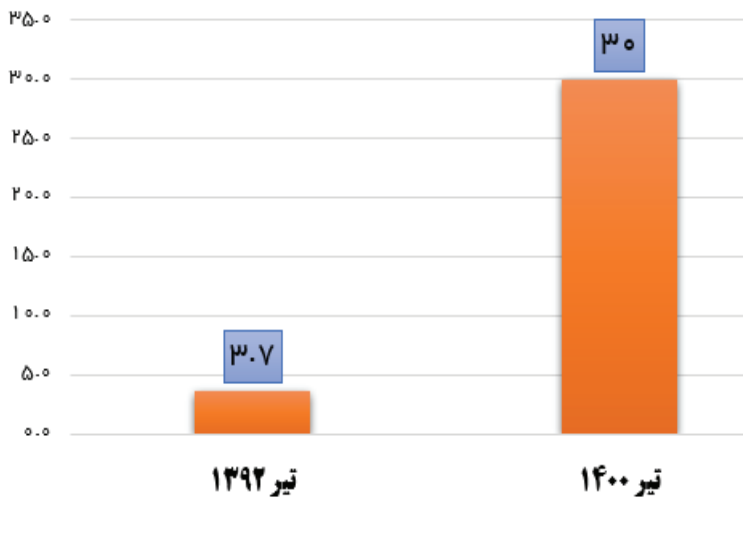
در نتیجه سقوط تولید مسکن در دولت روحانی، قیمت مسکن سر به فلک گذاشت. قیمت مسکن در تهران در تیرماه ۱۳۹۲ کمتر از ۳٫۷ میلیون تومان بود در حالی که در تیرماه ۱۴۰۰ به بالای ۳۰ میلیون تومان رسید یعنی بیش از ۷۰۰ درصد گران شد

در دولت گذشته
قیمت مسکن
۷۱۰ درصد
افزایش یافت
تا بالاترین
فشار تاریخی به
اقتدار مستأجرو
کم درآمد جامعه
وارد آید

در دولت گذشته قیمت مسکن ۷۱۰ درصد افزایش یافت تا بالاترین فشار تاریخی به اقتدار مستأجرو کم درآمد جامعه وارد آید. حسن روحانی از ابتدای دولتش اعلام کرد که وظیفه دولت ساخت مسکن نیست. او با تمسخر طرح مسکن مهر، این طرح عظیم را عامل تورم در کشور خواند و عباس آخوندی وزیر راه دولت هم بارها علیه مسکن مهر صحبت کرد و آن را طرح مزخرف خواند. نتیجه همه سیاسی دولت گذشته به طرح مسکن مهر، عقب ماندگی عجیب کشور از لحاظ تولید مسکن بود، چراکه روحانی نه تنها مسکن

مهر را ادامه نداد بلکه با تمرکز بر مذاکره با غرب، هیچ تدبیری برای وضعیت مسکن در کشور نداشت، گویا اینکه روحانی تصور می کرد مسکن را هم اروپایی ها به ایران هدیه می دهند! عاقبت کوتاهی دولت گذشته در بخش مسکن، افزایش شدید قیمت آن است که خانه دار شدن میلیون ها ایرانی را محال کرده است. در تیرماه سال ۱۳۹۲ قیمت هر مترمربع آپارتمان در تهران کمتر از ۳٫۷ میلیون تومان بود، اما در پایان دولت گذشته قیمت مسکن به بیش از ۳۰ میلیون تومان رسید که هیچ دلیلی ندارد جز اهمال دولت گذشته در بخش مسکن.

قیمت مسکن در تهران متر مربع / میلیون تومان

بدین ترتیب، دولت مردمی سیزدهم در حالی بر سر کار آمد که قیمت مسکن شدیدترین افزایش تاریخ خود را سپری کرده است. دولت مردمی و رئیس جمهور در برنامه ها و وعده های انتخاباتی خود به موضوع تأمین مسکن ورود جدی داشته اند و مشخصاً وعده تأمین ۴ میلیون مسکن در ۴ سال جزو شعارهای اصلی دولت مردمی بوده است. با روی کار آمدن دولت سیزدهم و از همان روزهای آغازین تشکیل کابینه این موضوع با پیگیری و جدیت رئیس جمهور محترم و اراده وزارت راه و شهرسازی در دستور کار قرار گرفت و هم اکنون در

حال پیشرفت است. شش راهبرد وزارت راه و شهرسازی برای اجرای قانون جهش تولید مسکن (نهضت ملی مسکن) شامل: ارتقاء ساخت و ساز مسکن توسط بخش خصوصی که سالانه بین ۳۲۰ تا ۳۵۰ هزار واحد است، تحریک تقاضا در بافت های فرسوده، ساخت واحدهای مسکونی برای دهک های اول تا سوم با حداکثر حمایت دولت (نقطه کانونی طرح نهضت ملی مسکن)، ساخت مسکن برای دهک های متوسط با حمایت نسبی دولت، احداث واحدهای مسکونی روستایی و تأمین مسکن اجاره ای است.

خالص اشتغال
۸ ساله دولت
گذشته ۱٫۵
میلیون شغل
بود در حالی
که در دولت
احمدی نژاد
۲٫۷۷ میلیون
شغل بود

شروع شده در مناطق شهری کشور در دولت گذشته ۷٫۵ برابر شد.
قیمت هر مترمربع زمین ساختمان‌های شروع شده در مناطق شهری کشور در سال ۱۳۹۱ یک میلیون و ۱۳۱ هزار تومان بود اما در سال ۱۳۹۹ به ۸ میلیون و ۵۸۰ هزار تومان رسید.
در دولت گذشته، قیمت زمین برای اولین بار فقط در یک سال (در سال ۱۳۹۹) بیش از ۲ برابر شد، پدیده‌ای که در هیچ سال دیگری رخ نداده بود.
آمار مزبور مبین برآورد ارزش یک مترمربع زمین ساختمان‌های شروع شده در مناطق شهری کشور می‌باشد. ارزش زمین عبارت است از ارزش زمین ساختمان به قیمت روز در دوره مورد بررسی.

قیمت زمین

بر اساس گزارش اداره کل آمارهای اقتصادی بانک مرکزی، قیمت زمین در ساختمان‌های شروع شده در تهران در دولت گذشته بیش از ۹ برابر شد.
قیمت هر مترمربع زمین ساختمان‌های شروع شده در تهران در سال ۱۳۹۱ چهار میلیون و ۹۸۴ هزار تومان بود اما در سال ۱۳۹۹ به ۴۵ میلیون و ۹۲۷ هزار تومان رسید. این در حالی است که در ۸ سال دولت‌های نهم و دهم قیمت زمین در تهران ۵ برابر شده بود.
بر اساس گزارش اداره کل آمارهای اقتصادی بانک مرکزی، قیمت زمین در ساختمان‌های

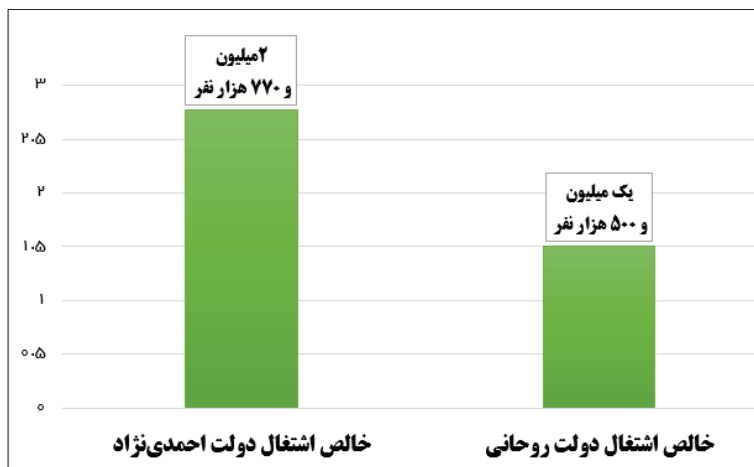

اشتغال و بیکاری

شاغلان کشور ۲۳ میلیون و ۶۷۵ هزار نفر بوده است. این در حالی است که در بهار ۱۳۹۲ که آخرین فصل کاری دولت احمدی نژاد بود، تعداد شاغلان کشور ۲۲ میلیون و ۱۷۰ هزار نفر بود.
بدین ترتیب در ۸ سال دولت‌های یازدهم و دوازدهم، خالص اشتغال کشور حدود یک میلیون و ۵۰۰ هزار شغل بوده است؛ به عبارت دیگر، نتیجه نهایی ورودی و خروجی بازار کار در دولت گذشته، افزایش ۱٫۵ میلیون نفری تعداد شاغلان بوده است.
به طور متوسط در ۸ سال دولت گذشته در هر سال حدود ۱۸۸ هزار شغل ایجاد شده است.

در مقایسه با عملکرد دولت‌های نهم و دهم، دولت گذشته در زمینه ایجاد اشتغال، عملکرد ضعیف‌تری داشته است.
خالص اشتغال ۸ ساله دولت گذشته ۱٫۵ میلیون شغل بود در حالی که در دولت احمدی نژاد ۲٫۷۷ میلیون شغل بود.
بر اساس گزارش مرکز آمار در ۸ سال دولت‌های نهم و دهم خالص ایجاد اشتغال کشور بیشتر از ۸ سال دولت‌های یازدهم و دوازدهم بوده است.
طبق گزارش مرکز آمار، در بهار ۱۴۰۰ تعداد

در بهار ۱۳۸۴ که فصل پایانی عملکرد دولت خاتمی بود، تعداد شاغلان کشور ۱۹,۴ میلیون نفر بود که در بهار ۱۳۹۲ به ۲۲ میلیون و ۱۷۰ هزار نفر افزایش یافت که بیانگر خالص اشتغال حدوداً ۲ میلیون و ۷۷۰ هزار شغل بود؛ بنابراین دولت احمدی نژاد به طور متوسط در ۸ سال فعالیت خود سالانه نزدیک به ۳۴۶ هزار شغل ایجاد کرد.

از جمع شاغلان کشور کم شده بود. این یعنی در سال اول دولت روحانی افت تعداد شاغلان بیش از ۱۰ برابر رقمی بوده که در گزارش اخیر مرکز آمار آمده است.

مطابق گزارش مرکز آمار، هم‌زمان با کاهش بیش از یک میلیون نفری جمعیت شاغل در حد فاصل بهار ۹۲ تا بهار ۹۳، حدود یک میلیون و ۱۵۲ هزار نفر از جمعیت فعال (شاغل یا بیکار) کاسته و به جمعیت غیرفعال (نه شاغل و نه بیکار) افزوده شد. این یعنی تقریباً تمامی افرادی که شغل خود را از دست دادند علاوه بخشی از جمعیت بیکار، امیدی به یافتن شغل نداشته و به جمعیت غیرفعال اضافه شدند. این در حالی است که حدود ۹۸ هزار نفر که شغل خود را در حد فاصله بهار ۱۴۰۰ تا بهار ۱۴۰۱ از دست داده‌اند، به جمعیت بیکار افزوده و حتی بخشی از جمعیت غیرفعال نیز به آن اضافه شده‌اند یعنی امید به پیدا کردن کار در دولت رئیسی بسیار بیشتر از دولت روحانی بوده است.

مقایسه عملکرد اشتغال زایی سال اول دولت‌های رئیسی و روحانی

آمارهای فصلی ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که نرخ بیکاری در طول فعالیت دولت سیزدهم تک‌رقمی مانده و متوسط آن برای سال ۱۴۰۰ حدود ۹,۲ درصد بوده است. در این سال، خالص ایجاد اشتغال ۱۸۴ هزار نفر بوده است. این در حالی است که در سال ۱۳۹۹ اقتصاد کشور مواجه با کاهش خالص اشتغال به میزان حدود یک میلیون نفری بود.

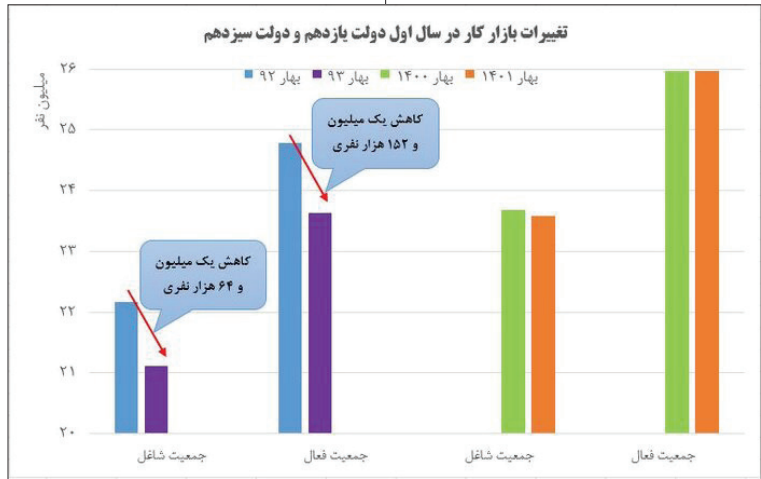
برای مقایسه عملکرد دولت فعلی و دولت قبل در سال اول، ارقام مربوط به مهمترین شاخص‌های بازار کار مطابق با گزارش مرکز آمار در جدول زیر آورده شده است.

همانطور که مشخص است، در سال اول دولت رئیسی یعنی از بهار ۱۴۰۰ تا بهار ۱۴۰۱ حدود ۹۸ هزار نفر از جمع شاغلان کشور کاسته شده؛ این در حالی است که در سال اول دولت روحانی یعنی از بهار ۹۲ تا بهار ۹۳ حدود یک میلیون و ۶۴ هزار نفر

نرخ مشارکت اقتصادی	جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر	نرخ بیکاری	تعداد شاغلان	جمعیت فعال	تعداد بیکاران بانای ۱۰ سال	بهار ۱۴۰۰
۴۱,۴	۶۲'۷۳۳'۴۴۵	۸,۸	۲۳'۶۷۵'۸۹۴	۲۵'۹۶۷'۴۹۸	۲'۲۹۱'۶۰۴	بهار ۱۴۰۰
۴۰,۹	۶۳'۵۱۸'۷۰۰	۹,۲	۲۳'۵۷۷'۶۳۸	۲۵'۹۷۷'۱۹۲	۲'۴۰۹'۵۵۴	بهار ۱۴۰۱
متوسط ۰,۵	۷۹۵'۲۷۵	۰,۴	۹۸'۴۵۶	۹'۶۹۴	۱۰۷'۹۵۰	تغییرات در یک سال منتهی به بهار ۱۴۰۱
۴۳	۵۷'۶۴۹'۱۹۱	۱۰,۶	۲۳'۱۷۱'۷۴۴	۲۴'۷۸۹'۱۵۲	۲'۶۱۷'۴۴۸	بهار ۱۳۹۲
۴۰,۶	۵۸'۲۱۹'۹۷۳	۱۰,۷	۲۱'۱۰۷'۴۴۵	۲۳'۶۳۷'۳۰۹	۲'۵۳۰'۰۶۴	بهار ۱۳۹۳
متوسط ۲,۴	۵۷۰'۷۸۲	۰,۱	۱۰۰'۶۴۶'۶۷۹	۱۰۱'۵۱۰'۸۳۳	متوسط ۸۷'۳۴۶	تغییرات در یک سال منتهی به بهار ۱۳۹۳

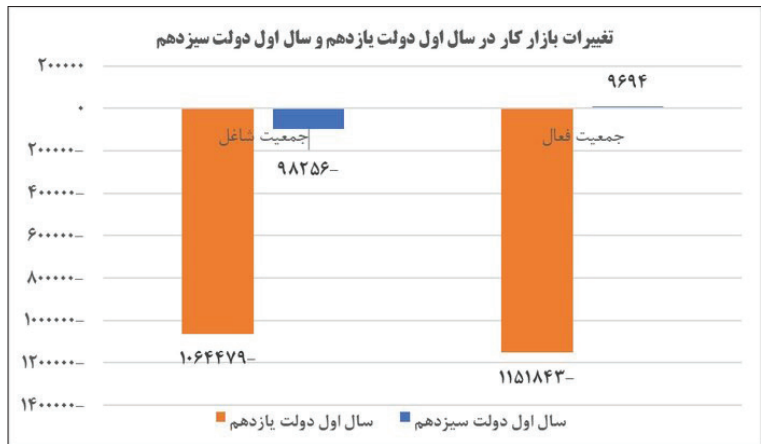
آمارهای فصلی ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که نرخ بیکاری در طول فعالیت دولت سیزدهم تک‌رقمی مانده و متوسط آن برای سال ۱۴۰۰ حدود ۹,۲ درصد بوده است. در این سال، خالص ایجاد اشتغال ۱۸۴ هزار نفر بوده است. این در حالی است که در سال ۱۳۹۹ اقتصاد کشور مواجه با کاهش خالص اشتغال به میزان حدود یک میلیون نفری بود.

دولت قبل طی
هشت سال
مدیریت خود
هیچ اقدام
اساسی برای
اصلاح اقتصاد
و رونق بازارها و
در نهایت ایجاد
اشتغال در کشور
انجام نداد. با
این حال دولت
سیزدهم در
کمتر از یک سال
از آغاز به کار
خود با اقدامات
مختلفی فضا
را برای رونق
کسب و کارها و
رشد جمعیت
شاغل کشور
انجام داد

داشت. این در حالی است که دولت قبل طی هشت سال مدیریت خود هیچ اقدام اساسی برای اصلاح اقتصاد و رونق بازارها و در نهایت ایجاد اشتغال در کشور انجام نداد. با این حال دولت سیزدهم در کمتر از یک سال از آغاز به کار خود با اقدامات مختلفی فضا را برای رونق کسب و کارها و رشد جمعیت شاغل کشور انجام داد.

برای درک بهتر تفاوت تحولات رخ داده و عملکرد دو دولت قبلی و فعلی در مدیریت اقتصاد کشور، سنجش تحولات بازار کار در دو مقطع یادشده باید با در نظر گرفتن وضعیت اقتصادی دو برهه یادشده انجام شود. به گواه آمارها و بسیاری از کارشناسان، شرایط اقتصاد کشور در بهار ۹۲ به مراتب بهتر از بهار ۱۴۰۰ بود و اقتصاد کشور در آن برهه توان بسیار بیشتری برای اشتغال زایی

باعث شد مدت زمان اخذ مجوزهای لازم برای بسیاری از کسب و کارها طبق اظهارات مسئولین امر از چندین ماه به چند روز کاهش یابد. تسهیل فضای کسب و کار موضوعی بود که دولت قبل هیچ گاه آن چنان که باید اقدامی برای آن نکرد تا در این موضوع هم همچون صدها موضوع دیگر، رفع تمام عقب ماندگی ها بر عهده دولت سیزدهم باشد.

اولین اقدام دولت سیزدهم، واکنش سبب عمومی و نجات اقتصاد از مهلکه قرنطینه های هزینه ساز بود. این اقدام باعث شد خطر از بین رفتن میلیون ها شغل در پی ورشکستگی ناشی از تعطیلی طولانی مدت کسب و کارها برطرف شود. اقدام دیگر دولت سیزدهم در کمتر از یک سال از آغاز به کار خود، حذف مجوزهای دست و پاگیر از فرآیند شروع کسب و کار بود. این اقدام

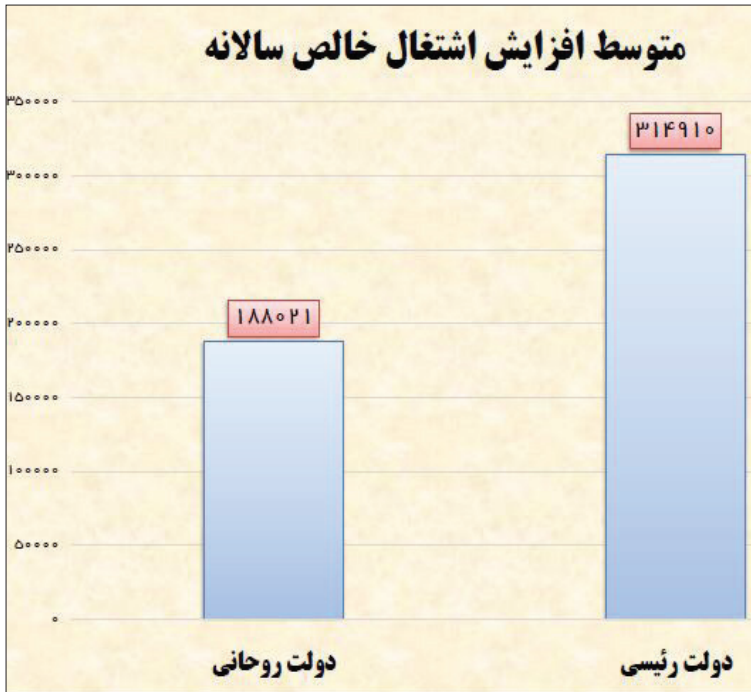
بر اساس گزارش مرکز آمار، در ۲ سال اخیر در دولت سیزدهم متوسط اشتغال خالص سالانه در کشور ۶۷ درصد بیشتر از دولت‌های یازدهم و دوازدهم بوده است

افزایش ۶۷ درصدی اشتغال خالص در دولت رئیسی

بر اساس گزارش مرکز آمار، در ۲ سال اخیر در دولت سیزدهم متوسط اشتغال خالص سالانه در کشور ۶۷ درصد بیشتر از دولت‌های یازدهم و دوازدهم بوده است.

در ابتدای دولت یازدهم تعداد شاغلان در کشور

۲۲ میلیون و ۱۷۱ هزار نفر بود که در پایان دولت دوازدهم به ۲۳ میلیون و ۶۷۵ هزار نفر افزایش یافت یعنی در ۸ سال دولت روحانی، یک میلیون و ۵۰۴ هزار نفر به تعداد اشتغال خالص اضافه شد و به عبارتی متوسط اشتغال خالص سالانه در ۸ سال دولت گذشته ۱۸۸ هزار نفر بوده است.

این در حالی است که طبق آخرین آمار در فصل بهار ۱۴۰۲ تعداد شاغلان به ۲۴ میلیون و ۳۰۵ هزار نفر رسیده است. یعنی در دو سال اخیر تعداد افزایش اشتغال خالص حدود ۶۳۰ هزار نفر بوده

که متوسط سالانه آن ۳۱۵ هزار نفر است. بدین ترتیب دولت رئیسی تاکنون از لحاظ افزایش تعداد اشتغال خالص ۶۷ درصد بهتر از دولت روحانی عمل کرده است.

دولت گذشته رکورددار تورم ۸۰ ساله

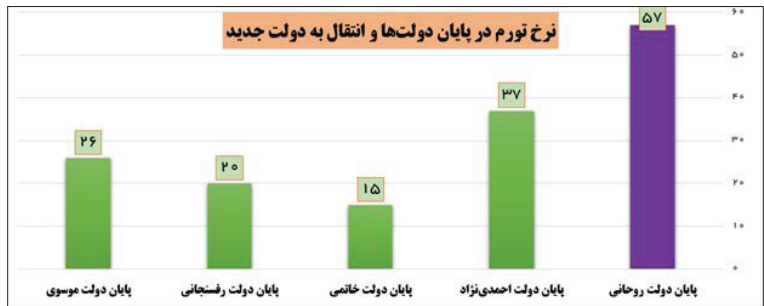
حسن روحانی از ابتدای دولت یازدهم همواره از دولت احمدی‌نژاد انتقاد کرده که کشور را تورم شدید به دولت وی تحویل داده است. روحانی بارها این سخن را تکرار کرده بود که دولت را در سخت‌ترین شرایط تورمی تحویل گرفتیم و تورم ما بالای ۳۰ درصد بود. شرایطی که برای هیچ دولتی در ابتدای کارش سابقه نداشت.

او در جایی دیگر هم گفته بود: در آن شرایطی که

ما دولت را تحویل گرفتیم، شرایطی بود که تورم در مجموع ۴۰ درصد بود، بنابراین وضعیتی که این حد رکود و تورم با هم داشته باشد، در تاریخ ۵۰ ساله کشور بی سابقه است.

مرثیه سربازی‌های روحانی برای میراث تورمی احمدی‌نژاد در حالی بود که در تیرماه سال ۱۳۹۲ نرخ تورم کشور ۳۵٫۱ درصد بود. اما روحانی در سال ۱۴۰۰ در حالی دولت را به رئیسی تحویل داد که نرخ تورم به ۵۷ درصد رسیده بود، بالاترین رقم ۸۰ سال اخیر.

اگر به نرخ تورم در دوره انتقال از دولت قدیم به دولت جدید در سه دهه اخیر نگاهی بیندازیم مشخص می‌شود که حسن روحانی بالاترین نرخ تورم انتقالی را به دولت بعد از خود به جای گذاشته است

تحويل خاتمی داد و او نیز در سال ۱۳۸۴ کشور را با تورم ۱۴٫۷ درصد به احمدی‌نژاد واگذار کرد؛ اما احمدی‌نژاد در سال ۱۳۹۲ کشور را با تورم ۳۵٫۱ درصد به روحانی تحويل داد که روحانی ده‌ها بار به این موضوع اشاره کرده بود. اما روحانی پس از هشت سال ریاست جمهوری کشور را با بالاترین تورم تاریخ به رئیس‌جمهور جدید تحويل داد.

اگر به نرخ تورم در دوره انتقال از دولت قدیم به دولت جدید در سه دهه اخیر نگاهی بیندازیم مشخص می‌شود که حسن روحانی بالاترین نرخ تورم انتقالی را به دولت بعد از خود به جای گذاشته است. دولت موسوی در سال ۱۳۶۸ کشور را با تورم ۲۶٫۳ درصد به رفسنجانی تحويل داد. رفسنجانی هم در سال ۱۳۷۶ کشور را با تورم ۱۹٫۷ درصد

بود توانسته با انجام اقداماتی مؤثر نه تنها روند صعودی تورم را متوقف کند، بلکه آن را در مسیر نزولی قرار دهد. دولت سیزدهم مشکلات اقتصادی زیادی را از دولت گذشته به ارث برده که تورم یکی از مهم‌ترین آن‌ها است. از این رو کاهش تورم از اهداف اصلی اقتصادی این دولت بوده و هست، طوری که از ابتدای شروع به کار اعضای مختلف تیم اقتصادی کابینه آیت‌الله رئیسی به انجای گوناگون بر آن تأکید داشته‌اند. مهم‌تر از همه تأکید و توجه ویژه خود رئیس‌جمهوری به این موضوع است.

یکی از مهمترین کارهایی که دولت در این مدت کم انجام داد جلوگیری از چاپ پول جهت جبران کسری بودجه بود؛ یعنی یکی از اصلی‌ترین سرچشمه‌های تورم را از همان ابتدای کار هدف قرار داد و خشکاند. تراز عملیاتی در بودجه ۱۴۰۰ منفی ۴۶۴ هزار میلیارد تومان بود. با توجه به کاهش درآمدهای نفتی بخش قابل توجهی از این کسری در دولت دوازدهم از طریق چاپ پول بدون پشتوانه یا از راه استقراض از بانک مرکزی جبران شد که هر دو مورد به شدت تورم‌زا است. دولت سیزدهم از انجام این دو مورد پرهیز کرد و مهمتر اینکه برای جبران کسری بودجه به انتشار اوراق نیز متوسل نشد. هرچند بخشی از جبران کسری بودجه از راه انتشار اوراق است و این کار گامی مثبت در راستای جبران کسری بودجه بدون ایجاد تورم به شمار می‌رود اما بدون شک

کنترل تورم در دولت سیزدهم

در دولت سیزدهم علی‌رغم اجرای سیاست اصلاحات ارزی در حوزه کالاهای اساسی، با اجرای سیاست‌های منضبط پولی و بودجه‌ای، بر اساس گزارش بانک مرکزی نرخ تورم در فروردین امسال ۴۹٫۷ درصد بود که حدود ۱۰ واحد درصد کمتر از پایان دولت قبل است.

لازم به ذکر است که تورم نقطه به نقطه از زمان تحويل دولت سیزدهم رو به کاهش بوده ولی اخیراً به دلیل اجرای سیاست‌های اصلاح ارزی بالا رفته و انتظار می‌رود در ماه‌های بعدی اثر افزایشی این سیاست از بین برود.

روحانی بدترین عملکرد تورمی تاریخ را برای دولت بعد از خود به ارث گذاشته و نام وی از این لحاظ در کتاب رکوردهای منفی تاریخ ثبت خواهد شد.

بنابراین دولت آیت‌الله رئیسی در ابتدای کار خود با سخت‌ترین وضعیت تورمی تاریخ ایران که نتیجه سوءمدیریت دولت گذشته است، روبرو بود.

تحقیق وعده دولت سیزدهم برای کاهش تورم با توجه به این که نرخ تورم در پایان دولت گذشته به بالاترین سطح ۸۰ سال اخیر رسید کار دشواری بود هرچند دولت با انضباط مالی و پولی به تدریج در حال کاستن از تورم است.

آخرین آمارهای نرخ تورم نشان می‌دهد که دولت سیزدهم به رغم فشارهای ناشی از کسری بودجه قابل توجهی که از دولت قبل به ارث برده

افزایش تورم، کاهش قدرت خرید کارمندان و بقیه جامعه را موجب شود.

نکته دیگر اینکه دولت در کنار مدیریت و کاهش هزینه‌ها افزایش درآمدها را نیز در دستور کار قرار داده است. در واقع، یکی از راه‌های جلوگیری از منفی شدن تراز عملیاتی بودجه بالا بردن میزان درآمدها است. افزایش درآمدها بیشتر به حوزه درآمدهای مالیاتی مربوط است.

دولت امیدوار است با هوشمندسازی نظام مالیاتی بتواند از طریق جلوگیری از فرار مالیاتی درآمدهایش را بالا برده و جلوی کسری بودجه را بگیرد.

با گذشت دو سال از تغییر دولت و روی کار آمدن دولت مردمی آیت‌الله رئیسی، جریان منتقد دولت فعلی و حامی دولت قبل، به گونه‌ای درباره افزایش قیمت برخی کالاها تمرکز کرده‌اند که گویی در هشت سال گذشته کشور با هیچ تورم و گرانی مواجه نبود و آیت‌الله رئیسی یک اقتصاد آرام با تورم نزدیک به صفر را تحویل گرفت و اکنون تورم را به بالای ۴۰ درصد رسانده است.

با وجود آن که تورم دورقمی سال‌ها است در اقتصاد ایران حاکم است، اما منتقدان فراموش کرده‌اند که آیت‌الله رئیسی در تابستان ۱۴۰۰ اقتصاد ایران را با بالاترین تورم تاریخ ۸۰ سال اخیر ایران تحویل گرفت و باید آن را شرایط بحرانی تورم نامید.

انتشار اوراق تنها راه جبران کسری بودجه نبوده است؛ زیرا بخش قابل توجهی از اوراق منتشرشده برای نقد کردن اوراق سررسید شده قبلی مورد استفاده قرار می‌گیرد و نه تأمین هزینه‌های جاری دولت، یعنی انتشار اوراق جدید در حدی نبود که بتوان کاهش تورم را به آن نسبت داد.

به نظر می‌رسد افزایش درآمدهای ارزی و دسترسی بیشتر به سایر منابع درآمدی این امکان را به دولت داده که بدون چاپ پول و دامن زدن به تورم کسری‌هایش را جبران کند.

بودجه سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ نیز نشان می‌دهد که دولت از دو جهت برای کاهش هرچه بیشتر تورم اقداماتی پیش‌بینی کرده است: نخست در پیش گرفتن انضباط مالی و دوم افزایش درآمدهای پایدار و غیرنفتی.

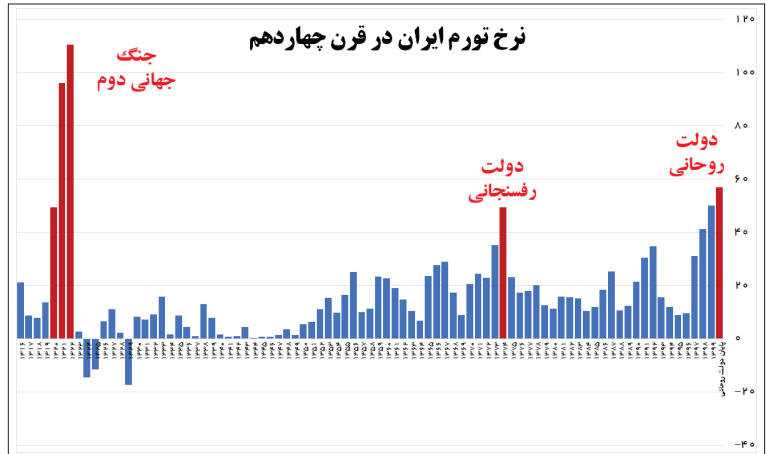
وقتی صحبت از انضباط مالی در بودجه به میان می‌آید، منظور تلاش در جهت مثبت کردن تراز عملیاتی بودجه است. هزینه‌های بی‌رویه و بی‌مورد دستگاه‌های مختلف دولتی منفی شدن تراز عملیاتی و کسری بودجه را به دنبال دارد؛ بنابراین، کاهش هزینه‌ها از ضرورت‌های اصلاح ساختار بودجه و جلوگیری از تورم است.

هدف دیگر، اما جلوگیری از خلق پول، افزایش نقدینگی و تورم بیشتر است. اگر انضباطی در بودجه حاکم نشود ممکن است به روال گذشته افزایش هزینه‌ها دور باطل افزایش حقوق،

با وجود آن که تورم دورقمی سال‌ها است در اقتصاد ایران حاکم است، اما منتقدان فراموش کرده‌اند که آیت‌الله رئیسی در تابستان ۱۴۰۰ اقتصاد ایران را با بالاترین تورم تاریخ ۸۰ سال اخیر ایران تحویل گرفت و باید آن را شرایط بحرانی تورم نامید

بر اساس آمار بانک مرکزی، نرخ تورم در تیرماه ۱۴۰۰ پایان دولت دوازدهم به ۵۷ درصد رسید که بالاترین نرخ تورم از سال ۱۳۲۲ بدین سو در اقتصاد ایران محسوب می شود. در اوایل دهه ۱۳۲۰ اقتصاد ایران به علت تبعات جنگ جهانی دوم به شدت آسیب دید و نرخ تورم به ۱۰۰ درصد رسید.

بر اساس آمار بانک مرکزی، نرخ تورم در تیرماه ۱۴۰۰ در پایان دولت دوازدهم به ۵۷ درصد رسید که بالاترین نرخ تورم از سال ۱۳۲۲ بدین سو در اقتصاد ایران محسوب می شود. در اوایل دهه ۱۳۲۰ اقتصاد ایران به علت تبعات جنگ جهانی دوم به شدت آسیب دید و نرخ تورم به ۱۰۰ درصد رسید.

بر اساس آمار بانک مرکزی، نرخ تورم در تیرماه ۱۴۰۰ در پایان دولت دوازدهم به ۵۷ درصد رسید که بالاترین نرخ تورم از سال ۱۳۲۲ بدین سو در اقتصاد ایران محسوب می شود. در اوایل دهه ۱۳۲۰ اقتصاد ایران به علت تبعات جنگ جهانی دوم به شدت آسیب دید و نرخ تورم به ۱۰۰ درصد رسید.

بالاترین رکوردهای تورم ایران در ۸۰ سال اخیر

رتبه	مقطع زمانی	نرخ تورم
۱	سال ۱۳۲۲ (جنگ جهانی)	۱۱۰ درصد
۲	سال ۱۳۳۱ (جنگ جهانی)	۹۶ درصد
۳	سال ۱۴۰۰ در پایان دولت حسن روحانی	۵۷ درصد
۴	سال ۱۳۲۰ (جنگ جهانی)	۴۹٫۵ درصد
۴	سال ۱۳۷۴ (دولت رفسنجانی)	۴۹٫۴ درصد

منبع: بانک مرکزی

پس از آن دوره، اقتصاد ایران هیچ‌گاه تورم بالای ۵۰ درصد به خود ندیده بود و در سال ۱۳۷۴ در دوره ریاست مرحوم رفسنجانی نرخ تورم به ۴۹٫۵ درصد افزایش یافت. اما در سال‌های پایانی دهه ۹۰ به علت سیاست‌های اقتصادی نادرست دولت دوازدهم، ایران بار دیگر تورم سنگین را تحمل کرد و نرخ تورم به بالای ۵۰ درصد رسید و دولت دوازدهم کار خود را با تورم تاریخی ۵۷ درصد به پایان رساند. به عبارت دیگر آیت‌الله رئیسی اقتصادی را تحویل گرفت که پس از جنگ جهانی دوم، چنین شرایط بحرانی در تورم به خود ندیده بود. اکنون با گذشت ۲ سال از تغییر دولت، طبق گزارش مرکز آمار، نرخ تورم کاهشی شده است. با این حال همچنان اقتصاد ایران با تورم بالای ۳۰ درصد دست و پنجه نرم می‌کند؛ اما عملکرد دولت جدید سبب کاهش شتاب تورم شده است و این حقیقتی است که منتقدان دولت آن را سانسور می‌کنند. منتقدان دولت به گونه‌ای جلوه می‌دهند که گویا دولت آیت‌الله رئیسی مسبب تورم ۴۰ درصدی فعلی است و به کاهش نرخ تورم در این دولت اشاره نمی‌کنند. اجرای سیاست حذف ارزش ترجیحی که در دولت سیزدهم به وقوع پیوسته است، می‌توانست آثار تورمی بسیاری در پی داشته باشد، اما طبق گزارش مرکز آمار، یک سال پس از این طرح، با بزرگترین سقوط تورم مواجه شدیم. بر اساس گزارش مرکز آمار، در خرداد ماه ۱۴۰۲ تورم کل ۱۲ درصد و تورم نقطه‌ای مواد غذایی نزدیک به ۳۳ درصد کاهش یافت که سریعترین تنزل تورم در یک دهه اخیر است. کاهش نرخ تورم در خرداد ماه ۱۴۰۲، رکورد تازه‌ای در تاریخ کشور به ثبت رساند. با اجرای سیاست‌های بهینه پولی و مالی دولت سیزدهم و پس از عملیاتی شدن تثبیت ارزی، نخستین

پس از آن دوره، اقتصاد ایران هیچ‌گاه تورم بالای ۵۰ درصد به خود ندیده بود و در سال ۱۳۷۴ در دوره ریاست مرحوم رفسنجانی نرخ تورم به ۴۹٫۵ درصد افزایش یافت. اما در سال‌های پایانی دهه ۹۰ به علت سیاست‌های اقتصادی نادرست دولت دوازدهم، ایران بار دیگر تورم سنگین را تحمل کرد و نرخ تورم به بالای ۵۰ درصد رسید و دولت دوازدهم کار خود را با تورم تاریخی ۵۷ درصد به پایان رساند. به عبارت دیگر آیت‌الله رئیسی اقتصادی را تحویل گرفت که پس از جنگ جهانی دوم، چنین شرایط بحرانی در تورم به خود ندیده بود. اکنون با گذشت ۲ سال از تغییر دولت، طبق گزارش مرکز آمار، نرخ تورم کاهشی شده است. با این حال همچنان اقتصاد ایران با تورم بالای ۳۰ درصد دست و پنجه نرم می‌کند؛ اما عملکرد دولت جدید سبب کاهش شتاب تورم شده است و این حقیقتی است که منتقدان دولت آن را سانسور می‌کنند. منتقدان دولت به گونه‌ای جلوه می‌دهند که گویا دولت آیت‌الله رئیسی مسبب تورم ۴۰ درصدی فعلی است و به کاهش نرخ تورم در این دولت اشاره نمی‌کنند. اجرای سیاست حذف ارزش ترجیحی که در دولت سیزدهم به وقوع پیوسته است، می‌توانست آثار تورمی بسیاری در پی داشته باشد، اما طبق گزارش مرکز آمار، یک سال پس از این طرح، با بزرگترین سقوط تورم مواجه شدیم. بر اساس گزارش مرکز آمار، در خرداد ماه ۱۴۰۲ تورم کل ۱۲ درصد و تورم نقطه‌ای مواد غذایی نزدیک به ۳۳ درصد کاهش یافت که سریعترین تنزل تورم در یک دهه اخیر است. کاهش نرخ تورم در خرداد ماه ۱۴۰۲، رکورد تازه‌ای در تاریخ کشور به ثبت رساند. با اجرای سیاست‌های بهینه پولی و مالی دولت سیزدهم و پس از عملیاتی شدن تثبیت ارزی، نخستین

در خرداد ماه
۱۴۰۲، نرخ تورم
نقطه به نقطه که
میزان تغییرات
نرخ تورم نسبت
به ماه مشابه
سال قبل را
اندازه گیری
می کند، با
کاهش چشمگیر
۱۲ درصدی
مواجه شده و از
۵۴٫۶ درصد در
اردیبهشت به
۴۲٫۶ درصد در
خرداد رسیده
است

نشانه های شکسته شدن تورم نمایان شده است.

بر اساس تازه ترین آمارهای ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران، در خرداد ماه ۱۴۰۲ به عنوان آخرین ماه فصل بهار، هر سه شاخص تورم یعنی ماهانه، نقطه به نقطه و سالانه با کاهش معناداری مواجه شده است. این در حالی است که افت شدید تورم در خرداد ماه تنها به شاخص کل محدود نیست و در گروه کالاهای خوراکی با شدت بیشتری محقق شده است، به طوری که در تورم نقطه به نقطه خوراکی ها شاهد افت نزدیک به ۳۳ درصدی شاخص بودیم که رکورد کم نظیری در تاریخ کشور محسوب می شود.

طبق این آمارها، تورم ماهانه از ۲٫۸ درصد در اردیبهشت ماه با افت ۸ دهم درصدی به ۲ درصد رسیده است. بدین ترتیب پس از ۱۶ ماه، اقتصاد ایران دوباره نرخ تورم ماهانه ۲ درصدی را تجربه کرده است. این در حالی است که پیش از این حتی تورم ماهانه با ارقام بالایی همراه بود. بر اساس نظر اقتصاددانان، هدف گذاری بانک مرکزی برای دستیابی به تورم ۳۰ درصدی با مهار تورم ماهانه در محدوده ۲ درصد قابل تحقق است.

همچنین در خرداد ماه، نرخ تورم نقطه به نقطه که میزان تغییرات نرخ تورم نسبت به ماه مشابه سال قبل را اندازه گیری می کند، با کاهش چشمگیری ۱۲ درصدی مواجه شده و از ۵۴٫۶ درصد در اردیبهشت به ۴۲٫۶ درصد در خرداد رسیده است. علاوه بر این، در تورم سالانه نیز پس از ۱۴ ماه صعود پیاپی، در سومین ماه فصل بهار این شاخص هم نزولی شد و بدین ترتیب از ۴۹٫۱ درصد اردیبهشت به ۴۸٫۵ درصد در خرداد رسیده که ۶ دهم درصد افت داشته است. به اعتقاد کارشناسان با سیاست هایی که دولت سیزدهم در دستور کار خود قرار داده و آثار آن در خرداد ماه روی شاخص تورم نمایان شده، باید منتظر کاهش بیشتر تورم در ماه های آینده بود؛ تا جایی که در نهایت به هدف تعیین شده ۳۰ درصد دست یابیم.

تورم ماهانه همه گروه ها ریزشی شد

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، نرخ تورم ماهانه در کمترین رقم خود در ۱۶ ماه اخیر قرار گرفت. در حالی نرخ تورم ماهانه خرداد ماه به ۲ درصد رسید که این نرخ در اردیبهشت ۲٫۸ درصد بود و بدین ترتیب ۸ دهم درصد کمتر شد. اما تنها افت تورم ماهانه در شاخص کل رقم نخورده و در هر دو گروه خوراکی ها و کالاهای غیر خوراکی

و خدمات هم شاهد افت تورم بودیم. بر همین اساس در خرداد ماه تورم ماهانه مواد غذایی نیز با افت ۸ دهم درصدی به زیر ۲ درصد رسید و از ۲٫۶ درصد به ۱٫۸ درصد رسید. همچنین تورم ماهانه خدمات و کالاهای غیر خوراکی نیز از روند نزولی شاخص در این ماه پیروی کرد و از ۲٫۸ درصد در اردیبهشت به ۲٫۲ درصد در خرداد ماه رسید که نشان دهنده کاهش ۶ دهم درصدی این شاخص است.

گفتنی است، نرخ تورم ماهانه در خرداد ماه در ۱۸ استان کشور کمتر از میانگین کل کشور (۲ درصد) بوده است. بر همین اساس اغلب استان های کمتر برخوردار نرخ تورمی کمتر از میانگین کل کشور داشته اند به طوری که تورم ماهانه استان ایلام ۸ دهم درصد، بوشهر ۸ دهم درصد، کرمانشان یک درصد، کهگیلویه و بویر احمد ۱٫۲ درصد و لرستان ۱٫۴ درصد بوده است.

سقوط آزاد تورم نقطه ای مواد خوراکی

بررسی شاخص تورم نقطه به نقطه که تغییرات شاخص نسبت به مدت مشابه سال قبل را اندازه گیری می کند، به صورت ملموس تری تغییر روند شاخص تورم در خرداد ماه را به تصویر می کشد. در خرداد ماه تورم نقطه ای با کاهش ۱۲ درصد به ۴۲٫۶ درصد تنزل کرده که کمترین رقم در ۱۳ ماه اخیر محسوب می شود. این در حالی است که در اردیبهشت ماه این شاخص در ارتفاع ۵۴٫۶ درصد قرار داشت. اما در تورم نقطه ای مواد خوراکی و مواد غذایی کاهش تورم به معنای سقوط این شاخص است. در اردیبهشت ماه امسال این شاخص برای خوراکی ها ۷۵٫۴ درصد بود ولی در خرداد ماه به ۴۲٫۶ درصد رسیده که گویای کاهش ۳۲٫۸ درصدی این شاخص است. در تورم نقطه ای کالاهای غیر خوراکی و خدمات نیز این شاخص با افت ۲٫۵ درصدی از ۴۵٫۱ درصد اردیبهشت به ۴۲٫۶ درصد رسید.

این در حالی است که از خرداد سال ۱۴۰۱ تا اردیبهشت ۱۴۰۲ با حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی و اثر آن بر قیمت مواد خوراکی، نرخ تورم نقطه ای مواد خوراکی به طور میانگین به ۷۶ درصد در هر ماه رسیده بود. البته دولت با پرداخت یارانه های ۳۰۰ و ۴۰۰ هزار تومانی، بخش زیادی از این افزایش قیمت را جبران کرد.

از خرداد ۱۴۰۲ با تخلیه اثر حذف ارز ۴۲۰۰ در محاسبات تورمی، نرخ تورم نقطه به نقطه مواد خوراکی به ۴۲٫۶ درصد رسید که نسبت به میانگین ۱۲ ماه گذشته ۳۳٫۴ درصد کمتر است. تورم نقطه به نقطه مواد خوراکی در خرداد ۱۴۰۲

نسبت به ماه قبل از آن هم (اردیبهشت امسال ۷۶،۱۱ درصد) بالغ بر ۳۳،۵ درصد کمتر شده که رکورد سریع‌ترین کاهش تورم نقطه‌ای مواد خوراکی در یک ماه در دهه اخیر است. تورم نقطه‌به‌نقطه مواد خوراکی در خرداد ۱۴۰۲ (۴۲،۶ درصد) از شاخص مشابه قبل از حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی در اردیبهشت سال گذشته که ۴۹،۷ درصد بود هم کمتر است.

تورم نقطه‌به‌نقطه مواد خوراکی در ۱۲ ماه پایانی دولت حسن روحانی به طور متوسط ۵۷،۳ درصد و در ۱۲ ماه قبل از حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی هم به طور متوسط ۵۰،۷ درصد بود. این آمار بیانگر فروکش کردن التهابات تورمی در مواد خوراکی است که در ماه‌های آینده نیز تداوم

خواهد یافت.

تورم سالانه هم کاهش یافت

پس از حدود ۱۳ ماه تورم سالانه نیز در خرداد ماه تغییر مسیر داد و کاهش شد. در این ماه این شاخص از ۴۸،۵ درصد رسید که نسبت به ۴۹،۱ درصد اردیبهشت ماه ۶ درصد کاهش نشان می‌دهد. اما این کاهش برای مواد غذایی معنادار بود به طوری که این شاخص برای خوراکی‌ها با افت ۴،۳ درصدی همراه شده و از ۷۴،۹ درصد اردیبهشت به ۷۰،۶ درصد در خرداد رسید. با این حال تورم سالانه برای خدمات و غیرخوراکی‌ها ۸ دهم درصد رشد داشته و از ۳۸ درصد اردیبهشت به ۳۸،۸ درصد در خرداد رسید.

کاهش ۱۲ درصدی تورم نقطه‌ای در خرداد ۱۴۰۲ نسبت به ماه قبل، رکورد جدیدی در اقتصاد ایران از لحاظ سرعت کاهش تورم محسوب می‌شود

رکورد کاهش تورم در کشور چگونه شکسته شد؟

کاهش ۱۲ درصدی تورم نقطه‌ای در خرداد نسبت به ماه قبل، رکورد جدیدی در اقتصاد ایران از لحاظ سرعت کاهش تورم محسوب می‌شود. علت کاهش تورم نقطه‌ای در خرداد سال جاری، حذف اثر تورمی اصلاح نرخ ارز ترجیحی است که سال گذشته انجام شد. در خرداد سال ۱۴۰۱ با حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی، نرخ تورم نقطه‌ای طبیعتاً نسبت به خرداد ۱۴۰۰ افزایش چشمگیری پیدا کرد که البته دولت با پرداخت یارانه‌های ۳۰۰ و ۴۰۰ هزار تومانی، بخش زیادی از آن تورم را جبران کرد. با این حال، منتقدان دولت تلاش فراوانی کردند که هر ماه با انتشار آمار تورم که طبیعتاً حاوی افزایش تورم نقطه‌ای بود، این گونه القا کنند که این افزایش ناشی از گرانی‌های جدید کالاهای اساسی است. برای بیان علت کاهش تاریخی تورم در خردادماه، به وضعیت قیمت روغن خوراکی می‌پردازیم. در خرداد سال ۱۴۰۱ با حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی، بیشترین افزایش قیمت در مورد روغن خوراکی رخ داد که قیمت این محصول حدوداً ۴ برابر شد و تورم نقطه‌ای آن در خرداد ۱۴۰۱ ۲۸۵،۳ درصد رسید.

مثلاً یک بطری روغن خوراکی مایع از ۱۵ هزار تومان به ۶۰ هزار تومان افزایش یافت. بنابراین هر بطری روغن ۶۰ هزار تومانی از خرداد ۱۴۰۱ به بعد، مبنای محاسبات آماری تورم روغن قرار گرفت و طبیعی بود که در ماه‌های بعد از خرداد نیز همین محاسبات آماری در تورم نقطه‌ای ادامه یابد؛ به طوری که شاهد بودیم در همه ۱۲ ماه اخیر تورم نقطه‌ای روغن خوراکی بالای ۲۰۰ درصد بود. اما این بدان معنا نبود که هر ماه قیمت روغن

خوراکی بیش از ۲۰۰ درصد افزایش یافته است؛ با این حال این رشد در محاسبات تورم کل هر ماه، اثرگذار بود. منتقدان غیرمنصف دولت سیزدهم چشم خود را روی این واقعیت آماری بسته بودند و هر ماه این گونه وانمود می‌کردند که تورم نقطه‌ای خوراکی‌ها به عدد وحشتناکی رسیده و مدعی بودند که این آمارها بیانگر گرانی‌های جدید است. این در حالی است که مردم شاهد بودند به عنوان مثال قیمت روغن خوراکی در یک سال اخیر پس از حذف ارز ۴۲۰۰ در همان سطح مصوب باقی ماند و حتی با تخفیف‌هایی که کارخانجات دادند، در مقطعی از قیمت مصوب نیز پایین‌تر عرضه شد.

اگر ادعای منتقدان دولت درباره مانور بر تورم‌های نقطه‌ای بالای ۲۰۰ درصد ۱۲ ماه اخیر پس از حذف ارز ۴۲۰۰ درست بود و هر ماه روغن این مقدار گران شده بود که اکنون باید قیمت یک بطری روغن خوراکی چند میلیون تومان می‌شد. واقعیت این است که از خرداد سال ۱۴۰۱ تا اردیبهشت ۱۴۰۲، اثرات آماری حذف ارز ۴۲۰۰ همچنان در شاخص‌های تورم نقطه‌ای و تورم میانگین ادامه داشت و از خرداد ۱۴۰۲ آن اثر آماری به تدریج حذف خواهد شد.

در مورد روغن خوراکی شاهد حذف آن در آمار تورم خرداد هستیم اما در مورد برخی کالاها همچون مرغ از ماه‌های آینده این کاهش تورم محاسبه خواهد شد چون سال گذشته یکی دو ماه بعد از حذف ارز ۴۲۰۰ قیمت مرغ اصلاح شد چراکه مرغ‌های تولیدی در آن مقطع، همچنان با نهاده‌های با ارز ۴۲۰۰ تولید شده و قیمت‌گذاری می‌شد.

در ۱۲ ماه اخیر تورم نقطه‌ای روغن خوراکی به طور

با شروع به کار دولت سیزدهم و توقف در سیاست‌های تورم‌زای دولت قبل همچون استقراض از بانک مرکزی، جلوی رشد خطرناک تورم گرفته شد

متوسط ۲۵٫۳ درصد بود اما در خردادماه به ۳٫۳ درصد (نزدیک به صفر) کاهش یافت که مؤید ثبات قیمت روغن در خرداد امسال نسبت به خرداد سال گذشته است. بدین ترتیب، کاهش ۱۲ درصدی تورم نقطه‌ای خرداد ۱۴۰۲ رقم خورد که سریع‌ترین روند کاهش

این شاخص تورم در کشور در دهه اخیر محسوب می‌شود و از این ماه به بعد، شاهد فروکش کردن آمار تورم میانگین نیز خواهیم بود و این خبر خوشی برای مردم و خبرنگاری برای حامیان دولت گذشته است.

کنترل تورم تاریخی روحانی

طبق آمار بانک مرکزی، نرخ تورم در پایان دولت قبل به بالاترین رقم ۸۰ سال اخیر افزایش یافت. در ماه‌های تیر، مرداد و شهریور سال گذشته نرخ تورم به ترتیب ۵۷ درصد، ۵۸٫۳ درصد و ۵۹٫۳ درصد بود. این ارقام بالاترین شاخص تورم در کشور از دهه ۱۳۲۰ به بعد محسوب می‌شد که نتیجه کارنامه دولت حسن روحانی بود.

با شروع به کار دولت سیزدهم و توقف در سیاست‌های تورم‌زای دولت قبل همچون استقراض از بانک مرکزی، جلوی رشد خطرناک تورم گرفته شد.

دولت سیزدهم از آغاز فعالیت خود، کنترل تورم را به عنوان یکی از اولویت‌های جدی خود مطرح و مورد پیگیری قرار داده است. در این زمینه مجموعه‌ای از سیاست‌ها و اقدامات در حوزه‌های مختلف برای شناسایی و کنترل عوامل مؤثر بر تورم تدوین و مورد پیگیری و اقدام قرار گرفته است.

کنترل رشد نقدینگی تنها یکی از این اقدامات است. در حالی که مجموعه دولت سایر اقدامات لازم را در حوزه‌هایی مانند برقراری توازن بودجه دولت و کاهش کسری بودجه با مدیریت هم‌زمان هزینه‌ها و درآمدها، اصلاح نظام بانکی و کاهش ناترازی بانک‌ها، مدیریت انتظارات تورمی و تقویت بخش تولید و عرضه کالاها و خدمات در کشور دنبال نموده است.

در نتیجه اقدامات صورت گرفته، رشد نقدینگی و پایه پولی و نرخ تورم طی ۲ سال اخیر از شهریور ۱۴۰۰ تاکنون کاهش معنی داری را تجربه کرده‌اند؛ هرچند کماکان در سطوح بالایی قرار دارند و لازم است با سرعت و شدت بیشتری تا رسیدن به سطح مطلوب و هدف‌گذاری شده خود طی روندی مستمر و پایدار کاهش یابند.

این در حالی است که بخشی از این تورم ناشی از اجرای طرح مردمی‌سازی و توزیع عادلانه یارانه‌ها و اصلاح سیاست ارز ترجیحی است که البته، دولت تلاش ویژه‌ای برای کاهش فشارهای تورمی و مدیریت آثار آن بر قدرت خرید و معیشت مردم انجام داد. یقیناً، اقدامات انجام‌شده در زمینه کنترل رشد نقدینگی مشتمل بر کنترل رشد پایه پولی و خلق پول بانکی، پرهیز از پولی‌سازی کسری بودجه از طریق هماهنگی میان بانک مرکزی و ارکان اقتصادی دولت در خصوص کنترل بدهی دولت به بانک مرکزی و محدود شدن تکالیف تحمیلی به نظام بانکی، پیگیری برنامه اصلاح نظام بانکی و کنترل بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی، ثبات بخشی به بازار ارز، مدیریت انتظارات تورمی، رصد و نظارت بر تغییرات قیمت کالاها و خدمات و تأمین مناسب کالاهای اساسی و مواد اولیه و واسطه‌ای لازم برای بخش تولید در کاهش نرخ تورم و استمرار آن در آینده نقش موثری دارند.

تورم تولید

شاخص تورم تولید، به عنوان تورم پیش‌نگر مصرف محسوب می‌شود؛ یعنی روند شاخص تورم تولید با فاصله زمانی به بخش مصرف خواهد رسید و اگر هزینه تمام‌شده تولید بالا رود طبیعی است که با عرضه کالاها با قیمت جدید، شاهد افزایش قیمت در سطح مصرف نیز خواهیم بود.

بر اساس گزارش مرکز آمار، شاخص قیمت تولیدکننده کشور در بهار ۱۴۰۰ نسبت به بهار ۱۳۹۹ به ۲۳ درصد رسید. به عبارتی، میانگین

قیمت دریافتی توسط تولیدکنندگان به ازای تولید کالاها و خدماتشان در داخل کشور، در فصل بهار ۱۴۰۰ نسبت به فصل بهار سال ۱۳۹۹ بالغ بر ۲۳ درصد گران شد. در بهار ۱۴۰۰ تورم نقطه به نقطه بخش کشاورزی ۷۱٫۹ درصد، بخش معدن ۱۵۴ درصد و بخش صنعت ۹۴٫۷ درصد بود که ارقام بی‌سابقه‌ای از گرانی تولید در کشور محسوب می‌شوند.

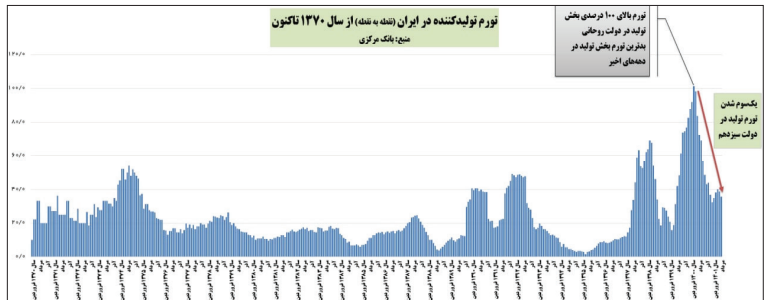
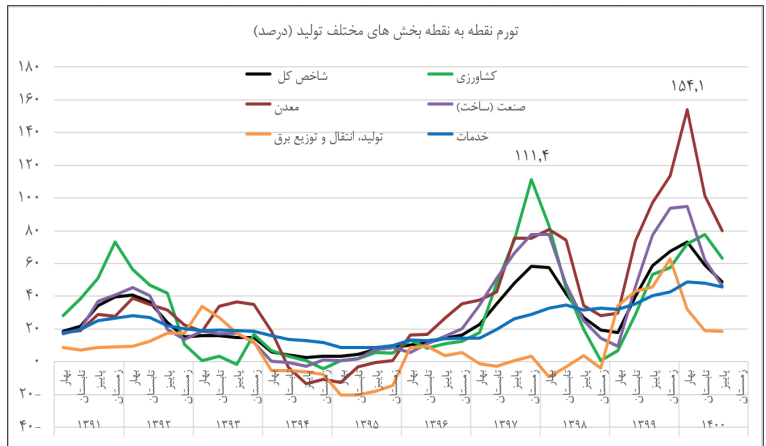
این در حالی است که شاخص نقطه به نقطه قیمت تولیدکننده کشور در بهار ۱۳۹۲ و همین‌طور تورم بخش صنعت حدود ۴۵٫۵ درصد

تورم نقطه
به نقطه
تولیدکنندگان
صنعتی در بهار
۱۴۰۰ به ۹۴٫۷
درصد رسید که
بالاترین میزان
تورم بخش تولید
در دو دهه اخیر
است

انقلاب را زده بود. تورم نقطه‌ای بخش تولید که در دولت گذشته برای اولین بار ۳ رقمی شده و از ۱۰۰ درصد هم عبور بود، در دولت سیزدهم افت چشمگیری پیدا کرده است. آمارهای بانک مرکزی نشان می‌دهد تورم نقطه به نقطه تولیدکننده درست در ماه‌های پایانی دولت گذشته از مرز ۱۰۰ درصد هم عبور کرده و برای اولین بار در تاریخ پس از انقلاب سه رقمی شده و به ۱۰۱ درصد رسیده بود. با این حال مسیر تورم تولیدکننده در دوران دولت سیزدهم کاملاً نزولی شد به طوری که این شاخص در اردیبهشت ماه ۱۴۰۲ به ۳۲ درصد کاهش یافت. کاهش تورم نقطه به نقطه تولیدکننده به کمتر از یک سوم طی کمتر از دو سال، بهبود چشمگیری در این شاخص را نشان می‌دهد. هرچند تورم ۳۲ درصدی هم رقم بالایی است اما روند نزولی آن، تصویری امیدوارکننده از کاهش بیشتر این شاخص در ماه‌های آتی را ارائه می‌کند.

بود. بدین ترتیب در پایان دولت دوازدهم نسبت به دولت دهم، شاخص‌های قیمت تولیدکننده در بخش‌های مختلف اقتصادی کشور رشد ۱٫۵ تا ۲ برابری کرده است. تورم نقطه به نقطه تولیدکنندگان صنعتی در بهار ۱۴۰۰ به ۹۴٫۷ درصد رسید که بالاترین میزان تورم بخش تولید در دو دهه اخیر است. تورم نقطه به نقطه تولیدکنندگان صنعتی نسبت به پایان دولت دهم ۴۵٫۵ درصد در بهار ۱۳۹۲ بیش از ۲ برابر شده بود تبعات سنگین این فاجعه را در ماه‌های بعد از دولت دوازدهم در تورم بخش مصرفی شاهد بودیم. بیشترین رشد سالانه شاخص قیمت تولیدکننده از سال ۱۳۷۱ تاکنون در شهریورماه ۱۴۰۰ با ۸۰٫۹ درصد و بیشترین میزان نرخ تورم نقطه به نقطه تولیدکننده در اردیبهشت ۱۴۰۰ با ۱۰۱٫۳ درصد رخ داده است. با روی کار آمدن دولت سیزدهم نرخ تورم از شهریورماه روند کاهشی را آغاز کرد. تورم تولیدکننده در دولت گذشته رکورد پس از

	بهار ۱۴۰۰	بهار ۱۳۹۲
تورم نقطه به نقطه تولیدکننده	۷۳	۴۵٫۵
تورم نقطه به نقطه بخش صنعت	۹۴٫۷	۴۵٫۵

در تیرماه ۱۴۰۰
و هم‌زمان با
آخرین ماه کاری
دولت دوازدهم
تورم بخش تولید
به ۸۳٫۶ درصد
رسید. اما در
دولت سیزدهم
روند کاهش
تورم تولید شروع
شد

شاخص بهای تولیدکننده (Producer Price Index) به عنوان یک نماگر اقتصادی از کاربرد ویژه‌ای در حساب‌های ملی برخوردار می‌باشد. این شاخص از سال ۱۳۶۹ در ایران توسط بانک مرکزی محاسبه و منتشر می‌شود.

شاخص بهای تولیدکننده (تورم تولید) تغییرات قیمت کالاها و خدمات تولید و عرضه شده توسط تولیدکننده به عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، صنایع، مصرف‌کننده نهایی و یا خریداران خارجی را نشان می‌دهد و نمایانگر روند تغییرات قیمت‌ها از دیدگاه تولیدکننده و خریدار در بخش‌های مختلف اقتصادی مانند کشاورزی، ماهیگیری، صنعت، خدمات و... می‌باشد.

از جمله کاربردهای متنوع این شاخص می‌توان به استفاده آن به عنوان تعدیل‌کننده (deflator) در حساب‌های ملی و نیز در نقش نماگر پیش‌نگر (Lead Indicator) شاخص تورم اشاره نمود.

تورم تولید در واقع بیانگر تورمی است که در آینده نزدیک در بخش مصرف ایجاد خواهد شد زیرا افزایش هزینه‌های تولید در هر بخش منجر به افزایش هزینه مصرف‌کننده می‌شود.

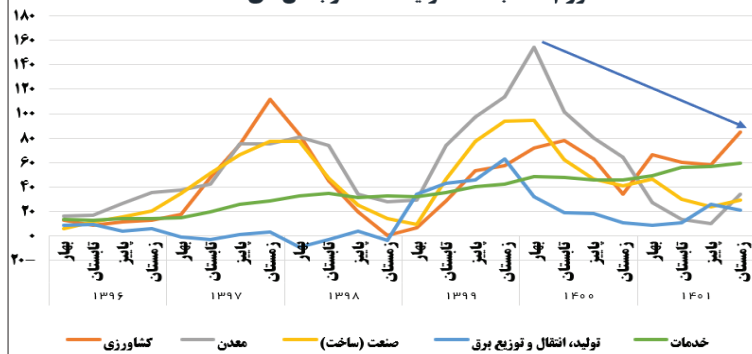
هنگامی که قیمت کالایی در زنجیره تولید افزایش می‌یابد با یک وقفه زمانی این افزایش قیمت خود را در بازار مصرف‌کننده‌های خرد نیز نشان خواهد داد. به بیان ساده‌تر تورم ایجاد شده در شاخص قیمت تولیدکننده با یک فاصله زمانی خود را در شاخص قیمت مصرف‌کننده نمایان خواهد کرد. این فاصله زمانی در بخش‌های مختلف (انواع مختلف کالاها) با یکدیگر متفاوت است.

آمار بانک مرکزی نشان می‌دهد تورم نقطه به نقطه تولید برای اولین بار در دهه‌های اخیر در دولت روحانی سه رقمی شد به طوری که در اردیبهشت ۱۴۰۰ به ۱۰۱٫۳ درصد افزایش یافت که از زمان شروع گردآوری آمار تورم تولید توسط بانک مرکزی (۱۳۷۰ تاکنون بی سابقه بوده است).

طبیعی است که آن تورم تاریخی بخش تولید در اواخر دولت روحانی با تأخیر چندماهه افزایش خود را بر کالاهای مصرفی (تورم) گذاشت و به سفره مردم رسید که متأسفانه هم‌زمان با شروع به کار دولت سیزدهم بود.

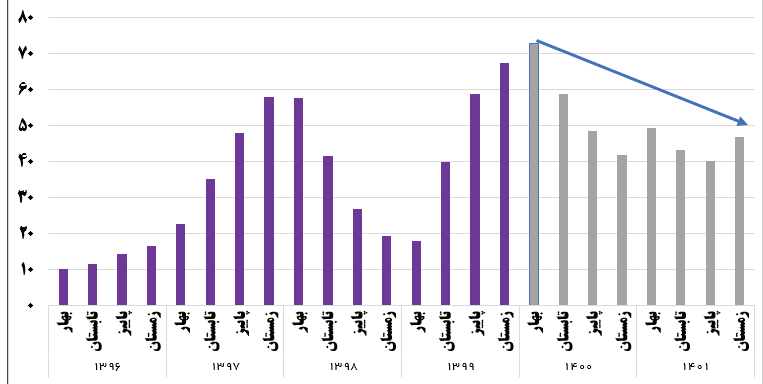
در تیرماه ۱۴۰۰ هم‌زمان با آخرین ماه کاری دولت دوازدهم تورم بخش تولید به ۸۳٫۶ درصد رسید. اما در دولت سیزدهم روند کاهش تورم تولید شروع شد. نگاهی به آخرین آمارهای تورم تولیدکننده نشان‌دهنده روند نزولی این شاخص از ابتدای روی کار آمدن دولت سیزدهم در تابستان ۱۴۰۰ است. به عبارت دیگر نرخ تورم تولیدکننده از ۷۳ درصد در بهار ۱۴۰۰ به ۴۶ درصد در زمستان ۱۴۰۱ کاهش یافت که افت ۲۷ واحد درصدی را نشان می‌دهد. بررسی تورم تولیدکننده در فعالیت‌های مختلف اقتصادی نیز بیانگر افت قابل توجه این شاخص در طول این بازه زمانی است. کاهش این شاخص در بخش معدن از ۱۵۴ در بهار ۱۴۰۰ به ۳۳ درصد در زمستان ۱۴۰۱ و در بخش صنعت از ۹۴ درصد به ۲۹ درصد بیانگر این موضوع است که میانگین قیمت دریافتی توسط تولیدکنندگان محصولات صنعتی به ازای تولید کالاهای خود در داخل کشور، در زمستان ۱۴۰۱ نسبت به بهار ۱۴۰۰ افت شدیدی داشته است. نگاه دقیق‌تر به روند تورم تولیدکننده نشان می‌دهد در دولت دوازدهم این شاخص به سقف تاریخی خود رسیده بود و با تغییر دست فرمان سیاست‌گذاری اقتصادی در دولت سیزدهم، روند این شاخص نیز تغییر کرد و مسیر کاهش را به ثبت رسانده است. اثر کاهش تورم تولیدکننده را می‌توان در روند نزولی تورم مصرف‌کننده نیز در ماه‌های پیش‌رو مشاهده کرد. البته ذکر این نکته ضروری است که مضاف بر اینکه شاخص PPI پیش‌رانی برای تورم مصرف‌کننده است اما تأثیر روند نزولی این شاخص از تابستان ۱۴۰۰ تا کنون در روند کاهش تورم مصرف‌کننده قابل مشاهده است.

تورم نقطه به نقطه تولیدکننده در بخش‌های مختلف

با توجه به اینکه تورم بخش‌های صنعت و معدن روند کاهشی را در طول این مدت تجربه کرد، می‌توان این انتظار را داشت که تورم مصرف‌کننده در این بخش‌ها سیر نزولی را تجربه کند

شاخص کل تورم نقطه به نقطه تولیدکننده

اقدامات دولت برای کاهش فشار هزینه‌های عرضه

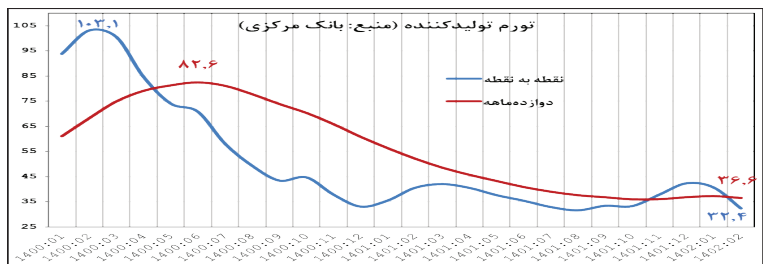
با توجه به اینکه تورم بخش‌های صنعت و معدن روند کاهشی را در طول این مدت تجربه کرد، می‌توان این انتظار را داشت که تورم مصرف‌کننده در ماه‌های آتی در این بخش‌ها سیر نزولی را تجربه کند. نکته جالب توجه این است که بررسی روند نرخ تورم تولیدکننده در سال‌هایی که سیاست ارز ترجیحی از سوی دولت قبل اجرا می‌شد، نتیجه عکس در پی داشته است به طوری که اختصاص ارز ترجیحی برای کالاهای مشمول نه تنها نرخ تورم تولید را کاهش نداد، بلکه موجب افزایش آن نیز شده است. این روند را در اکثر کالاهای مشاهده کرد.

یکی از اقدامات مهم دولت که روی تورم تولیدکننده اثر گذاشت، صفر کردن سود بازرگانی ماشین‌آلات و مواد اولیه تولید در سال گذشته بود. اقدام دولت گام مهمی در کاهش فشار هزینه‌ای تورم به شمار می‌رود. از دیگر اقدامات مهم دولت سیزدهم برای کنترل تورم بویژه از ناحیه تولید، کاهش مالیات تولید است. این اقدام دولت، اثر محسوسی بر هزینه بنگاه‌های تولیدی و کاهش قیمت تمام شده گذاشت.

عبور از دوره رکوردنی تورم تولیدکننده در دولت روحانی

اگر عوامل موثر بر تورم را بررسی کنیم، علاوه بر نقدینگی که به عنوان عامل اصلی تورم در بلند مدت از آن یاد می‌شود، فشار هزینه نیز جزء عواملی است که در کوتاه مدت اثر مستقیمی بر نرخ تورم دارد. به بیان دیگر هنگامی که با تورم‌های بالای تولیدکننده مواجه باشیم نمی‌توانیم انتظار کنترل تورم مصرف‌کننده را داشته باشیم. در طول دوره دوم دولت روحانی تورم‌های بالا و مستمر در بخش تولیدکننده موجب شد تا بنگاه‌های تولیدی با فشار هزینه شدید مواجه باشند و اثر این فشار هزینه در تورم‌های بالای مصرف‌کننده و کاهش تولیدات صنعتی در آن بازه زمانی خود را نشان داد. نرخ تورم تولیدکننده در دولت روحانی رکورد تاریخی یک دهه اخیر خود را به ثبت رساند و با تجربه تورم ۷۳ درصدی در بهار ۱۴۰۰، فشار شدیدی از ناحیه هزینه به بنگاه‌های تولیدی و خدماتی وارد شد.

نرخ تورم تولیدکننده تغییر در قیمت تمام شده کالاها و خدمات ارائه شده از سوی تولیدکننده را ارزیابی می‌کند و افزایش نرخ تورم نشانه بالا رفتن هزینه‌هاست و این افزایش قیمت‌ها در نهایت بر مصرف‌کننده اثر خواهد گذاشت.

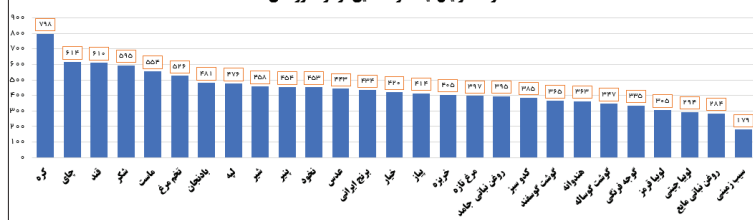
بر اساس گزارش مرکز آمار در ۸ سال دولت گذشته، قیمت مواد غذایی به طور متوسط ۵,۵ برابر شد

گرانی بی سابقه مواد غذایی با ارز ۴۲۰۰

بر اساس گزارش مرکز آمار در ۸ سال دولت گذشته، قیمت مواد غذایی به طور متوسط ۵,۵ برابر شد. به عبارت دیگر سیاست‌های دولت گذشته در ۸ سال تورم ۴۴۵ درصدی را بر مواد غذایی و متعاقباً سفره مردم تحمیل کرده است. طبق این آمار در ۸ سال دولت گذشته، قیمت خوراکی‌ها به طور متوسط ۴۴۵ درصد، نان و غلات ۳۵۶ درصد، گوشت قرمز ۴۵۸ درصد، گوشت مرغ ۴۳۹ درصد، ماهی ۵۸۵ درصد، لبنیات و تخم‌مرغ ۴۸۸ درصد، روغن‌ها ۴۱۱ درصد، میوه و خشکبار ۴۲۶ درصد، سبزیجات ۶۰۰ درصد، قند و شکر ۴۷۴ درصد و آشامیدنی‌ها ۵۹۴ درصد افزایش یافته است. در این ۸ سال همچنین پوشاک و کفش ۴۳۴ درصد و قیمت خودرو به طور متوسط ۵۰۳ درصد بیشتر شده است.

این آمار رسمی به خوبی گویای افول جیب مردم در دولت حسن روحانی است. بر اساس گزارش مرکز آمار در ۱۲ ماه منتهی به تیر ۱۴۰۰ که ماه پایانی عملکرد دولت دوازدهم محسوب می‌شود، قیمت ۵۰ قلم کالای خوراکی پرمصرف به طور میانگین ۶۲ درصد افزایش یافت. با این حال، جریان رسانه‌ای منتقد دولت سیزدهم به گونه‌ای نسبت به گرانی‌ها در این دولت برخورد می‌کند گویی دولت دوازدهم کشور را با تورم صفر یا پایین تر به آیت الله رئیسی تحویل داده بود و در این دولت، تورم و گرانی گریبان مردم را گرفته است. قیمت مواد غذایی پرمصرف مردم در نزدیک به هشت سال دوره دولت گذشته بیش از ۵ برابر شد. از ابتدای دولت گذشته به علت رها کردن بازار کالاهای اساسی، قیمت‌ها به شدت افزایش یافت و قدرت خرید مردم هم کم شد.

درصد افزایش قیمت مواد غذایی در دولت روحانی

افزایش در ۸ سال دولت روحانی	مرداد ۱۴۰۰	مرداد ۱۳۹۲	قیمت‌ها به تومان / کیلوگرم
۷۹۸	۱۰۷۷۷۹	۱۲۰۰۰	کره پاستوریزه (کیلو)
۶۱۴	۱۰۷۷۶۶	۱۵۰۸۸	چای خارجی (بسته ۵۰۰ گرمی)
۶۱۰	۱۸۱۴۶	۲۵۵۶	قند
۵۹۵	۱۵۴۲۴	۲۲۲۰	شکر
۵۵۴	۱۴۶۳۳	۲۲۳۶	ماست پاستوریزه
۵۲۶	۴۶۹۲۳	۷۴۹۲	تخم مرغ (شانه ۲ کیلوگرمی)
۴۸۱	۷۸۸۸	۱۳۵۸	بادنجان
۴۷۶	۴۳۷۱۱	۷۵۸۸	لپه
۴۵۸	۱۲۱۵۵	۲۱۷۸	شیر پاستوریزه (لیتر)
۴۵۴	۲۰۵۳۳	۳۷۰۹	پنیر پاستوریزه (بسته ۴۵۰ گرمی)
۴۵۳	۳۴۳۴۳	۶۲۰۷	نخود
۴۴۳	۳۵۰۶۸	۶۴۶۱	عدس
۴۳۴	۳۸۶۴۸	۷۲۴۱	برنج ایرانی درجه یک
۴۲۰	۱۰۲۴۳	۱۹۶۸	خیار
۴۱۴	۶۲۵۶	۱۲۱۶	پیاز
۴۰۵	۱۰۴۸۲	۲۰۷۵	خربزه
۳۹۷	۳۰۳۱۴	۶۱۰۲	مرغ تازه
۳۹۵	۱۰۶۸۴۳	۲۱۵۸۹	روغن نباتی جامد (حلب ۵ کیلوپی)
۳۸۵	۸۱۸۶	۱۶۸۷	کدوسبز
۳۶۵	۱۳۸۵۰۰	۲۹۷۵۴	گوشت گوسفند
۳۶۳	۴۷۸۵	۱۰۳۳	هندوانه
۳۴۷	۱۳۷۸۱۹	۳۰۸۰۸	گوشت گوساله
۳۳۵	۸۱۸۳	۱۸۸۰	گوجه فرنگی
۳۰۵	۳۶۷۹۸	۹۰۹۱	لوبیا قرمز
۲۹۴	۴۲۵۳۸	۱۰۸۰۵	لوبیا چیتی
۲۸۴	۱۷۶۵۶	۴۵۹۵	روغن نباتی مایع (لیتر)
۱۷۹	۵۸۵۷	۲۰۹۶	سیب زمینی

در دوره ۸ سال دولت حسن روحانی، ذخایر بین‌المللی کشور سقوط کرد و در مقابل، بدهی خارجی ایران سعودی شد

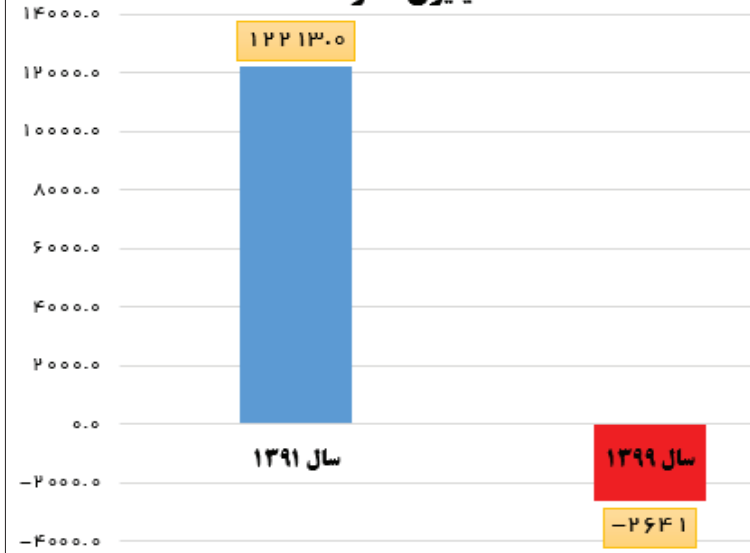
بهبود پس از تخلیه منابع ارزی

در دوره ۸ سال دولت حسن روحانی، ذخایر بین‌المللی کشور سقوط کرد و در مقابل، بدهی خارجی ایران سعودی شد. دولت حسن روحانی در زمینه مدیریت ذخایر ارزی و بدهی‌های خارجی کشور، عملکرد مصیبت‌باری داشت که تبعات آن به دوش دولت

آیت‌الله رئیسی افتاده است.

دولت گذشته در سال ۱۳۹۲ در حالی کار خود را شروع کرد که دولت دهم ۱۲،۲ میلیارد دلار بر ذخایر بین‌المللی کشور اضافه کرده بود؛ اما روحانی در حالی اقتصاد را تحویل آیت‌الله رئیسی داد که ذخایر بین‌المللی کشور را ۲،۶ میلیارد دلار کمتر کرده بود.

تغییر در ذخایر بین‌المللی کشور میلیون دلار

تسویه ۲،۳ میلیارد دلار بدهی خارجی در ۱۴۰۱

بررسی جزئیات بدهی خارجی دولت در ۱۰ سال گذشته حاکی از این است که بیشترین رشد بدهی در سال ۹۵ و برابر ۲۴۲۹ میلیون دلار بود و بالاترین میزان پرداخت بدهی در سال ۱۴۰۰ به میزان ۲۳۹۳ میلیون دلار گزارش شده است.

بدهی خارجی شامل بدهی‌های یک کشور به وام دهندگان خارجی است و شامل وام‌های دریافتی از بانک‌های خصوصی خارجی، دولت‌های دیگر و موسسه‌های مالی بین‌المللی مانند بانک جهانی و صندوق بین‌المللی خارجی می‌باشد.

بدهی خارجی کشور در ۱۰ سال گذشته افت و خیزهای بسیاری داشت. در سال ۱۳۹۲ بدهی خارجی کشور برابر ۶ میلیارد و ۶۵۵ میلیون دلار بود و در سال‌های ۹۳، ۹۴ و ۹۵ این شاخص سیر

صعودی داشت و به ترتیب برابر پنج میلیارد و ۱۰۷ میلیون دلار، هفت میلیارد و ۴۷۶ میلیون دلار و هشت میلیارد و ۴۸۱ میلیون دلار بود و بیشترین افزایش بدهی در دهه اخیر به سال ۱۳۹۶ بازمی‌گردد. در این سال بدهی خارجی به ۱۰ میلیارد و ۹۱۰ میلیون دلار رسید یعنی ۲ میلیارد و ۴۲۹ میلیون دلار افزایش یافت.

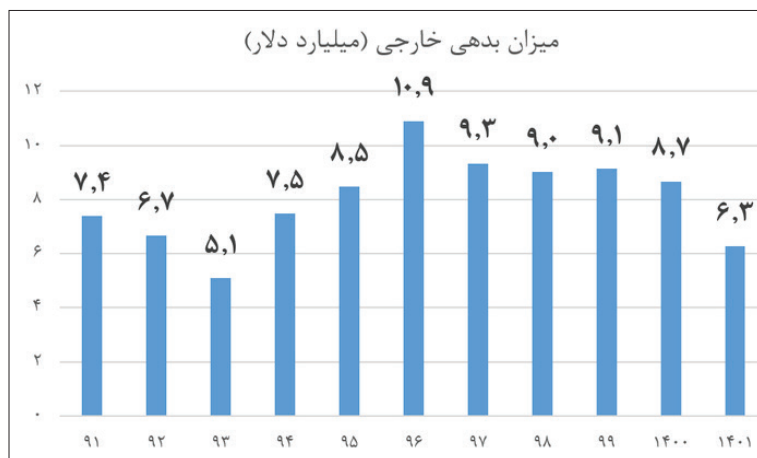
رشد بدهی خارجی در سال ۱۳۹۷ متوقف شد و با یک میلیارد و ۵۷۱ میلیون دلار کاهش برابر ۹ میلیارد و ۳۳۹ میلیون دلار بود و در سال بعد از آن (۱۳۹۸) میزان بدهی ۳۰۸ میلیون دلار کم شد اما این امر خیلی دوام نداشت و در سال ۹۹ دوباره شاهد افزایش ۱۱۱ میلیون دلاری بدهی خارجی بودیم.

در سال‌های پایانی دهه ۹۰ بدهی خارجی روند کاهشی در پیش گرفت و در حالیکه در میانه این

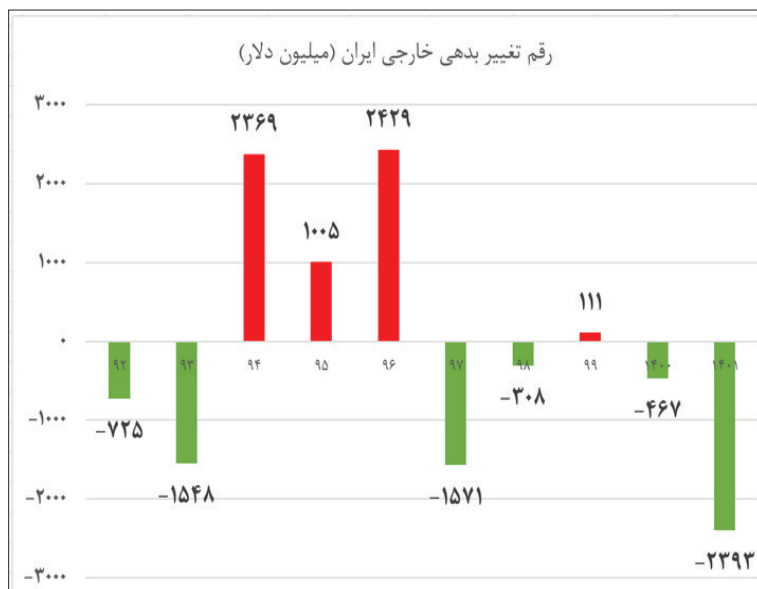
دولت ریسی در سال گذشته موفق شد ۲ میلیارد و ۳۹۳ میلیون دلار از بدهی را به کشورهای خارجی پرداخت کند و این بالاترین میزان پرداخت بدهی در ۱۰ سال اخیر بود

میلیون دلار رسید و توانست ۴۶۷ میلیون دلار از این بدهی را پرداخت کند. البته باید گفت این آغاز راه بود و در سال گذشته موفق شد ۲ میلیارد و ۳۹۳ میلیون دلار از بدهی را به کشورهای خارجی پرداخت کند و این بالاترین میزان پرداخت بدهی در ۱۰ سال اخیر بود.

دهه بالاترین رشد بدهی را داشتیم در پایان دهه بیشترین کاهش بدهی را شاهد بودیم. در سال ۹۹ بدهی خارجی ۹ میلیارد و ۱۴۲ میلیون دلار بود و در سال ۱۴۰۰ این متغیر ۴۶۷ میلیون دلار افت داشت. در سال ۱۴۰۰ که مصادف با فعالیت دولت سیزدهم بود بدهی خارجی دولت به ۸ میلیارد و ۶۷۵

مطابق آخرین داده‌های بانک مرکزی میزان بدهی خارجی ایران در پایان اسفندماه ۱۴۰۱ براساس سررسید اولیه بدهی ۶ هزار و ۲۸۲ میلیون دلار است. یک هزار و ۷۹۲ میلیون دلار از بدهی خارجی ایران کوتاه مدت و چهار هزار و ۴۹۰ میلیون دلار آن بدهی میان مدت و بلندمدت است.

براساس داده‌های آماری بانک مرکزی تعهدات بالفعل ایران بر مبنای یورو پنج هزار و ۸۶۴ میلیون یورو اعلام شده که یک هزار و ۶۷۳ میلیون یورو بدهی کوتاه مدت و چهار هزار و ۱۹۱ میلیون یورو بدهی میان مدت و بلندمدت است.

در سال ۱۳۹۹ دولت گذشته فقط توانست ۳۵ میلیون دلار سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت نفت و گاز در قالب بیع متقابل، جذب کند که سقوط فاحشی در این زمینه محسوب می‌شود. در سال ۱۴۰۰ و در دولت سیزدهم این رقم با رشد ۶۲ درصدی به ۵۶٫۷ میلیون دلار رسید

سرمایه‌گذاری در صنعت نفت

بر اساس گزارش بانک مرکزی، در ۸ سال دولت گذشته مجموع سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت نفت و گاز در قالب بیع متقابل، ۵٫۵ میلیارد دلار بوده است.

این در حالی است که در هشت سال دولت‌های نهم و دهم ۱۶٫۷ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت نفت و گاز در قالب بیع متقابل، انجام شده بود یعنی ۳ برابر رقم جذب شده در دولت گذشته.

علاوه بر این، در سال ۱۳۹۹ دولت گذشته فقط توانست ۳۵ میلیون دلار سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت نفت و گاز در قالب بیع متقابل، جذب کند که سقوط فاحشی در این زمینه محسوب می‌شود. در سال ۱۴۰۰ و در دولت سیزدهم این رقم با رشد ۶۲ درصدی به ۵۶٫۷ میلیون دلار رسید.

بهترین رکورد سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت نفت و گاز در قالب بیع متقابل، به سال ۱۳۹۱ در

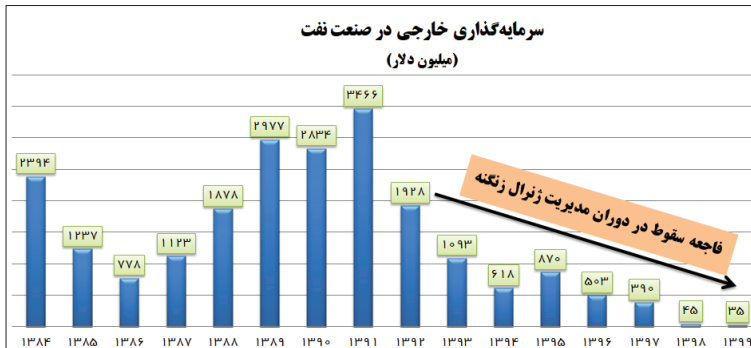
دولت دهم و در اوج تحریم‌ها مربوط می‌شود که دولت موفق شد نزدیک به ۳٫۵ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی را راهی صنعت نفت و گاز کشور کند.

دولت دهم در سه سال پایانی خود ۹٫۳ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت نفت جذب کرد. نتیجه آن سرمایه‌گذاری‌های عظیم را دولت گذشته در سال‌های بعد با افتتاح پروژه‌های نفت و گاز برداشت کرد و البته آن پروژه‌ها را به نام خودش زد.

دولت گذشته در سه سال پایانی عملکرد خود فقط ۴۷۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری خارجی برای توسعه صنعت نفت جذب کرد؛ یعنی ۵ درصد عملکرد سه سال پایانی دولت دهم!

فاجعه سقوط سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت نفت و گاز در قالب بیع متقابل در دولت گذشته، گریبان دولت آیت‌الله رئیسی را گرفته است که در همین ابتدای کار با کمبود گاز و پیامدهای آن همچون خاموشی‌های سراسری مواجه است.

سرمایه‌گذاری خارجی در صنعت نفت (میلیون دلار)

در دولت سیزدهم شاهد توسعه میادین مشترک نفت و گاز و انعقاد قرارداد و تفاهم‌نامه طرح‌های جدید به ارزش ۱۰۰ میلیارد دلار تاکنون بوده‌ایم.

تولید و صادرات نفت

دولت گذشته کشور را با کمترین میزان تولید و صادرات نفت به آیت‌الله رئیسی تحویل داد. آمارهای اوپک و سازمان‌های بین‌المللی نشان می‌دهد که تولید و صادرات نفت در مقایسه با سال گذشته افزایش داشته است.

پس از خروج آمریکا از برجام در اردیبهشت سال ۱۳۹۷، صادرات نفت ایران و به دنبال آن درآمدهای این بخش با کاهش همراه شد.

اگرچه صادرات نفت ایران هیچ‌گاه به صفر نرسید اما کاهش چشمگیری را تجربه کرد. با روی کار

آمدن دولت سیزدهم، استفاده از راهکارهای مختلف برای افزایش فروش و صادرات نفت با وجود تحریم‌ها مورد توجه قرار گرفت تا آنجا که به گواهی آمارهای اقتصادی، اکنون شرایط صادرات نفت بهتر است. همچنین دسترسی به منابع مالی ایران در خارج از کشور نیز بهبود داشته است.

موفقیت ایران در فروش و صادرات نفت آن چنان چشمگیری بوده که رئیس‌جمهور آمریکا را وادار به واکنش کرد. رئیس‌جمهور آمریکا آبان ماه ۱۴۰۰ در سخنانی که در عمل خلاف وعده‌های کاخ

جدیدترین آمار تولید نفت ایران به نقل از منابع ثانویه در گزارش ماهانه سازمان کشورهای صادرکننده نفت خام نشان می‌دهد، تولید نفت ایران در ماه ژوئن ۲۰۲۳ برابر با خرداد ۱۴۰۲ به ۲ میلیون و ۷۵۴ هزار بشکه در روز رسیده است

نفت و میعانات گازی در ۳ سال اخیر و رشد ۴۰ درصدی صادرات نفت خام و میعانات گازی نسبت به ماه آخر دولت قبل، محقق شده است.

۲/۵ برابر شدن وصول درآمدهای ارزی حاصل از صادرات نفت، میعانات گازی، گاز طبیعی، فرآورده‌های نفتی و محصولات پتروشیمی در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال قبل آن، نتیجه سیاست‌های دولت سیزدهم بود.

همچنین در دولت سیزدهم شاهد وصول ۱/۶ میلیارد دلار مطالبات معوق از عراق بابت صادرات گاز در دولت قبل و تسویه تمام صورتحساب‌های جاری صادرات گاز و ایفای کامل تعهدات مالی در بودجه سال‌های ۱۴۰۰ و بوده‌ایم.

جدیدترین آمار تولید نفت ایران به نقل از منابع ثانویه در گزارش ماهانه سازمان کشورهای صادرکننده نفت خام نشان می‌دهد، تولید نفت ایران در ماه ژوئن ۲۰۲۳ برابر با خرداد ۱۴۰۲ به ۲ میلیون و ۷۵۴ هزار بشکه در روز رسیده که نسبت به ماه پیش از آن ۵۶ هزار بشکه در روز افزایش یافته است. ایران در ماه می (اردیبهشت ماه ۱۴۰۲) ۲ میلیون و ۶۹۸ هزار بشکه نفت در روز تولید کرده بود.

بر اساس گزارش‌های اوپک، ایران در ماه آوریل (فروردین ماه ۱۴۰۲) ۲ میلیون و ۶۲۵ هزار بشکه، در ماه مارس (اسفند ماه ۱۴۰۱) ۲ میلیون و ۵۷۷ هزار بشکه، در ماه فوریه (بهمن ۱۴۰۱) ۲ میلیون و ۵۷۴ هزار بشکه، در ماه ژانویه (دی ۱۴۰۱) ۲ میلیون و ۵۵۴ هزار بشکه نفت در روز تولید کرده است.

ایران به طور متوسط در سال ۲۰۲۲ روزانه ۲ میلیون و ۵۵۴ هزار بشکه نفت تولید کرده است، این رقم به طور متوسط در سال ۲۰۲۱ روزانه ۲ میلیون و ۳۹۲ هزار بشکه نفت و در سال ۲۰۲۰ روزانه یک میلیون و ۹۹۱ هزار بشکه نفت بوده است.

به این ترتیب ایران در سال ۲۰۲۲ نسبت به سال ۲۰۲۱ روزانه ۱۶۲ هزار بشکه بیشتر تولید نفت داشته است. تولید نفت ایران در ۲۰۲۱ نیز نسبت به سال ۲۰۲۰ نیز ۴۰۱ هزار بشکه در روز افزایش یافته بود.

سفید برای لغو تحریم‌های ظالمانه علیه ایران و بازگشت واشنگتن به برجام است، خواستار کاهش خرید نفت ایران از سوی کشورهای واردکننده شد.

این اظهارنظرها نشان می‌دهد که ایران در فروش و صادرات نفت خود مسیر درستی را رفته است. آمارهای اقتصادی نیز نشان می‌دهد که رشد اقتصادی کشور با نفت بیشتر از رشد اقتصادی بدون نفت است که حکایت از افزایش درآمدهای نفتی ایران دارد.

با خروج یکجانبه آمریکا از برجام با شعار به صفر رساندن صادرات نفت ایران، تولید نفت روند کاهشی به خود گرفت و در نهایت تولید نفت در سال ۹۹ تا ۱۰۹ میلیون بشکه در روز پایین آمد که پایین‌ترین رقم تولید نفت کشور در ۲۵ سال اخیر محسوب می‌شود. بدین ترتیب دولت آیت‌الله رئیسی در شرایطی بر سر کار آمد که میزان تولید نفت کشور در حداقل تاریخی خود قرار داشت.

دولت قبل اگرچه تحریم‌ها را عامل کاهش تولید و صادرات نفت خام و میعانات گازی عنوان کرده بود، اما عملکرد دولت سیزدهم در ماه‌های گذشته نشان می‌دهد اگرچه عامل تحریم هزینه‌های صنعت نفت را در همه بخش‌ها بالا می‌برد اما اگر اراده مدیران کشور بر تولید و صادرات نفت باشد، تحریم یاری مقابله با آن را ندارد.

تا آنجا که بر اساس آمارهای اوپک، هرچند که تحریم‌ها هنوز به قوت خود باقی است اما تولید نفت به ۲،۸ میلیون بشکه در روز رسیده است و آن گونه که وزیر نفت نیز پیش از این اعلام کرده بود، بخش بزرگی از ذخایر نفت خام و میعانات گازی ایران که در خشکی یا بر روی دریا ذخیره شده بود، به دست مشتریان رسیده است.

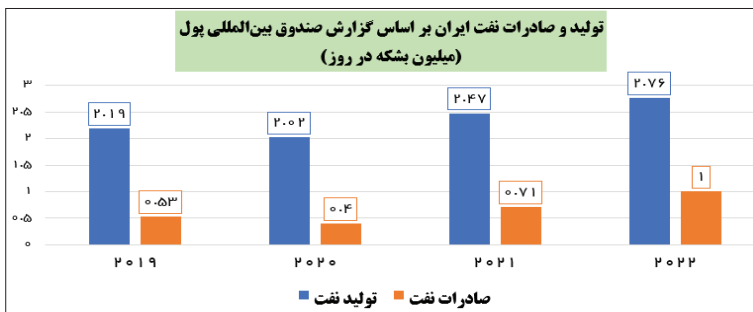
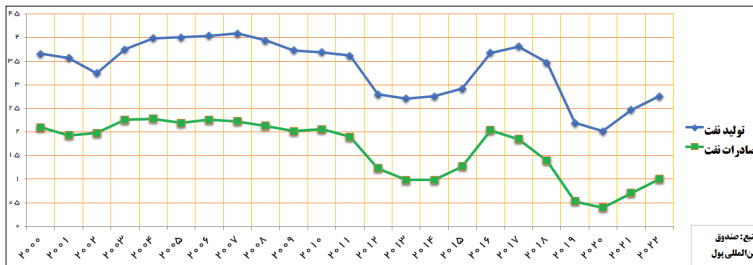
افزایش صادرات نفت خام و میعانات گازی از طریق انعقاد قراردادهای جدید فروش، تمرکز بر بازارهای جدید صادراتی و بهره‌گیری از روش‌های متنوع فروش از جمله نهاتر، سیاست دولت سیزدهم در صادرات نفت بوده است.

در نتیجه این سیاست‌ها، شکستن رکورد فروش

Table 5 - 7: OPEC crude oil production based on secondary sources, tb/d

Secondary sources	2021	2022	4Q22	1Q23	2Q23	Apr 23	May 23	Jun 23	Change Jun/May
Algeria	913	1,017	1,030	1,015	980	1,010	973	957	-16
Angola	1,123	1,140	1,084	1,062	1,115	1,092	1,148	1,102	-46
Congo	264	262	252	270	264	262	266	262	-4
Equatorial Guinea	98	84	63	53	60	60	58	62	4
Gabon	182	197	199	194	209	209	212	207	-5
IR Iran	2,392	2,554	2,568	2,571	2,692	2,625	2,698	2,754	56
Iraq	4,046	4,439	4,505	4,372	4,138	4,107	4,127	4,181	54
Kuwait	2,419	2,704	2,712	2,684	2,585	2,650	2,555	2,551	-3
Libya	1,143	981	1,153	1,157	1,162	1,160	1,169	1,156	-13
Nigeria	1,372	1,204	1,172	1,345	1,225	1,098	1,277	1,298	21
Saudi Arabia	9,114	10,530	10,605	10,358	10,155	10,496	9,976	9,968	-22
UAE	2,727	3,066	3,094	3,044	2,941	3,034	2,985	2,894	-1
Venezuela	553	675	683	696	746	727	743	767	23
Total OPEC	26,346	28,854	29,099	28,822	28,271	28,530	28,099	28,189	97

بر اساس گزارش صندوق بین‌المللی پول نیز در حالی که صادرات نفت کشورمان در سه سال پایانی دولت قبل به زیر یک میلیون بشکه در روز و حتی کمتر از ۵۰۰ هزار بشکه در روز هم رسیده بود، در سال ۲۰۲۲ که دولت رئیسی بر سر کار بوده از یک میلیون بشکه در روز عبور کرده است.

سال ۲۰۲۱ وبا وجود تداوم تحریم‌های آمریکا خبر داده است.

این گزارش تولید نفت ایران در سال ۲۰۲۰ را ۲٫۷۳ میلیون بشکه در روز اعلام کرده بود اما در سال ۲۰۲۱ از تولید روزانه ۳٫۱۷ میلیون بشکه‌ای نفت ایران خبر داده است که نسبت به سال قبل از آن ۴۴۰ هزار بشکه در روز افزایش داشته است.

از سال ۲۰۱۸ تا سال ۲۰۲۰ در نتیجه خروج آمریکا از توافق هسته‌ای تولید نفت ایران همواره روندی نزولی را طی کرده و از ۴٫۴۹ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۷ به ۴٫۱۴ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۸ و ۲٫۷۳ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۹ و ۲٫۷۳ میلیون بشکه در روز طی سال ۲۰۲۰ کاهش یافته بود.

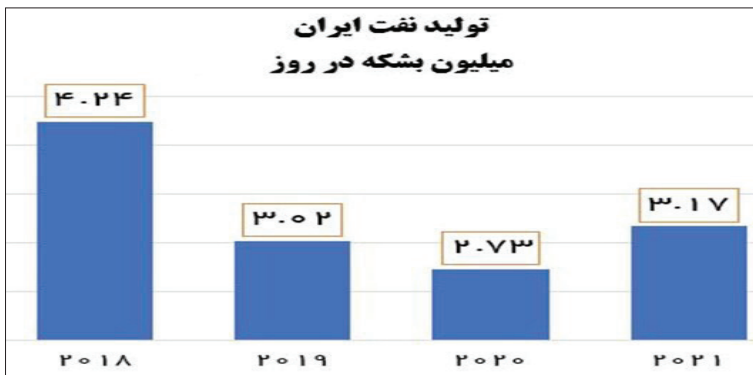
تولید نفت به روایت بریتیش پترولیوم

شرکت بریتیش پترولیوم نیز از توقف روند نزولی تولید نفت ایران با روی کار آمدن دولت سیزدهم خبر داده و اعلام کرده تولید نفت خام و میعانات گازی ایران در سال ۲۰۲۱ با رشد ۱۶٫۱ درصدی به ۳٫۱۷ میلیون بشکه در روز رسید.

شرکت انگلیسی بریتیش پترولیوم هفتاد و یکمین گزارش سالانه خود موسوم به مرور آماری انرژی جهان ۲۰۲۲ را منتشر کرده است. این گزارش از معتبرترین گزارش‌های بخش انرژی جهان است که از دهه ۱۹۶۰ و به طور سالانه توسط این شرکت منتشر می‌شود.

بریتیش پترولیوم در گزارش خود از افزایش ۱۶٫۱ درصدی تولید نفت خام و میعانات گازی ایران در

شرکت بریتیش پترولیوم نیز از توقف روند نزولی تولید نفت ایران با روی کار آمدن دولت سیزدهم خبر داده و اعلام کرده تولید نفت خام و میعانات گازی ایران در سال ۲۰۲۱ با رشد ۱۶٫۱ درصدی به ۳٫۱۷ میلیون بشکه در روز رسید

بودجه ریزی پس از ۸ سال بودجه گریزی

عملکرد بودجه‌ای دولت سیزدهم نسبت به دولت گذشته قابل مقایسه نیست. دولت گذشته بودجه ۱۴۰۰ را با ۴۸۰ هزار میلیارد تومان کسری به دولت سیزدهم تحویل داد. برای ارزیابی عملکرد دولت سیزدهم، عملکرد اقلام اصلی بودجه در شش ماهه دوم سال ۱۴۰۰ با نیمه دوم سال ۱۳۹۹ مقایسه شده است.

در شش ماهه دوم سال ۱۴۰۰ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۹:

منابع دولت دو برابر شد و بالغ بر ۶۴۳۷ هزار میلیارد ریال بود.

درآمدهای عمومی به عنوان پایدارترین جزء منابع دولت، حدود ۳۳۲۸ هزار میلیارد ریال بود و بیش از دو برابر مدت مشابه سال قبل بود.

با توجه به تلاش نظام مالیاتی کشور، علی‌رغم تداوم تحریم‌های ظالمانه و تداوم نسبی بیماری کرونا، درآمدهای مالیاتی ۵۰ درصد رشد داشته و ۱۷۸۰ هزار میلیارد ریال شد.

میزان درآمد حاصل از نفت و میعانات با اتخاذ دیپلماسی اقتصادی و دور زدن تحریم‌ها، بیش از ۱۵،۴ برابر شده و ۱۷۱۴ هزار میلیارد تومان بود.

فروش و واگذاری انواع اوراق اسلامی اگرچه یکی

از راه‌های تأمین مالی و بودجه دولت است، اما می‌تواند موجب افزایش بدهی دولت شود. در دوره مورد بررسی، میزان بدهی دولت ۱۲ درصد کمتر افزایش یافت.

مصارف کل حدود دو برابر شد.

علی‌رغم صرفه‌جویی‌ها، به دلیل غیرمنعطف بودن بخش مهمی از اعتبارات هزینه‌ای که شامل حقوق و دستمزد و بیمه‌ها و... است و با توجه به تکالیف متعدد هماهنگ‌سازی‌ها و هزینه‌های مرتبط با شیوع بیماری کرونا، اعتبارات هزینه‌ای ۷۵ درصد رشد داشت.

اعتبارات تملک دارائی سرمایه‌ای (عمرانی) که مکمل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و به عنوان ایجاد زیرساخت‌ها در اقتصاد ملی است، علی‌رغم فشار هزینه‌های جاری و بازپرداخت بدهی‌ها، از رشد مناسبی برخوردار بود و ۶۳ درصد رشد داشت و بالغ بر ۶۹۵ هزار میلیارد ریال بود.

اعتبارات تملک دارائی مالی که به مفهوم پرداخت بدهی‌های دولت است، با عنایت به سررسید شدن اوراق فروخته‌رفته در دولت گذشته و عزم دولت سیزدهم مبنی بر پرداخت به‌موقع دیون و بدهی‌ها، حدود ۳،۵ برابر شده و حدود ۱۲۷۴ هزار میلیارد ریال بود.

اقلام اصلی بودجه عمومی دولت در مقطع تحویل دولت سیزدهم (هزار میلیارد ریال)

شرح	اسفند ۱۳۹۹	اسفند ۱۴۰۰	شش ماهه دوم سال ۱۳۹۹	شش ماهه دوم سال ۱۴۰۰	رشد شش ماهه ۱۴۰۰
منابع (دریافت‌ها)	۵۶۲۲	۱۰۰۴۸	۳۱۹۱	۶۴۳۷	۱۰۲
درآمدهای عمومی	۲۷۹۲	۵۲۷۹	۱۶۲۴	۳۳۲۸	۱۰۵
درآمدهای مالیاتی	۲۰۶۸	۳۲۴۹	۱۱۵۱	۱۷۸۰	۵۵
سایر درآمدها	۷۲۴	۲۰۳۰	۴۷۳	۱۵۴۸	۲۲۷
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۱۷۷	۲۰۰۱	۱۲۳	۱۷۳۵	۱۳۱۶
منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی	۱۶۱	۱۹۷۲	۱۱۱	۱۷۱۴	۱۴۴۳
واگذاری دارایی مالی	۲۶۵۴	۲۷۶۸	۱۴۴۵	۱۳۷۴	-۵
فروش و واگذاری انواع اوراق مالی اسلامی	۱۸۶۳	۲۰۱۷	۹۹۴	۸۷۸	-۱۲
مصارف	۵۶۱۵	۱۰۰۴۸	۲۹۷۳	۵۸۹۸	۹۸
اعتبارات هزینه‌ای	۴۳۲۱	۷۰۷۵	۲۱۹۰	۳۸۲۹	۷۵
اعتبارات تملک دارائی‌های سرمایه‌ای	۷۷۵	۱۳۶۱	۴۲۶	۶۹۵	۶۳
اعتبارات تملک دارائی‌های مالی	۵۱۹	۱۶۱۲	۳۵۸	۱۲۷۴	۲۵۶

مأخذ: خزانه‌داری کل کشور

عملکرد بودجه‌ای دولت سیزدهم نسبت به دولت گذشته قابل مقایسه نیست. دولت گذشته بودجه ۱۴۰۰ را با ۴۸۰ هزار میلیارد تومان کسری به دولت سیزدهم تحویل داد.

هزینه‌های جاری دولت گذشته نزدیک به ۶ برابر افزایش یافت که دلیل اصلی کسری بودجه همین افزایش بی‌رویه هزینه‌های جاری بود

ناشی از بی‌عملی دولت قبل برای دور زدن تحریم‌هاست. همچنین روند توجه به تأمین مالی بودجه با اتکا به واگذاری دارایی‌های مالی، به ویژه فروش انواع اوراق اسلامی، در سال‌های اخیر مشهود است.

روند سنوات گذشته منابع و مصارف بودجه دولت و اجزاء اصلی آنها به شرح جدول ذیل می‌باشد. مهم‌ترین نکته در این روند، کاهش شدید درآمدهای حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی در سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ است که

عملکرد اقلام اصلی بودجه عمومی دولت در دوره ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۰ (ارقام هزار میلیارد ریال)

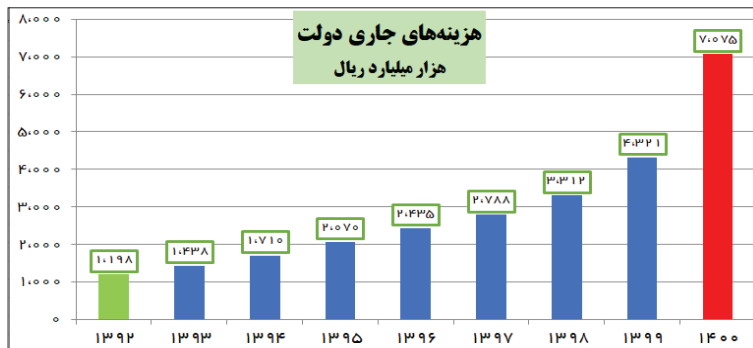
عنوان/سال	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰
منابع	۱۴۷۷	۲۳۴۷	۲۰۱۷	۲۸۳۲	۳۲۰۰	۳۵۲۵	۴۱۰۴	۵۶۲۲	۱۰۰۴۸
درآمدها	۶۸۶	۹۷۸	۱۱۲۴	۱۴۶۱	۱۶۷۶	۱۸۳۸	۲۱۷۱	۲۷۹۱	۵۲۷۹
درآمدهای مالیاتی	۴۹۴	۷۱۰	۷۹۲	۱۰۱۵	۱۱۵۸	۱۲۶۴	۱۶۰۸	۲۰۶۸	۳۲۴۹
سایر درآمدها	۱۹۲	۲۶۸	۳۳۲	۴۴۶	۵۱۸	۵۷۴	۵۶۳	۷۲۴	۲۰۳۰
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۶۴۴	۶۳۲	۶۷۴	۷۴۳	۹۲۳	۱۱۰۹	۴۷۶	۱۷۷	۲۰۰۱
منابع حاصل نفت و گاز	۶۲۶	۶۲۹	۶۷۰	۷۳۹	۹۱۹	۱۰۸۴	۴۳۵	۱۶۱	۱۹۷۲
واگذاری دارایی‌های مالی	۱۴۷	۷۳۷	۲۲۰	۶۲۸	۶۰۱	۵۷۸	۱۴۵۶	۲۶۵۴	۲۷۶۸
فروش انواع اوراق مالی	۰	۱۰	۱۰۵	۵۳۸	۴۴۵	۳۷۴	۷۳۰	۱۸۶۳	۲۰۱۷
مصارف	۱۴۶۰	۱۷۶۲	۲۰۱۷	۲۷۷۷	۳۲۰۰	۳۵۲۵	۴۱۰۴	۵۶۱۵	۱۰۰۴۸
اعتبارات هزینه‌ای	۱۱۹۸	۱۴۳۸	۱۷۱۰	۲۰۷۰	۲۴۳۵	۲۷۸۸	۳۳۱۲	۴۳۲۱	۷۰۷۵
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۲۰۳	۲۷۸	۲۶۹	۳۸۴	۴۳۶	۵۰۶	۴۶۲	۷۷۵	۱۳۶۱
تملك دارایی‌های مالی	۵۹	۴۵	۳۸	۳۲۳	۳۲۹	۲۳۲	۳۲۹	۵۱۹	۱۶۱۲

مأخذ: خزانه‌داری کل کشور

هزینه‌های جاری دولت گذشته

یازدهم بودجه سالانه را با ۱۱۹ هزار میلیارد تومان هزینه‌های جاری از دولت دهم تحویل گرفت. اما در سال ۱۴۰۰ که سال پایانی دولت دوازدهم بود، بودجه با بیش از ۷۰۰ هزار میلیارد تومان هزینه‌های جاری به دولت سیزدهم تحویل داده شد.

هزینه‌های جاری دولت گذشته نزدیک به ۶ برابر افزایش یافت که دلیل اصلی کسری بودجه همین افزایش بی‌رویه هزینه‌های جاری بود. آمار خزانه‌داری کل کشور نشان می‌دهد دولت

نکته مهم آن که در سال‌های پایانی دولت روحانی با وجود کاهش درآمدهای ارزی و کسری بودجه فراوان، هزینه‌های جاری به جای کنترل، به شدت افزایشی شد که کسری بودجه را تشدید کرد و بانک مرکزی با چاپ پول فراوان و تحمیل تورم به همه مردم، هزینه‌های جاری دولت را تأمین کرد.

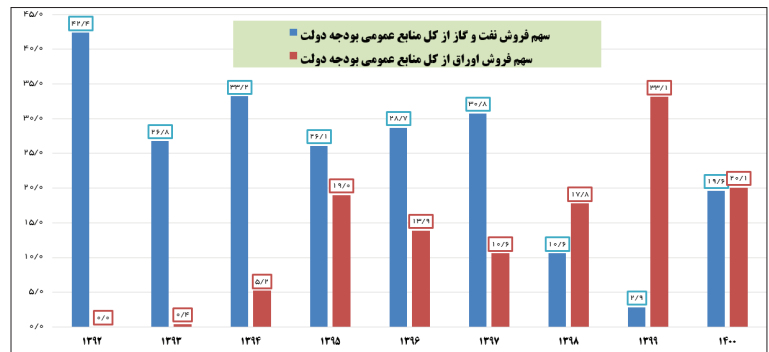
در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ مصارف عمومی دولت فقط ۷ درصد افزایش یافت که با توجه به تورم ۳۰ تا ۴۰ درصدی، به معنای صرفه جویی چشمگیر دولت در هزینه‌ها است. این در حالی است که دولت گذشته در بودجه سال آخر خود مصارف عمومی خود را بیش از ۲

برابر افزایش داد (۱۲۴ درصد!). این رشد چشمگیر با توجه به مشکلات تحریم و کسری بودجه کاملاً غیرعقلانی بود و دولت گذشته در چند ماه ابتدایی سال تا آنجا که توانست با همراهی عبدالناصر همتی در بانک مرکزی اقدام به چاپ پول تورم‌زا و خرج کردند.

عملکرد مالیاتی

دولت سیزدهم در مدت عملکرد خود، اتکای بودجه به درآمدهای مالیاتی به جای استقراض را به شدت افزایش داده است. در هشت سال دولت گذشته سهم درآمدهای مالیاتی محقق شده از کل منابع عمومی بودجه دولت بین ۳۰ تا ۳۹ درصد نوسان بود که در دولت سیزدهم افزایش یافته است. افزایش وابستگی بودجه دولت سیزدهم به درآمدهای مالیاتی نسبت به عملکرد دولت قبل، به این علت است که دولت گذشته به جای تلاش برای مقابله با فرارهای مالیاتی، به شیوه خطرناک

استقراض از بانک مرکزی، بانک‌ها و مردم با فروش بی‌رویه اوراق بدهی روی آورد. فروش اوراق مالی سهم بالایی در تأمین درآمدهای دولت گذشته داشت؛ حال آن که سررسید اوراق فروش رفته در دولت دوازدهم به دوره دولت سیزدهم رسیده است. در سال ۱۳۹۲ سهم فروش اوراق بدهی برای تأمین مالی دولت، صفر بود اما در دولت‌های یازدهم و دوازدهم استفاده از این ابزار مالی دچار افراط شد به طوری که در سال ۱۳۹۹ یک سوم منابع بودجه‌ای دولت از طریق فروش اوراق تأمین شد.

درواقع در دولت دوازدهم با کاهش درآمدهای نفتی، به جای اتکا به درآمدهای پایداری همچون درآمدهای مالیاتی، فروش اوراق بدهی جایگزین آن شد. نتیجه آن سیاست، این شد که دولت سیزدهم باید در ماه ۱۰ تا ۱۵ هزار میلیارد تومان اوراق سررسید شده را بازپرداخت کند که مجموع آن برای ۴ سال دولت سیزدهم بیش از ۵۰۰ هزار میلیارد تومان محاسبه شده است.

ندارد. تعداد اظهارنامه‌های اشخاص حقیقی در سال ۱۴۰۰ با ۳٫۵ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۹۹ به بیش از یک میلیون دویست هزار رسید. مالیات پرداخت شده بر اساس اظهارنامه‌های اشخاص حقیقی در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال ۱۳۹۹ با ۱۰۰ درصد رشد به رقم ۲۹۴۸ میلیارد تومان رسید.

اما در سال ۱۴۰۰ با روی کار آمدن دولت سیزدهم و تلاش برای دور زدن تحریم‌های نفتی و نقد کردن مطالبات ارزی کشور، مجدداً وصولی درآمدهای نفتی با رفاقت، از سوی دیگر، دولت اتکا به فروش اوراق را هم به شدت کاهش داد. البته تمام اوراق فروخته شده در دولت سیزدهم صرف بازپرداخت اوراق سررسید شده گذشته (بدهی دولت قبل) می‌شود و خالص درآمدی برای دولت سیزدهم

عامل موفقیت دولت سیزدهم در افزایش درآمدهای مالیاتی، تمرکز بر خلاهای اخذ مالیات و به دام انداختن فراریان مالیاتی بوده است. با اقداماتی که دولت سیزدهم انجام داده، فراریان مالیاتی به تور افتادند. مثلاً دولت ۲ هزار و ۵۰۰ بدهکار مالیاتی را ممنوع‌الخروج کرد که آنها اقدام به واریز یک هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان مالیات کردند.

افزایش وابستگی بودجه دولت سیزدهم به درآمدهای مالیاتی نسبت به عملکرد دولت قبل، به این علت است که دولت گذشته به جای تلاش برای مقابله با فرارهای مالیاتی، به شیوه خطرناک استقراض از بانک مرکزی، بانک‌ها و مردم با فروش بی‌رویه اوراق بدهی روی آورد

در دو سال اول دولت سیزدهم تعداد مودیان مالیاتی ۸۳٫۵ درصد رشد داشته است و این میزان افزایش چتر مالیاتی در طول تاریخ فعالیت این سازمان امور مالیاتی بی سابقه است

ثبت رکورد بی نظیر در شناسایی مودیان مالیاتی در دولت سیزدهم

در حالی که در ۱۱ ساله منتهی به سال ۱۴۰۰، تنها ۳۶۳ هزار نفر به تعداد مودیان مالیاتی افزوده شده، در دو سال اول دولت سیزدهم، تعداد مودیان با رشد ۲ میلیون و ۹۱۵ هزار نفری به ۵ میلیون و ۳۵۰ هزار نفر رسیده است.

با اقداماتی که از ابتدای دولت سیزدهم برای اجرای قانون پایانه‌های فروشگاهی و همچنین شناسایی مودیان جدید مالیاتی انجام شد، موجب رشد قابل توجه تعداد مودیان مالیاتی شد. برای مشخص تر شدن نتایج اقدامات انجام گرفته در این حوزه بهتراست با عدد و رقم صحبت کنیم. از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۴۰۰ تعداد مودیان مالیاتی از ۲ میلیون و ۵۵۲ هزار نفر به ۲ میلیون و ۹۱۵ هزار نفر رسید.

یعنی در مدت ۱۱ سال تعداد مودیان مالیاتی اعم از کسانی که اظهارنامه مالیاتی ارایه کرده‌اند و کسانی که از ماده ۱۰۰ استفاده کرده‌اند، معادل ۳۶۳ هزار نفر افزایش یافته است.

اما در سال ۱۴۰۱ تعداد مودیان مالیاتی با ۵۲٫۴ درصد (معادل یک میلیون و ۵۳۰ هزار نفر) افزایش به ۴ میلیون و ۴۴۵ هزار نفر رسید. همچنین در سال ۱۴۰۲ تعداد مودیان مالیاتی با ۲۰٫۳ درصد رشد به ۵ میلیون و ۳۵۰ هزار نفر رسیده است.

به این ترتیب در دو سال اول دولت سیزدهم تعداد مودیان مالیاتی ۸۳٫۵ درصد رشد داشته است و این میزان افزایش چتر مالیاتی در طول تاریخ فعالیت این سازمان امور مالیاتی بی سابقه است.

علت این جهش قابل توجه در شناسایی مودیان مالیاتی، حرکت سازمان مالیاتی به سمت داده محوری و الکترونیکی کردن فرایند شناسایی و وصول مالیات است. اقداماتی مانند اتصال کارت‌خوان‌ها به حساب و پرونده افراد، شناسایی و تفکیک حساب‌های تجاری از حساب‌های غیرتجاری و همچنین راه‌اندازی سامانه جامع مودیان و ملزم کردن مودیان به عضویت در این سامانه در یک فرایند تدریجی است.

علاوه بر این، کیفیت اخذ مالیات در سازمان در حال ارتقا است و امیدواریم امسال همه تکلیف بودجه برای وصول درآمدهای مالیاتی را محقق کنیم.

نکته بسیار مهم در این میان تلاش دولت برای تحقق عدالت مالیاتی است به طوری که برای جلوگیری از افزایش هزینه کسبه خرد، دولت مالیات نیمی از مودیان مالیاتی را صفر و نرخ مالیات ۹۰ درصد اصناف را کمتر از ۱۰ میلیون تومان تعیین کرد.

قطعا با توسعه هر چه بیشتر سامانه‌های الکترونیک مانند سامانه جامع مودیان، به سمت داده محوری و عدالت مالیاتی حرکت می‌کنیم. در صورتی که همه مودیان عضو سامانه جامع مودیان شوند و در این سامانه فاکتور الکترونیک صادر کنند، تا حدود زیادی عدالت در پرداخت مالیات محقق خواهد شد. چرا که ثبت همه معاملات میزان مالیات قابل پرداخت برای هر مودی را مشخص می‌کند و این مهم مانع از اجحاف در حق مردم و مودیان می‌شود.

سال	تعداد مودیان مالیاتی	درصد تغییر
۱۳۸۹	۲۵۵۲۷۵۰	
۱۳۹۰	۲۳۷۰۹۴۴	-۷٫۴
۱۳۹۱	۲۳۹۸۴۵۴	۱٫۱
۱۳۹۲	۲۷۰۴۸۲۸	۱۱٫۳
۱۳۹۳	۲۶۵۳۸۲۸	-۱٫۸
۱۳۹۴	۲۷۲۳۰۲۷	۲٫۵
۱۳۹۸	۲۸۰۸۸۰۰	۳٫۱
۱۳۹۹	۲۸۰۰۳۲۹	-۰٫۳
۱۴۰۰	۲۹۱۵۹۹۸	۴٫۱
۱۴۰۱	۴۴۴۵۷۸۷	۵۲٫۴
۱۴۰۲	۵۳۵۰۰۰۰	۲۰٫۳

رکورد دولت سیزدهم در بودجه عمرانی

دولت سیزدهم بالاترین رشد سالانه پرداخت‌های عمرانی در دو دهه اخیر را ثبت کرده است. در حالی که در طول ۲ دهه اخیر هیچ‌گاه ۱۰۰ درصد اعتبارات عمرانی مصوب بودجه پرداخت نشده، اما سال ۱۴۰۱ رقمی بالغ بر ۱۰۵٫۲ درصد از بودجه مصوب در بخش عمرانی تامین شد.

دولت‌ها همواره طی ۴ دهه گذشته بیشترین درآمدهای خود را از محل فروش نفت تامین کرده‌اند. به عبارتی، بودجه کل کشور براساس فروش نفت و قیمت دلار تدوین و تصویب شده است. غفلت از سایر منابع درآمدی از جمله مالیات و صادرات غیر نفتی و در عین حال بی‌انضباطی‌های مالی، بیشترین آسیب را به بخش‌های مختلف اقتصاد به خصوص عمران و صنعت و به طور کلی تولید وارد کرد.

دهه ۹۰ را می‌توان بدترین دوران برای بخش عمران و صنعت کشور خواند، چرا که در این دوره عدم تخصیص بودجه کافی به این بخش‌ها به خصوص بودجه عمرانی سبب انباشت حجم زیادی بدهی دولت به پیمانکاران شد که در نهایت هزینه آن بر دوش مردم و دولت جدید آوار شد.

در دولت قبیل، طی ۲ سال ۱۳۹۴ و ۱۳۹۸، رشد سالانه پرداخت‌های عمرانی منفی شده بود. متوسط سالانه پرداخت‌های عمرانی دولت گذشته ۴۱٫۴ هزار میلیارد تومان و مجموع ۸ سال آن دولت، ۳۳۱ هزار میلیارد تومان بود.

دولت سیزدهم با برقراری تعادل در هزینه کرد و درآمدهای خود و همچنین تعریف منابع درآمدی جدید از جمله دریافت عادلانه مالیات و شناسایی فرار مالیاتی و تعریف سایر درآمدهای غیر نفتی توانست بدون استقراض از بانک مرکزی، به دخل و خرج خود نظم ببخشد تا هم بدهی‌های برجای مانده از گذشته در بخش‌های مختلف به خصوص عمران را تسویه و هم بودجه عمرانی سال ۱۴۰۱ را به صورت بیش از ۱۰۰ درصدی که شامل سه بخش اعتبارات طرح‌های ملی، طرح‌های

استانی و اعتبارات متفرقه است را محقق کند. به طور کلی، در دهه ۹۰ به دلیل کاهش نسبی درآمدهای دولت و عدم تنوع بخشی به منابع درآمدی، سهم منابع عمرانی از کل بودجه عمومی کاهش قابل توجهی یافت اما در دولت جدید نسبت اعتبارات عمرانی به کل بودجه عمومی از ۱۲٫۷ درصد سال ۱۴۰۰ به ۱۷ درصد در سال ۱۴۰۱ افزایش پیدا کرد که به دلیل تخصیص بخش عمده‌ای از این بودجه در ماه‌های پایانی سال، باید منتظر جهش در بخش عمرانی در سال ۱۴۰۲ باشیم.

نسبت ۱۷ درصدی بودجه عمرانی به کل بودجه از ابتدای سال ۹۱ تاکنون بی‌سابقه بوده است. در واقع نسبت بودجه عمرانی به کل بودجه همواره کمتر از ۱۷ درصد و در سطح ۱۳-۱۴ درصد بوده است.

میزان پرداختی دولت از محل خزانه داری کل کشور به پروژه‌های عمرانی معادل ۲۷۳ هزار و ۸۱۶ میلیارد تومان بوده که این رقم نسبت به سال ۱۴۰۰ معادل ۹۴٫۲ درصد رشد داشته است.

رشد ۹۴٫۲٪ بی‌سابقه پرداخت‌های عمرانی

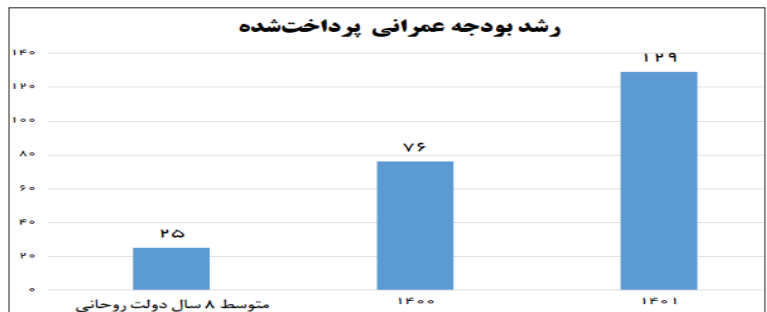
رشد ۹۴٫۲ بی‌سابقه پرداخت‌های عمرانی در یک سال نسبت به سال قبل در طول ۲ دهه اخیر بی‌سابقه بوده است. هم‌چنین در طول دو دهه اخیر هیچ‌گاه معادل ۱۰۰ درصد پیش‌بینی بودجه عمرانی، پرداخت نشده اما در سال ۱۴۰۱ معادل ۱۰۵٫۲ درصد بودجه مصوب عمرانی، از محل خزانه داری کل کشور، توانست این مهم را محقق کند.

این رخدادها نشان دهنده تغییر رویکرد دولت سیزدهم در حوزه توسعه زیرساخت‌های کشور و همچنین توجه به بخش تولید و خدمات در کشور است.

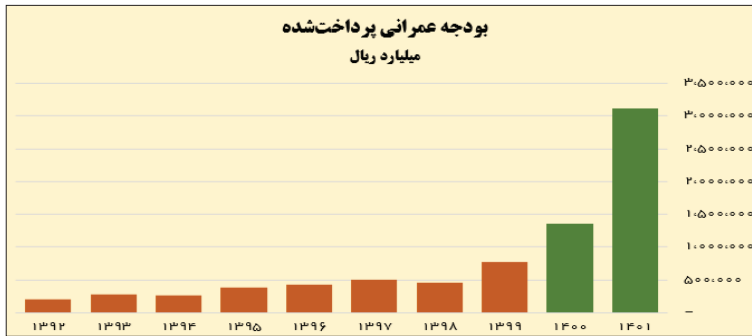
باید این نکته را هم تصریح کرد که بخش عمده پرداخت‌های عمرانی دولت در ۲ ماه پایانی سال انجام شده است. بنابراین بخشی از آثار و نتایج جهش پرداخت‌های عمرانی دولت در سال ۱۴۰۲ نمایان می‌شود.

دولت سیزدهم
بالاترین
رشد سالانه
پرداخت‌های
عمرانی در دو
دهه اخیر را ثبت
کرده است.
در حالی که در
طول ۲ دهه
اخیر هیچ‌گاه ۱۰۰
درصد اعتبارات
عمرانی مصوب
بودجه پرداخت
نشده، اما سال
۱۴۰۱ رقمی بالغ
بر ۱۰۵٫۲ درصد از
بودجه مصوب
در بخش عمرانی
تامین شد

رشد بودجه عمرانی پرداخت‌شده

دولت رئیسی
مجبور است در
۴ سال اول خود
۷,۸ میلیارد
دلار از بدهی
خارجی دولت
قبل را تسویه
کند که نسبت
به وضعیت
دولت یازدهم
۲,۶ میلیارد دلار
بیشتر است

عمده تخصیص بودجه عمرانی سال ۱۴۰۰ پس از روی کار آمدن دولت رئیسی انجام گرفت. در سال ۱۴۰۰ بیش از مجموع دو سال آخر دولت قبل، بودجه عمرانی پرداخت شد.

بدهی خارجی

دولت احمدی نژاد را باید تسویه می کرد. اما دولت رئیسی باید در سال اول فعالیت خود ۳/۵ میلیارد دلار از بدهی دولت روحانی را تسویه می کرد و این رقم برای سال ۱۴۰۱ برابر با ۱,۸۸ میلیارد دلار، سال ۱۴۰۲ بالغ بر ۱,۵ میلیارد دلار و سال ۱۴۰۳ برابر با ۹۰۵ میلیون دلار است؛ یعنی دولت رئیسی مجبور است در ۴ سال اول خود ۷,۸ میلیارد دلار از بدهی خارجی دولت قبل را تسویه کند که نسبت به وضعیت دولت یازدهم ۲,۶ میلیارد دلار بیشتر است. نکته مهم آن که دولت احمدی نژاد بیش از ۹ میلیارد دلار از میزان بدهی های خارجی کشور را نسبت به پایان دولت خاتمی تسویه کرد که معادل ۵۶ درصد بود.

دولت سیزدهم در حالی شروع به کار کرد که کشور با ۸,۷ میلیارد دلار بدهی خارجی (آمار مربوط به پایان خرداد ۱۴۰۰) مواجه بود. این در حالی است که در پایان خرداد ۱۳۹۲ و قبل از شروع به کار دولت روحانی میزان بدهی خارجی کشور ۷,۱ میلیارد دلار بود. سررسید بدهی های خارجی به جامانده از دولت دهم شامل ۱,۸۷ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۲، ۱,۳۹ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۳، ۱,۱ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۴، ۸۵۴ میلیون دلار در سال ۱۳۹۵ و ۱,۸۸ میلیارد دلار برای سال ۱۳۹۶ به بعد بود؛ یعنی دولت روحانی در ۴ سال اول خود ۵,۲ میلیارد دلار از بدهی خارجی به جامانده از

فصل	رقم بدهی خارجی (میلیون دلار)	درصد تغییر نسبت به دولت قبل	مبلغ تغییر نسبت به دولت قبل
بهار ۱۳۸۴	۱۶۱۹۲		
بهار ۱۳۹۲	۷۱۱۴	منفی ۵۶	منفی ۹۰۷۸
بهار ۱۴۰۰	۸۷۴۴	۲۳	۱۶۳۰

اما دولت روحانی نه تنها از حجم بدهی خارجی کشور کم نکرد بلکه ۲۳ درصد معادل ۱,۶ میلیارد دلار بر بدهی خارجی کشور نسبت به پایان دولت دهم افزود و تسویه آن را به دولت رئیسی واگذار کرد.

بدهی های بودجه ای دولت

بخش اعظم از این اوراق مالی در بازار سرمایه منتشر شد. جدول زیر نشان می دهد که دولت دهم هیچ اوراقی در بورس منتشر نکرد و در این زمینه هیچ گونه بدهی برای دولت روحانی به جای نگذاشت. اما دولت روحانی از سال ۱۳۹۴ تا پایان خرداد ۱۴۰۰ بیش از ۴۲۲ هزار میلیارد تومان اوراق مالی منتشر کرد که تسویه بخش زیادی از آن به دولت سیزدهم موکول شده است.

یکی از میراث های شوم دولت گذشته برای آیت الله رئیسی، بدهی های دولت است. دولت گذشته بیش از ۵۰۰ هزار میلیارد تومان اوراق مالی منتشر و با آن کسری بودجه خود را تأمین کرد ولی دولت آیت الله رئیسی طی ۴ سال باید اصل و سود این اوراق را به خریداران بازپرداخت کند که ماهانه بیش از ۱۰ هزار میلیارد تومان است.

مجموع انتشار انواع ابزارهای تأمین مالی در بورس به تفکیک ماهیت ناشر (میلیارد ریال)

عملکرد سه ماهه اول ۱۴۰۰	عملکرد ۹۹	عملکرد ۹۸	عملکرد ۹۷	عملکرد ۹۶	عملکرد ۹۵	عملکرد ۹۴	عملکرد ۹۳	عملکرد ۹۲	دولتی
۲۲۷۶۶۷	۱۸۳۳۲۳۸	۸۸۱۷۴۲	۳۹۹۰۹۸	۵۵۰۷۳۳	۲۲۰۵۰۰	۱۱۰۰۰۰	۰	۰	

سال ۱۴۰۱ دولت
سیزدهم مکلف
بود ۲۰۰ هزار
میلیارد تومان
اصل و سود
اوراق مالی و
وام‌های خارجی
از تعهدات دولت
قبل را پرداخت
کند

از اوراق فروش رفته در دولت دهم را تسویه می‌کرد.

اما در بودجه ۱۴۰۰ که بودجه آخر دولت دوازدهم بود، بازپرداخت اصل اوراق مالی فروش رفته در آن دولت به ۷۰٫۱ هزار میلیارد تومان رسید؛ این رقمی است که دولت رئیسی باید در سال اول خود بابت بدهی مالی دولت روحانی پرداخت می‌کرد.

یعنی بدهی ناشی از فروش اوراق مالی که از دولت روحانی برای سال اول دولت رئیسی به جا ماند ۲۹ برابر بیشتر از رقمی بود که دولت دهم برای دولت یازدهم به جا گذاشته بود.

بازپرداخت اصل وام‌های خارجی در بودجه ۱۳۹۲ (که بر عهده دولت یازدهم بود) ۶۹۲ میلیارد تومان بود در حالی که همین بدهی در بودجه ۱۴۰۰ (که بر عهده دولت سیزدهم افتاد) ۱۵۱۰۰ میلیارد تومان شد یعنی ۲۲ برابر افزایش یافت.

بازپرداخت اصل تسهیلات بانکی که در بودجه ۱۳۹۲ به دوش دولت یازدهم افتاد ۱۴ میلیارد تومان بود اما همین بدهی که در بودجه ۱۴۰۰ به دوش دولت سیزدهم افتاد ۳۳۵۴ میلیارد تومان شد که ۲۹ برابر بیشتر از بدهی دولت دهم برای دولت یازدهم بود.

تعهدات پرداخت نشده سال‌های قبل که در بودجه ۱۳۹۲ به عهده دولت یازدهم قرار گرفت ۶۰۰ میلیارد تومان بود اما در بودجه ۱۴۰۰ با افزایش نزدیک به ۱۵۰ برابری به ۹۰٫۵ هزار میلیارد تومان رسید که این بدهی دولت روحانی نیز بر عهده دولت سیزدهم است.

سال ۱۴۰۱ دولت سیزدهم مکلف بود ۲۰۰ هزار میلیارد تومان اصل و سود اوراق مالی و وام‌های خارجی از تعهدات دولت قبل را پرداخت کند.

دولت سیزدهم ماهانه باید ۱۰ تا ۱۵ هزار میلیارد تومان برای سررسید اوراق فروخته شده در دولت قبل پرداخت کند و جمع هزینه‌ای که باید بابت این موضوع تا سال ۱۴۰۴ پرداخت شود، ۵۳۵ هزار میلیارد تومان است.

البته این فقط بدهی‌های مربوط به اوراق مالی نیست که به دولت آیت‌الله رئیسی رسیده، بلکه دولت گذشته صندوق توسعه ملی را هم تقریباً خالی کرده و منابع آن را در سال‌های اخیر خرج کرده است.

در شش ماهه دوم سال ۱۴۰۰ نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۹، اعتبارات تملک دارائی مالی که به مفهوم پرداخت بدهی‌های دولت است، با عنایت به سررسید شدن اوراق فروش رفته در دولت گذشته و عزم دولت سیزدهم مبنی بر پرداخت به‌موقع دیون و بدهی‌ها، حدود ۳٫۵ برابر شده و حدود ۱۲۷ هزار میلیارد تومان بود. برای ارزیابی بهتر میراث بدهی دولت روحانی برای دولت رئیسی، بهتر است بدهی‌ها را با بدهی به جامانده از دولت دهم برای دولت یازدهم مقایسه کرد.

در بودجه سال ۱۳۹۲ که بودجه آخر دولت دهم بود بازپرداخت اصل اوراق مالی فروش رفته در دولت دهم ۲۴۰۰ میلیارد تومان بود. بدین معنا که دولت روحانی باید ۲۴۰۰ میلیارد تومان

هزار میلیارد تومان	بودجه ۱۳۹۲	بودجه ۱۴۰۰	درصد افزایش	رقم افزایش
بازپرداخت اصل اوراق مالی	۲٫۴	۷۰٫۲	۲۷۶۷٫۹	۶۷٫۷
بازپرداخت اصل تسهیلات بانکی	۰٫۱	۳٫۴	۲۸۲۹٫۹	۳٫۲
تعهدات پرداخت نشده سال‌های قبل	۰٫۶	۹۰٫۵	۱۵۷۷۸٫۲	۸۹٫۹
بازپرداخت اصل وام‌های خارجی و تعهدات	۰٫۷	۱۵٫۲	۲۰۸۹٫۹	۱۴٫۵

دولت سیزدهم
نه تنها از
بانک مرکزی
استقراض نکرده
بلکه توانسته
بخشی از
استقراض‌های
دولت قبل را نیز
به بانک مرکزی
بازپرداخت کند

بدهی دولت به سیستم بانکی

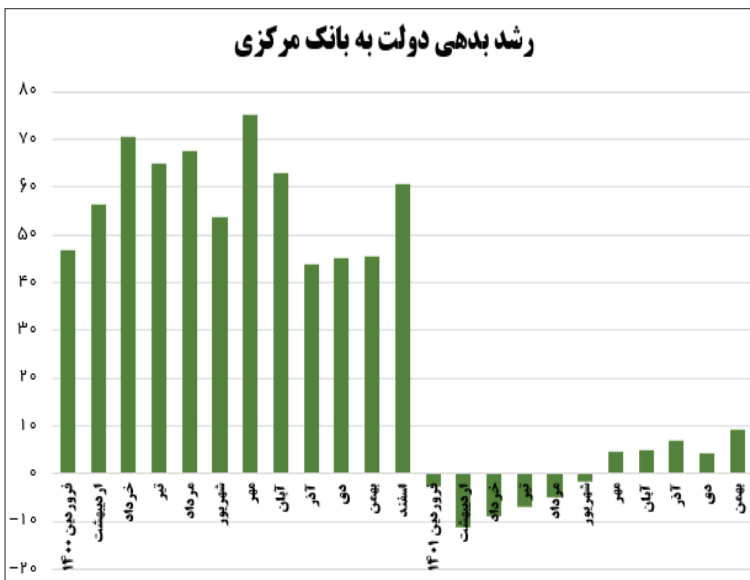
بانکی، ۵۴۰ هزار میلیارد تومان بدهی بیشتری نسبت به آنچه دولت دهم به جای گذاشت، برای دولت رئیسی به جای گذاشته است. این بدهی هنگامت به دولت آیت‌الله رئیسی منتقل شده و یکی از زمین‌های سوخته دولت گذشته محسوب می‌شود.

در پایان دولت دهم بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی کشور ۱۰۳،۷ هزار میلیارد تومان بود که در پایان دولت دوازدهم به ۶۴۳،۹ هزار میلیارد تومان افزایش یافت؛ یعنی دولت روحانی فقط در زمینه بدهی بخش دولتی به سیستم

درصد تغییر	تیر ۱۴۰۰	تیر ۱۳۹۲		
۷۶۶	۱۶۳،۷	۱۸،۹	هزار میلیارد تومان	بدهی دولت به بانک مرکزی
۵۶۴	۴۱۷،۵	۶۲،۸	هزار میلیارد تومان	بدهی دولت به بانک‌ها
۵۲۰	۶۴۳،۹	۱۰۳،۷		بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی

در حالی که در پایان دولت دهم در تیر ۱۳۹۲ بدهی دولت به بانک مرکزی فقط ۱۸،۹ هزار میلیارد تومان بود، این رقم در هشت سال دولت روحانی با ۷۶۶ درصد افزایش به ۱۶۳،۷ هزار میلیارد تومان رسید. با تداوم دولت سیزدهم در عدم استقراض از بانک مرکزی، رشد بدهی دولت به بانک مرکزی در ماه‌های فروردین، اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱ در سه ماه متوالی نزولی شد. در فروردین ۱۴۰۱ بدهی دولت به بانک مرکزی نسبت به ماه مشابه سال قبل ۳ درصد کمتر شد. در اردیبهشت ۱۴۰۱ نیز بدهی دولت به بانک مرکزی نسبت به ماه مشابه سال قبل ۱۱ درصد کمتر شد و در خرداد نیز ۹ درصد کاهش یافت. این آمار نشان می‌دهد که دولت سیزدهم نه تنها از بانک مرکزی استقراض نکرده بلکه توانسته بخشی از استقراض‌های دولت قبل را نیز به بانک مرکزی بازپرداخت کند.

رشد بدهی دولت به بانک مرکزی

دولت مردمی
سیزدهم تمام
۵۴ هزار میلیارد
تومانی را که
دولت قبل در
چهار ماه نخست
سال ۱۴۰۰ از
بانک مرکزی
استقراض کرده
بود، در پایان
سال ۱۴۰۰ تسویه
کرد

استقراض از بانک مرکزی پایان کار دولت گذشته باشد.
دولت مردمی سیزدهم تمام ۵۴ هزار میلیارد تومانی را که دولت قبل در چهار ماه نخست سال ۱۴۰۰ از بانک مرکزی استقراض کرده بود، در پایان سال ۱۴۰۰ تسویه کرد.
دولت مردمی در حالی در ابتدای شهریورماه سال ۱۴۰۰، شروع به کار کرد که نه تنها بخش زیادی از ظرفیت انتشار اوراق و استقراض دولت، استفاده شده بود، بلکه ۵۴ هزار میلیارد تومان تنخواه نیز در ماه‌های ابتدایی سال، به مصرف رسیده بود و کسری بودجه بزرگی که از ابتدا در دل قانون بودجه وجود داشت، فشار سنگینی را برای تأمین هزینه‌های جاری و عمرانی دولت ایجاد می‌کرد. با این حال در ۲۹ اسفند ۱۴۰۰ دولت موفق شد بدهی دولت قبل به بانک مرکزی را تسویه کند.

این در حالی است که در حدود سه سال پایانی دولت گذشته متوسط رشد بدهی دولت به بانک مرکزی بالای ۶۰ درصد بود.
همچنین بدهی دولت به بانک‌ها نیز از ۶۲٫۸ هزار میلیارد تومان در پایان دولت دهم با ۵۶۴ درصد افزایش به ۴۱۷٫۵ هزار میلیارد تومان رسید. به عبارت ساده‌تر بدهی دولت به بانک مرکزی در دوره حسن روحانی بیش از ۸ برابر و بدهی دولت به بانک‌ها بیش از ۶ برابر شد.
علاوه بر این، دولت گذشته در ۴ ماه اول سال ۱۴۰۰ که ماه‌های پایانی عملکردش بود، بیش از ۵۴ هزار میلیارد تومان پول چاپ کرد و با بی‌انضباطی تمام، کسری بودجه را در این مدت رفع کرد و تبعات وحشتناک تورمی آن را برای دولت آیت‌الله رئیسی به جای گذاشت.
رقم ۵۴ هزار میلیارد تومان عمدتاً صرف هزینه‌های جاری دولت گذشته شد تا

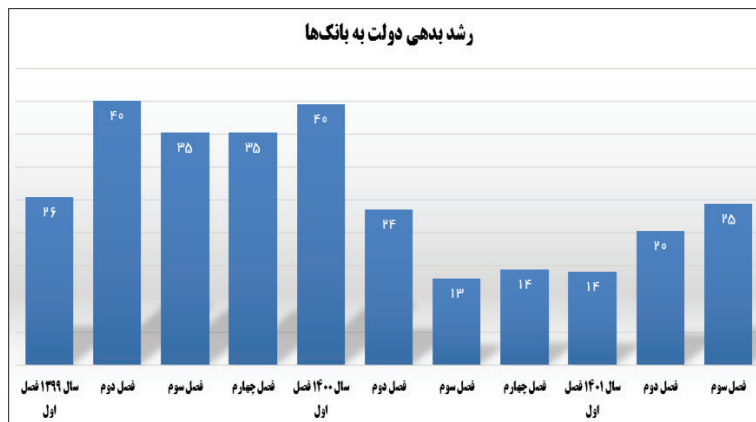
تنخواه‌گردان خزانه

شاخص	مقدار	مقدار
سقف تنخواه‌گردان بودجه سال ۱۴۰۰	هزار میلیارد ریال	۵۴۹٫۵
میزان استفاده شده از تنخواه تا پایان خرداد سال ۱۴۰۰	هزار میلیارد ریال	۵۳۵٫۳
نسبت تنخواه استفاده به مصوب	درصد	۹۷٫۴

مأخذ: بانک مرکزی

در مجموع، در مدتی که دولت سیزدهم بر سر کار بوده، رشد بدهی دولت به بانک‌ها به شدت نسبت به دولت گذشته پایین آمده است. این در حالی است که متوسط رشد بدهی دولت به بانک‌ها در دولت گذشته ۲۸ درصد بود.

دولت سیزدهم در ۲ سال اخیر نسبت به کنترل بدهی به بانک‌ها موفق عمل کرده است. در یک سال منتهی به خرداد ۱۴۰۱ بدهی دولت به بانک‌ها ۱۴ درصد افزایش یافت، در حالی که در یک سال منتهی به خرداد ۱۴۰۰ در دولت گذشته ۴۰ درصد افزایش پیدا کرده بود.

آمارهای منتشرشده از سوی صندوق بین المللی پول نشان می دهد دولت دوازدهم ایران رکورد بدهی در میان دولت های ایران از سال ۱۹۹۶ به این سورا شکسته است

بدهی های دولت روحانی به روایت نهادهای بین المللی

روند افزایش بدهی های دولت در هشت سال گذشته، در آمارهای بین المللی نیز گویا است بر اساس آمار صندوق بین المللی پول IMF، دولت دوازدهم رکورد بدهی در میان دولت های ایران از سال ۱۹۹۶ به این سورا شکسته و در رتبه بندی بدهکارترین دولت های جهان ۳۰ پله بالا آمده است.

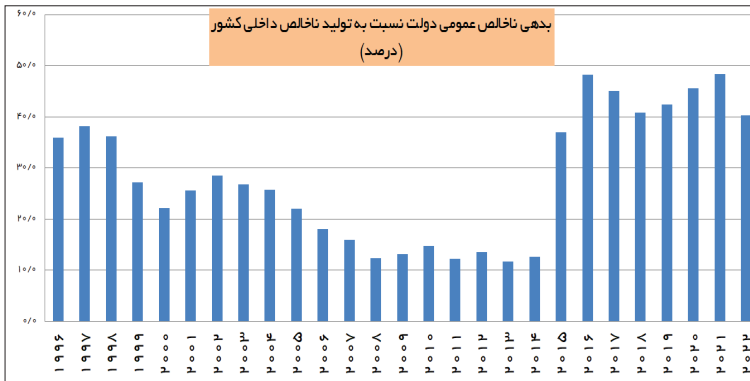
آمارهای منتشرشده از سوی صندوق بین المللی پول نشان می دهد دولت دوازدهم ایران رکورد بدهی در میان دولت های ایران از سال ۱۹۹۶ به این سورا شکسته است.

در حالی که از سال ۲۰۰۲ نسبت بدهی ناخالص عمومی دولت ایران به تولید ناخالص داخلی روندی کمابیش نزولی را طی می کرد، از سال ۲۰۱۴ با آغاز فعالیت دولت یازدهم شاهد معکوس شدن این روند هستیم. در این سال نسبت بدهی دولت به تولید ناخالص داخلی به رقم ۱۲۰/۵ درصد می رسد. در سال ۲۰۱۳ این رقم

۱۱/۷ درصد برآورد شده بود.

در سال دوم فعالیت دولت یازدهم شاهد جهش قابل ملاحظه بدهی دولت ایران بودیم به طوری که نسبت بدهی ناخالص دولت به تولید ناخالص داخلی ۳۷ درصد می شود که رشد حدود ۳ برابری نسبت به سال قبل داشته است. این رقم در سال ۲۰۱۶ به ۴۸/۳ درصد افزایش می یابد. در سال های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ نسبت بدهی ناخالص دولت به تولید ناخالص داخلی نزولی می شود و به ترتیب به ۴۵ درصد و ۴۰/۷ درصد می رسد.

اما در سه سال آخر فعالیت دولت دوازدهم بدهی ناخالص دولت دوباره صعودی می شود. در سال ۲۰۱۹ نسبت بدهی ناخالص دولت به تولید ناخالص داخلی به ۴۲/۴ درصد و در سال ۲۰۲۰ به ۴۵/۶ درصد افزایش می یابد. در سال ۲۰۲۱ نسبت بدهی ناخالص دولت به تولید ناخالص داخلی به رقم ۴۸/۳ درصد افزایش می یابد که بالاترین رقم بدهی ثبت شده در میان دولت های ایران از سال ۱۹۹۶ به این سورا است.

میلیارد ریال (۲۰۱۶)، ۷۵۳۸ هزار میلیارد ریال (۲۰۱۷)، ۸۷۷۰ هزار میلیارد ریال (۲۰۱۸)، ۱۱۶۸۵ هزار میلیارد ریال (۲۰۱۹)، ۱۷۹۸۱ هزار میلیارد ریال (۲۰۲۰) و ۲۸۹۵۹ هزار میلیارد ریال (۲۰۲۱). در رتبه بندی کشورهای از نظر بدهی نیز شاهد بدتر شدن وضعیت کشورها از نظر بدهی دولت دوازدهم بوده ایم. ایران از نظر بدهی دولت در سال ۲۰۱۳ در رتبه ۱۷۵ جهان قرار داشته است اما در سال ۲۰۲۱ یعنی سال آخر فعالیت دولت دوازدهم رتبه ایران از نظر بدهی دولت به ۱۳۰ می رسد؛ یعنی دولت دوازدهم در رده بندی بدهکارترین دولت های جهان ۳۰ پله بالا می آید.

از نظر ریالی نیز رقم بدهی ناخالص دولت دوازدهم در مقایسه با دولت های قبل از آن نجومی بوده است. در حالی که در سال ۲۰۱۳ و پیش از فعالیت دولت یازدهم رقم بدهی ناخالص دولت ایران ۱۲۵۰ هزار میلیارد ریال اعلام شده بود این رقم در سال آخر فعالیت دولت دوازدهم به رقم ۲۸۹۵۹ هزار میلیارد ریال رسیده است که افزایش ۲۳ برابری نسبت به سال ۲۰۱۳ داشته است.

رقم ریالی بدهی ناخالص دولت های یازدهم و دوازدهم طی سال های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۱ به ترتیب عبارت است از: ۱۵۴۲ هزار میلیارد ریال (۲۰۱۴)، ۴۴۸۱ هزار میلیارد ریال (۲۰۱۵)، ۶۹۵۹ هزار

در حالی که
از سال ۲۰۰۲
نسبت بدهی
ناخالص عمومی
دولت ایران به
تولید ناخالص
داخلی روندی
کما بیش نزولی
را طی می‌کرد، از
سال ۲۰۱۴ با آغاز
فعالیت دولت
یازدهم شاهد
معکوس شدن
این روند هستیم

بدهی ناخالص عمومی دولت ایران (از سال ۲۰۰۲ برآورد است)		
سال	میلیارد ریال	درصد از تولید ناخالص داخلی
۱۹۹۶	۹۹۴۲۹	۳۵٫۹
۱۹۹۷	۱۳۳۱۷۶	۳۸٫۱
۱۹۹۸	۱۳۰۲۴۳	۳۶٫۲
۱۹۹۹	۱۳۱۰۴۸	۲۷٫۱
۲۰۰۰	۱۴۲۶۴۹	۲۲٫۲
۲۰۰۱	۱۹۲۰۹۶	۲۵٫۶
۲۰۰۲	۳۰۱۹۱۷	۲۸٫۶
۲۰۰۳	۳۵۲۳۰۶	۲۶٫۸
۲۰۰۴	۴۲۴۱۲۴	۲۵٫۷
۲۰۰۵	۴۵۴۲۷۴	۲۲
۲۰۰۶	۴۵۳۵۶۰	۱۸٫۱
۲۰۰۷	۵۳۳۲۹۳	۱۵٫۹
۲۰۰۸	۵۰۱۷۹۹	۱۲٫۳
۲۰۰۹	۵۷۷۲۱۴	۱۳٫۲
۲۰۱۰	۷۸۸۳۲۹	۱۴٫۷
۲۰۱۱	۸۴۵۳۹۴	۱۲٫۳
۲۰۱۲	۱۰۷۰۸۳۴	۱۳٫۶
۲۰۱۳	۱۲۵۰۴۲۳	۱۱٫۸
۲۰۱۴	۱۵۴۲۵۵۲	۱۲٫۶
۲۰۱۵	۴۴۸۱۲۱۵	۳۷
۲۰۱۶	۶۹۵۹۵۹۶	۴۸٫۳
۲۰۱۷	۷۵۳۸۷۸۰	۴۵
۲۰۱۸	۸۷۷۰۸۵۴	۴۰٫۸
۲۰۱۹	۱۱۶۸۵۰۰۱	۴۲٫۴
۲۰۲۰	۱۷۹۸۱۹۸۲	۴۵٫۶
۲۰۲۱	۲۸۹۵۹۳۸۲	۴۸٫۳
۲۰۲۲	۳۳۵۸۶۶۹۸	۴۰٫۳
۲۰۲۳	۴۲۴۴۶۴۹۷	۳۹٫۹
۲۰۲۴	۵۴۶۰۴۴۹۸	۴۰٫۶
۲۰۲۵	۷۰۵۶۷۶۱۴	۴۱٫۵
۲۰۲۶	۹۱۲۷۳۲۷۴	۴۲٫۲
۲۰۲۷	۱۱۸۴۳۰۳۵۷	۴۳٫۱

در پایان دولت قبل حدود ۶۰ هزار میلیارد تومان تخصیص بدون وجود منابع در خزانه مانده بود؛ یعنی دولت سیزدهم خزانه خالی نه بلکه خزانه مقروض را تحويل گرفت

خزانه مقروض

در پایان دولت قبل حدود ۶۰ هزار میلیارد تومان تخصیص بدون وجود منابع در خزانه مانده بود؛ یعنی دولت سیزدهم خزانه خالی نه بلکه خزانه مقروض را تحويل گرفت.

برای توصیف این وضعیت به زبان ساده، می توان آن را با کشیدن چک بلامحل تشبیه کرد؛ یعنی دولت گذشته در ماه پایانی فعالیت خود برای برخی مصارف، چک های بلامحل ۶۰ هزار میلیارد تومانی کشیده بود که تأمین مالی آن بر عهده دولت سیزدهم در ابتدای فعالیتش بود.

در دولت قبل علی رغم بی عملی در افزایش درآمدهای پایدار دولت هزینه های جاری به شدت افزایش یافت و به عبارتی دولت قبل با رشد هشت برابری نقدینگی هزینه های خود را از جیب مردم تأمین کرد، در این بین بیشترین آسیب به قشر متوسط و کم درآمد وارد شد و عبور ضریب جینی از ۴۰ واحد بیانگر افزایش فاصله طبقاتی است.

هزینه های جاری در دولت گذشته بیش از ۶/۴ برابر شد؛ برای تأمین این هزینه ها علاوه بر انتشار قابل توجه اوراق مشارکت و انتقال بدهی به دولت فعلی، به ادعای رئیس کل بانک مرکزی وقت به استفاده از پول پر قدرت روی آورد و نتیجه هم شد عبور نقدینگی از مرز ۴ هزار هزار میلیارد تومان و تورم ۵۰ درصدی؛ تنها در ۴ ماه آخر دولت قبل ۵۴ هزار میلیارد تومان از منابع بانک مرکزی استقراض شد و این در حالی بود که حدود ۶۰ هزار میلیارد تومان تخصیص بدون وجود منابع در خزانه گیر کرده بود؛ یعنی دولت سیزدهم خزانه

خالی نه خزانه مقروض را تحويل گرفت.

بر همین اساس دولت سیزدهم از بدو آغاز فعالیت رویکرد غلط استفاده از پول پر قدرت را ممنوع کرد؛ از سوی دیگر با ایجاد برنامه ریزی دقیق موفق به افزایش درآمدهای کشور در بخش درآمدهای نفتی و غیرنفتی شد؛ در اثر همین رویکرد هم علاوه بر تأمین هزینه های جاری رکورد تاریخی پرداخت ۲۰۰ هزار میلیارد تومان به اشتغال بخش های عمرانی به ثبت رسید.

دولت سیزدهم در پایان سال ۱۴۰۰ علاوه بر تأمین غیرتورمی هزینه های جاری و عمرانی بخش قابل توجهی از بدهی اقشار مختلف را هم پرداخت کرد؛ حتی تنخواه ۵۴ هزار میلیارد تومانی که صرف خاصه خرجی های دولت قبل شده بود را تسویه نمود. همین رویکرد منجر به منفی شدن رشد نقدینگی بعد ۹ سال در فروردین امسال شد.

البته باید گفت غلبه کامل بر معضلات کهنه ساختاری بودجه نیازمند برنامه ریزی و اندیشیدن تمهیداتی است که مسلماً طی دوره مالی یک ساله امکان پذیر نمی باشد. در مورد استفاده از تنخواه گردان خزانه، برای ماه های ابتدایی سال، با عنایت به تأخیر در کسب درآمدها و الزام به پرداخت هزینه ها در زمان سررسید آنها، عموماً دولت در ماه های اولیه سال از تنخواه استفاده می کند و به تدریج طی سال، با تأمین درآمدها و منابع بودجه عمومی کشور، تنخواه گردان خزانه را تسویه می کند، اما دولت سیزدهم هزینه های کشور در دو ماه ابتدایی سال را بدون استفاده از این تنخواه انجام داد.

تأمین کالاهای اساسی

دولت سیزدهم در شرایطی در تابستان سال ۱۴۰۰ شروع به کار کرد که وضعیت تأمین کالاهای اساسی به شدت بحرانی بود. طبق آمارهای وزارت صمت، در پایان خرداد ۱۴۰۰ در زمینه تأمین روغن خام کشور بیش از یک میلیون تن کسری وجود داشت. در زمینه تأمین شکر بیش از ۶۰۰ هزار تن کسری وجود داشت و ۱/۳ میلیون تن نیز برای تأمین برنج کمبود به چشم می خورد. در اواخر دولت گذشته، کسری گندم کشور هم ۶/۷ میلیون تن و نهاده های دامی ۱۲/۸ میلیون تن بود.

این در حالی است که در سال ۱۳۹۲ که سال پایانی دولت دهم بود با تمهیداتی که آن دولت اتخاذ کرده بود دولت در تمامی این کالاهای اساسی با مزاد تأمین هم مواجه شد به طوری که میزان تأمین روغن خام کشور ۱۸۱ هزار تن بیش

از نیاز بود.

میزان مزاد تأمین شکر در سال ۱۳۹۲ بیش از ۳۵۰ هزار تن و برنج بیش از ۴۰۰ هزار تن بود. در سال ۱۳۹۲ کسری گندم کشور ۱/۹ میلیون تن بود در حالی که در پایان دولت روحانی همانطور که ذکر شد این رقم به ۶/۷ میلیون تن افزایش یافت. میزان کسری نهاده های دامی نیز در سال ۱۳۹۲ حدود ۲/۷ میلیون تن بود در حالی که در پایان دولت دوازدهم به ۱۲/۸ میلیون تن افزایش یافت که تأمین این حجم عظیم کسری کالاهای اساسی، دولت سیزدهم را در ابتدای کار با مشکل جدی مواجه کرد. این در حالی بود که دولت دوازدهم تمامی ۸ میلیارد دلار ارز ترجیحی مصوب بودجه ۱۴۰۰ را در همان دوره کاری خود مصرف کرده بود و دولت سیزدهم برای نیمه دوم سال ۱۴۰۰ مجوز استفاده از ارز ترجیحی جدید نداشت.

آمارهای بانک جهانی نشان می‌دهد دولت گذشته ایران ضعیف‌ترین دولت از نظر کنترل فساد اداری طی ۲۴ سال گذشته بوده و رتبه جهانی ایران از نظر کنترل فساد در این دولت ۲۹ پله نزول کرده است

کالای اساسی	وضعیت	سال ۱۳۹۲ (هزار تن)	سه ماهه ۱۴۰۰ (هزار تن)
روغن خام	نیاز کشور	۱۵۱۲	۲۲۰۰
	تأمین	۱۶۹۳	۱۱۱۲
	کسری یا مازاد	مازاد ۱۸۱	کسری ۱۰۸۸
شکر	نیاز کشور	۲۳۵۰	۲۵۰۰
	تأمین	۲۷۰۱	۱۸۹۳
	کسری یا مازاد	مازاد ۳۵۱	کسری ۶۰۷
برنج	نیاز کشور	۳۱۰۰	۳۵۰۰
	تأمین	۳۵۰۶	۲۱۹۹
	کسری یا مازاد	مازاد ۴۰۶	کسری ۱۳۰۱
گندم	نیاز کشور	۱۰۶۸۰	۱۲۵۰۰
	تأمین	۸۷۸۲	۵۷۵۳
	کسری یا مازاد	کسری ۱۸۹۸	کسری ۶۷۴۷
نهادهای دامی	نیاز کشور	۱۵۵۰۰	۲۳۸۰۰
	تأمین	۱۲۷۵۰	۱۱۰۰۰
	کسری یا مازاد	کسری ۲۷۵۰	کسری ۱۲۸۰۰

تکمیل ذخایر راهبردی کالاهای اساسی از مهمترین اقدامات دولت سیزدهم در ۲ سال اخیر بوده است. در حال حاضر و بر اساس موجودی انبارها، هیچ‌گاه ذخایر کشور به اندازه میزان فعلی نبوده و هیچ‌گونه کمبودی در خصوص ذخایر راهبردی کشور وجود ندارد. بر اساس آمارها ذخایر راهبردی کشور از ۴۵ روز به بیش از ۵ ماه افزایش یافته است.

مفاسد اقتصادی

آمارهای بانک جهانی نشان می‌دهد دولت گذشته ایران ضعیف‌ترین دولت از نظر کنترل فساد اداری طی ۲۴ سال گذشته بوده و رتبه جهانی ایران از نظر کنترل فساد در این دولت ۲۹ پله نزول کرده است.

بانک جهانی در گزارشی وضعیت ۲۰۹ کشور جهان از نظر شیوع فساد اداری طی سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۰ را بررسی کرده و در این زمینه شاخصی به نام کنترل فساد را تعریف کرده است.

این نهاد بین‌المللی، شاخص کنترل فساد اداری را اینگونه تعریف کرده است: ایجاد این ادراک در مردم که از قدرت عمومی برای مطامع خصوصی استفاده می‌شود، چه در اشکال خرد و چه در اشکال کلان آن؛ همچنین این ادراک که منافع نخبان و افراد بر دولت حاکم شده است.

شاخص کنترل فساد زیرمجموعه گزارش جامعی است که تحت عنوان شاخص‌های حکمرانی جهانی تهیه می‌شود. بانک جهانی، شاخص‌های حکمرانی جهانی را برای بیش از ۲۰۰ کشور و منطقه در طی سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۰ تهیه کرده است. برای تهیه این گزارش، زیرشاخص‌های زیر لحاظ می‌شود: مسئولیت‌پذیری دولت، ثبات سیاسی و عدم وجود خشونت/تروریسم، کارآمدی یا اثربخشی دولت، کیفیت نظارتی حکمرانی قانون، کنترل فساد

این نهاد بین‌المللی اطلاعات شاخص‌های فوق را از بیش از ۳۰ منبع موجود گردآوری و خلاصه می‌کند که شامل نظرات و تجربیات شهروندان،

بررسی آمار بانک جهانی در مورد کنترل فساد طی سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۰ در ایران نشان می‌دهد دولت دوازدهم رکورددار فساد اداری طی این مدت در میان دولت‌های روی کار آمده در ایران بوده است

کارآفرینان و کارشناسان بخش دولتی، خصوصی و سازمان‌های عمومی غیردولتی است. بانک جهانی اطلاعات موردنیاز را از چهار منبع اصلی زیرگردآوری می‌کند: نظرسنجی از خانوارها و شرکت‌ها مؤسسات ارائه‌دهنده اطلاعات تجاری سازمان‌های غیردولتی سازمان‌های بخش عمومی

دولت دوازدهم رکورددار فساد اداری در میان دولت‌های ۲۴ سال گذشته ایران

در شاخص کنترل فساد نمره‌ای از منفی ۲٫۵ تا مثبت ۲٫۵ به هر کشور داده می‌شود که هر چه نمره دولتی در این زمینه بیشتر باشد نشان‌دهنده وجود فساد اداری کمتر در آن کشور است. بررسی آمار بانک جهانی در مورد کنترل فساد طی سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۲۰ در ایران نشان می‌دهد دولت دوازدهم رکورددار فساد اداری طی این مدت در میان دولت‌های روی کار آمده در ایران بوده است. نمره دولت دوازدهم از نظر کنترل فساد در سال ۲۰۲۰

منفی ۱٫۱ واحد بوده است. طی ۲۴ ساله منتهی به ۲۰۲۰ هیچ دولت دیگری در ایران چنین نمره پایینی از نظر کنترل فساد اداری کسب نکرده است. در سال ۲۰۱۳ یعنی سالی که فعالیت دولت یازدهم شروع شد نمره کنترل فساد اداری در ایران منفی ۰٫۷ بود. در سال ۲۰۱۴ یعنی سال اول فعالیت دولت گذشته شاهد بهبود وضعیت فساد اداری در کشور بودیم به طوری که نمره کنترل فساد اداری دولت به منفی ۰٫۶ درصد رسید؛ اما این دولت در سال ۲۰۱۵ از نظر کنترل فساد اداری درجا زد. از این سال به بعد کنترل فساد اداری با شیب تندی به سمت پایین سقوط کرد و در واقع فساد اداری رشدی فزاینده پیدا کرد. بر این اساس نمره دولت گذشته در کنترل فساد طی سال ۲۰۱۶ به منفی ۰٫۷ واحد، در سال ۲۰۱۷ به منفی ۰٫۸ واحد، در سال ۲۰۱۸ به منفی ۱٫۱ و در سال ۲۰۱۹ به منفی ۱٫۱ واحد رسید. در سال ۲۰۲۰ به منفی ۱٫۱ واحد رسید. نگاهی به رتبه جهانی ایران در کنترل فساد طی سال ۲۰۲۰ در مقایسه با سال ۲۰۱۳ نیز نشان می‌دهد دولت گذشته نزول ۲۹ پله‌ای در رده‌بندی جهانی دولت‌ها از نظر کنترل فساد داشته است.

	A	B	2013	2020
171	Angola	Control of Corruption: Estimate	-1.30946	-0.92709
172	Guinea	Control of Corruption: Estimate	-1.03987	-0.9678
173	Madagascar	Control of Corruption: Estimate	-0.75378	-0.9716
174	Bangladesh	Control of Corruption: Estimate	-0.88688	-0.97827
175	Azerbaijan	Control of Corruption: Estimate	-0.96658	-1.0482
176	Uzbekistan	Control of Corruption: Estimate	-1.26303	-1.05059
177	Uganda	Control of Corruption: Estimate	-1.04245	-1.05366
178	Lao PDR	Control of Corruption: Estimate	-0.93371	-1.06833
179	Iran, Islamic Rep.	Control of Corruption: Estimate	-0.68699	-1.08545
180	Guatemala	Control of Corruption: Estimate	-0.62249	-1.09595
181	Nigeria	Control of Corruption: Estimate	-1.22103	-1.09688
182	Kyrgyz Republic	Control of Corruption: Estimate	-1.16266	-1.1109
183	Cameroon	Control of Corruption: Estimate	-1.20503	-1.13127
184	Lebanon	Control of Corruption: Estimate	-0.92388	-1.14513
185	Comoros	Control of Corruption: Estimate	-0.73978	-1.19349
186	Cambodia	Control of Corruption: Estimate	-1.05222	-1.23125
187	Nicaragua	Control of Corruption: Estimate	-0.73576	-1.24946
188	Zimbabwe	Control of Corruption: Estimate	-1.40465	-1.25314
189	Central African Republic	Control of Corruption: Estimate	-1.09054	-1.28198
190	Iraq	Control of Corruption: Estimate	-1.27751	-1.28378
191	Guinea-Bissau	Control of Corruption: Estimate	-1.32535	-1.3191
192	Haiti	Control of Corruption: Estimate	-1.13027	-1.31987
193	Tajikistan	Control of Corruption: Estimate	-1.28417	-1.32015
194	Eritrea	Control of Corruption: Estimate	-0.9016	-1.32643
195	Sudan	Control of Corruption: Estimate	-1.46872	-1.38646
196	Congo, Rep.	Control of Corruption: Estimate	-1.15371	-1.40343
197	Chad	Control of Corruption: Estimate	-1.35103	-1.41457

کارآمدی دولت

بانک جهانی شاخص‌های کارآمدی دولت‌های گذشته ایران از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۹ را بررسی کرده که کمترین نمره از آن دولت دوازدهم شده است. بانک جهانی در گزارشی به بررسی میزان کارآمدی دولت‌ها در کشورهای مختلف جهان پرداخته است.

بانک جهانی، شاخص کارآمدی (اثربخشی) دولت Government Effectiveness را اینگونه تعریف کرده است: اثربخشی دولت در ارائه کیفیت خدمات عمومی، کیفیت خدمات مدنی و درجه استقلال آن از فشارهای سیاسی، کیفیت تدوین سیاست‌ها و میزان اعتبار و تعهد دولت به اجرای سیاست‌ها.

شاخص کارآمدی (اثربخشی) دولت Government Effectiveness زیرمجموعه گزارش جامعی است که بانک جهانی تحت عنوان شاخص‌های حکمرانی جهانی Worldwide Governance Indicators تهیه می‌کند.

بانک جهانی، شاخص‌های حکمرانی جهانی را برای بیش از ۲۰۰ کشور و منطقه در دوره ۱۹۹۶-۲۰۲۰ تهیه کرده است.

این گزارش میزان کارآمدی هر دولت را بر پایه شاخص‌هایی از منفی ۲/۵ تا مثبت ۲/۵ سنجیده است که هر چه نمره دولتی در این زمینه بیشتر باشد نشان دهنده کارآمدی بیشتر دولت مربوطه است.

بانک جهانی کارآمدی دولت‌های گذشته ایران از سال ۱۹۹۶ (۱۳۷۵) تا ۲۰۲۰ (۱۳۹۹) را بررسی کرده که کمترین نمره از آن دولت دوازدهم در سال ۲۰۲۰ شده است.

نمره کارآمدی دولت دوازدهم در سال ۲۰۲۰ (۱۳۹۹)

نزدیک به منفی ۱ تعیین شده است که کمترین نمره ثبت شده برای همه دولت‌های ایران از سال ۱۹۹۶ (۱۳۷۵) به این سمت است. پیش از آن کمترین نمره کارآمدی مربوط به سال ۲۰۱۳ (۱۳۹۲) با منفی ۰/۷ بوده است.

در حالی رکورد ناکارآمدی در دولت گذشته طی سال ۲۰۲۰ شکسته شده است که در سال‌های پیش از آن نیز عملکرد این دولت افت‌وخیز شدیدی داشته است. در جریان سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ یعنی دو سال اول فعالیت دولت یازدهم شاهد بهبود وضعیت کارآمدی دولت ایران بوده‌ایم به طوری که نمره کارآمدی این دولت از منفی ۰/۷ در سال ۲۰۱۳ به منفی ۰/۴ در سال ۲۰۱۴ و منفی ۰/۲ در سال ۲۰۱۵ ارتقا یافته است.

اما در دو سال بعد یعنی سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ شاهد درجا زدن دولت گذشته به لحاظ کارآمدی و ثابت ماندن نمره منفی ۰/۲ برای این دولت بوده‌ایم.

از سال ۲۰۱۸ (۱۳۹۷) روند سقوط کارآمدی دولت گذشته آغاز شده است. در سال ۲۰۱۸ نمره کارآمدی این دولت به منفی ۰/۴ و در سال ۲۰۱۹ به منفی ۰/۶ و در سال ۲۰۲۰ به منفی ۱ کاهش یافته است.

در رده‌بندی جهانی دولت‌ها نیز شاهد سقوط رتبه دولت قبل به لحاظ کارآمدی بوده‌ایم. در سال ۲۰۱۳ که دولت یازدهم فعالیت خود را آغاز کرد ایران از نظر کارآمدی دولت رتبه ۱۵۱ جهان را در اختیار داشت اما در سال ۲۰۲۰ یعنی در یک سال مانده به پایان فعالیت دولت گذشته رتبه کارآمدی دولت ایران ۱۷۸ اعلام شده است که سقوط ۲۷ پله‌ای را نشان می‌دهد.

بانک جهانی

شاخص‌های

کارآمدی

دولت‌های

گذشته ایران

از سال ۱۳۷۵ تا

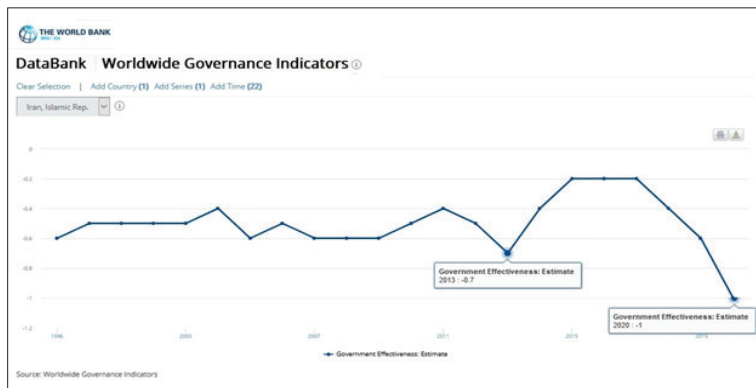
۱۳۹۹ را بررسی

کرده که کمترین

نمره از آن دولت

دوازدهم شده

است

در سال ۲۰۱۳ که دولت گذشته فعالیت خود را آغاز کرد رتبه کنترل فساد اداری در ایران در میان ۲۰۹ کشور جهان ۱۵۰ اعلام شده بود اما در سال ۲۰۲۰ دولت ایران به رتبه ۱۷۹ نزول می‌کند که نسبت به سال ۲۰۱۳، ۲۹ پله پایین‌تر است.

در دولت دوازدهم بیش از ۷۲۰ هزار میلیارد تومان رانت ناشی از توزیع ارز ۴۲۰۰ به جیب عده‌ای واردکننده و دلال و تاجر خاص رفت

ارز ۴۲۰۰

دولت دوازدهم از ابتدای سال ۱۳۹۷ تا تیرماه ۱۴۰۰ که دولت را تحویل داد، ۶۶ میلیارد دلار ارز ۴۲۰۰ تومانی خرج کرد تا کالاهای اساسی گران نشود، اما آمارها نشان می‌دهد که این سیاست نتوانست به اهداف خود برسد. تخصیص ارز ارزان برای واردات کالاهای اساسی و نهاده‌های دامی، سبب تضعیف شدید تولیدکنندگان داخلی و افزایش سهم واردات در ۳

سال پایانی دولت قبل شد.

همچنین بخش زیادی از کالاهای وارداتی با ارز ارزان، یا به خارج از کشور قاچاق می‌شد یا به جای مصرف برای تولید مواد غذایی ضروری مردم، به انحراف می‌رفت و صرف تولید سایر مواد غذایی همچون کیک و شکلات می‌شد. عده زیادی از دریافت‌کنندگان ارز ۴۲۰۰ هم اقدام به فروش آن یا کالاهای وارداتی با نرخ ارز آزاد کردند و بزرگترین رانت تاریخ ایران را رقم زدند.

برآورد رانت توزیع ارز ۴۲۰۰ در دولت دوازدهم

سال	میزان تأمین ارز (میلیارد دلار)	نرخ ارز در بازار آزاد (ریال)	ارزش ریالی ارز ۴۲۰۰ مصرف‌شده (میلیارد ریال)	تفاوت نرخ ارز آزاد و ۴۲۰۰ (ریال)	رانت توزیع شده در سال (میلیارد ریال)
۱۳۹۷	۳۲	۱۰۷۸۳۲	۳۴۵۰۶۲۴	۶۵۸۳۲	۲۱۰۶۶۲۴
۱۳۹۸	۱۵	۱۲۹۱۸۳	۱۹۳۷۷۴۵	۸۷۱۸۳	۱۳۰۷۷۴۵
۱۳۹۹	۱۱	۲۲۸۸۷۲	۲۵۱۷۵۹۲	۱۸۶۸۷۲	۲۰۵۵۵۹۲
۱۴۰۰	۸	۲۵۹۴۷۶	۴۲۲۹۴۵۸٫۸	۲۱۷۴۷۶	۱۷۳۹۸۰۸
مجموع	۶۶				۷۲۰۹۷۶۹

همانطور که از جدول فوق مشخص است در دولت دوازدهم بیش از ۷۲۰ هزار میلیارد تومان رانت ناشی از توزیع ارز ۴۲۰۰ به جیب عده‌ای واردکننده و دلال و تاجر خاص رفت.

به همین دلیل دولت سیزدهم اقدام به حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی کرد که یک شوک تومری مقطعی ایجاد کرد اما بررسی آماری نشان می‌دهد متوسط ماهانه افزایش قیمت کالاهای اساسی در ۳ سال پایانی دولت قبل که ارز ۴۲۰۰ تومانی تخصیص داده شد، بیشتر از دوره دولت سیزدهم و پس از حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی بوده است.

سیاست ارز ۴۲۰۰ تومانی از فروردین ۱۳۹۷ شروع شد. دولت دوازدهم مدعی بود که با تثبیت قیمت دلار در نرخ ۴۲۰۰ تومان، جلوی افزایش قیمت کالاهای اساسی را خواهد گرفت اما آمارها بیانگر آن است که قیمت کالاهای اساسی چند برابر شد. به تدریج نیز با تصمیم دولت قبل، از فهرست کالاهای اساسی که ارز ۴۲۰۰ تومانی دریافت می‌کردند کاسته شد و گرانی‌ها بیشتر هم شد اما هیچ یارانه جبرانی به مردم داده نشد تا کاهش قدرت خرید آنها جبران شود.

این در حالی است که دولت سیزدهم برعکس دولت قبل، با حذف کالاهای مشمول ارز ۴۲۰۰ تومانی، یارانه ۳۰۰ و ۴۰۰ هزار تومانی به حساب هر فرد ایرانی (به غیر از دهک پردرآمد) واریز کرد که برای اقشار متوسط و کم‌درآمد در مجموع رقم مناسبی است و نه تنها سبب کاهش قدرت خرید آنها بلکه افزایش قدرت خرید آنها شده است. دولت سیزدهم از اردیبهشت ۱۴۰۱ سیاست ارز

۴۲۰۰ تومانی را کنار گذاشت و به جای آن واریز یارانه مستقیم نقدی به حساب مردم را در دستور کار قرار داد. با این سیاست، هرچند قیمت اقلام غذایی گران شده است اما بررسی‌ها نشان می‌دهد این افزایش نسبت به افزایش قیمت همین اقلام غذایی در دوره دولت قبل که ده‌ها میلیارد دلار ارز ۴۲۰۰ تومانی تخصیص داده می‌شد، نه تنها بیشتر نیست بلکه در بسیاری از کالاها کمتر هم هست. ضمن این که دولت سیزدهم بابت این گرانی، به مردم یارانه نقدی ۳۰۰ و ۴۰۰ هزار تومانی داده است در حالی که دولت قبل بابت آن گرانی‌ها هیچ یارانه‌ای به مردم نداد.

به عنوان مثال، برنج پاکستانی باسامتی از ابتدای سال ۱۳۹۷ (قبل از سیاست ارز ۴۲۰۰ تومانی) تا خرداد ۱۴۰۰ مجموعاً ۲۰۵ درصد گران شد که متوسط ماهانه آن ۵٫۴ درصد می‌شود. این در حالی است که قیمت همین کالا در ۱۲ ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۱ و پس از حذف ارز ۴۲۰۰، مجموعاً ۵۲ درصد افزایش یافته که متوسط ماهانه آن ۴٫۳ درصد می‌شود.

مورد دیگر، برنج تایلندی است که در ۳۸ ماه منتهی به خرداد ۱۴۰۰ مجموعاً ۲۶۱ درصد گران شد که معادل متوسط ماهانه ۶٫۹ درصد می‌شود. این در حالی است که این کالا در ۱۲ منتهی به خرداد ۱۴۰۰ مجموعاً ۱۶ درصد گران شد که متوسط ماهانه ۱٫۳ درصد می‌شود.

یا در مورد ماکارونی که گرانی آن در اوایل سال جاری پس از حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی برای آرد صنایع، جنجال زیادی به پا کرد، قیمت آن از

حجم تولید
کارگاه‌های بزرگ
صنعتی با رشد
۹٫۶ درصدی
در سال ۱۴۰۱ به
بالترین سطح
در تاریخ صنعتی
کشور رسید

برخورداری از ارز ۴۲۰۰ تومانی بیشتر از دوران حذف ارز ۴۲۰۰ بوده است.
آمارها نشان می‌دهد چای خارجی در دولت قبل به شدت موج گرانی شدیدتری را نسبت به دولت سیزدهم تجربه کرده است. در سه سال پایانی دولت قبل چای خارجی به طور متوسط هر ماه بیش از ۱۱ درصد گران شده بود.

ابتدای سیاست ارز ۴۲۰۰ تا پایان خرداد ۱۴۰۰ مجموعاً ۳۰۸ درصد گران شد که متوسط ماهانه ۸٫۱ درصدی می‌شود. این در حالی است که پس از حذف ارز ۴۲۰۰ قیمت این کالا در خرداد ۱۴۰۱ نسبت به خرداد ۱۴۰۰ حدود ۹۰ درصد گران شده که متوسط ماهانه ۷٫۵ درصدی می‌شود.
به عبارت دیگر، افزایش قیمت ماکارونی با

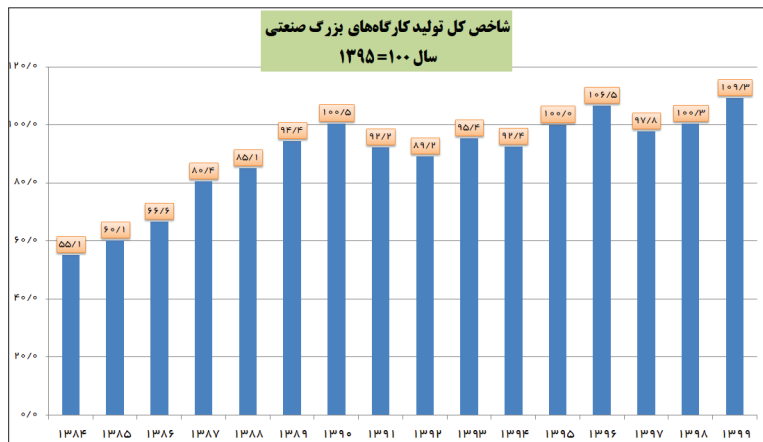

شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی

شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی (۱۰۰ نفر کارکن و بیش‌تر) در هشت سال دولت‌های نهم و دهم و ۷۲ درصد افزایش پیدا کرد؛ اما در هشت سال دولت‌های یازدهم و دوازدهم به یک سوم نزول کرد و فقط ۲۳ درصد رشد دارد.

نزدیک به ۷۰ درصد از ارزش افزوده بخش صنعت به عملکرد تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی (بالای ۱۰۰ نفر کارکن) اختصاص دارد. از این رو شاخص تولید این بخش، اهمیت بالایی در اقتصاد کشور دارد.

شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی	
۷۲	درصد افزایش در هشت سال دولت‌های نهم و دهم
۲۳	درصد افزایش در هشت سال دولت‌های یازدهم و دوازدهم

در مجموع شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی طی سال ۱۴۰۰ از رشد ۳/۱ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۹ برخوردار گردید.

رشد ۳/۱ درصدی شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال قبل از آن در مجموع نقش مهم و اساسی در تحقق رشد ارزش افزوده بخش صنعت (معادل ۳/۳ درصد) و رشد اقتصادی معادل ۴/۴ درصدی این سال داشته است.

همچنین حجم تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی با رشد ۹٫۶ درصدی در سال ۱۴۰۱ به بالاترین سطح در تاریخ صنعتی کشور رسید.
بر اساس آمار بانک مرکزی، شاخص کل تولیدات صنایع بزرگ کشور در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال قبل

شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی (۱۰۰ نفر کارکن و بیش‌تر) در فصل تابستان سال ۱۴۰۰ متأثر از اختلال در فرآیند تولید محصولات صنعتی ناشی از قطعی‌های مکرر برق که ناشی از عدم توسعه ظرفیت نیروگاهی در دولت گذشته بود، با کاهش ۱/۸ درصدی نسبت به فصل مشابه سال قبل از آن مواجه شد.

رکورد تاریخی رشد کارگاه‌های بزرگ صنعتی در

دولت سیزدهم

با تغییر دولت، شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی در فصول سوم و چهارم سال ۱۴۰۰ به ترتیب با افزایش ۵/۶ و ۳/۴ درصدی نسبت به فصل مشابه سال قبل از آن همراه گردید.

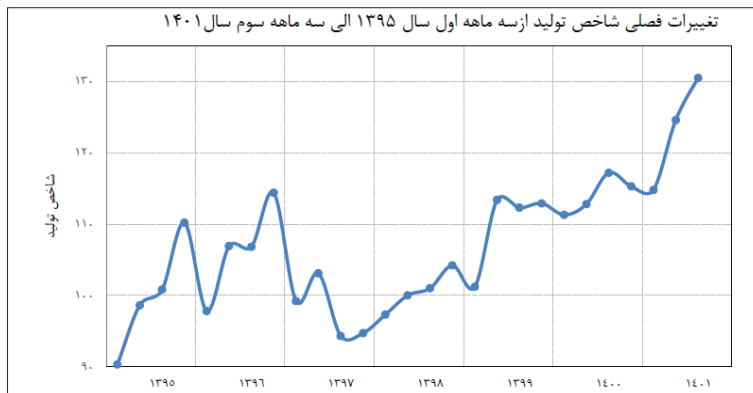
میزان تولیدات صنایع بزرگ در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰ به میزان ۹،۶ درصد و در مقایسه با سال ۹۶ که سال نمایان شدن آثار برجرام بود، ۱۹،۷ درصد بیشتر است

از آن ۹،۶ درصد افزایش یافت و به بیشترین سطح در طول تاریخ تولیدات صنعتی کشور رسید. براساس این آمار، در سال ۱۴۰۱ رشد تولیدات صنایع بزرگ در فصول بهار، تابستان، پاییز و زمستان به ترتیب ۳،۱ درصد، ۱۳،۲ درصد، ۹،۵ درصد و ۱۲،۸ درصد بوده و در مجموع در طول سال ۱۴۰۱ میزان تولیدات این صنایع رشد ۹،۶ درصدی داشته است. بیشترین نرخ رشد تولید مربوط به فصل تابستان ۱۳،۲ درصد و زمستان با رشد ۱۲،۸ درصدی است. در بررسی شاخص کارگاه‌های بزرگ صنعتی، ۲۴۰۰ بنگاه بزرگ صنعتی بالای ۱۰۰ نفر کارکن در ۲۴ گروه صنعتی مورد بررسی قرار می‌گیرد. در سال ۱۴۰۱ از این ۲۴ رشته صنعتی، ۲۳ رشته رشد مثبت داشته‌اند و از این تعداد، ۱۶ رشته صنعتی رشد دورقمی را به ثبت رسانده‌اند. براساس آمار یادشده، بیشترین نرخ رشد تولید در بین این ۲۴ گروه، مربوط به صنایع نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر با رشد ۳۱،۸ درصد و صنایع تولید وسایل نقلیه با ۲۸،۶ درصد است.

بررسی ارقام رشد تولیدات صنایع بزرگ هم‌نشان می‌دهد افزایش تأمین انرژی یکی از دلایل اصلی افزایش تولیدات این صنایع بوده است. براساس اطلاعات وزارت نیرو ۵۸۰ هزار واحد صنعتی و صنفی شامل صنایع آشامیدنی، تولید چوب، پوشاک، مبلمان و سایر مصنوعات محدودیت برق نداشتند و همین مسئله سبب شده تا تولید بخش‌های یادشده به ترتیب ۱۵،۷، ۱۶،۹، ۳،۵، ۱۱،۷ و ۱۲،۵ درصد افزایش را تجربه کنند. برای مشخص شدن روند تولیدات صنعتی، شاخص تولیدات در سال ۱۳۸۴ را ۱۰۰ قرار دادیم تا میزان رشد تولیدات را در سال‌های بعد مشخص شود. طبق این آمارها، از سال ۱۳۸۴ تا سال ۱۳۹۰ تولیدات صنایع بزرگ ۶۱،۳ درصد رشد داشت اما در سال ۹۱ با کاهش ۶،۸ درصدی و در سال ۹۲ با افت ۱،۹ درصدی این شاخص به ۱۴۷،۵ درصد کاهش

یافت. سال ۹۳ شاخص ۳ درصد رشد کرد اما دوباره در سال ۹۴ با افت ۲،۹ درصدی، میزان تولیدات صنعتی به سطح سال ۹۲ بازگشت. در سال‌های ۹۵ و ۹۶ میزان تولیدات کارگاه‌های بزرگ صنعتی به ترتیب ۸،۲ درصد و ۶،۳ درصد افزایش یافت اما در سال ۹۷ مجدداً تولیدات صنایع بزرگ رشد منفی ۸ درصد را به ثبت رساند. سال‌های ۹۸ و ۹۹ و پس از افت شدید ۸ درصدی در سال ۹۷، تولیدات صنایع بورسی به ترتیب ۲،۶ درصد و ۱۲،۲ درصد افزایش یافت و به سطح ۱۷۹،۶ درصد رسید. در واقع تا سال ۹۸ میزان تولیدات صنعتی کشور در سطح تولیدات صنعتی سال ۹۰ بوده است و این به معنای آن است که در طول ۸ سال رشد این بخش صفر بوده است اما رشد ۱۲،۲ درصدی تولیدات صنایع بزرگ در سال ۹۹ و همچنین ثبت رشد ۳،۱ درصدی در سال ۱۴۰۰ میزان تولیدات این بخش را نسبت به سال ۹۰ ارتقاء داد. اما در سال ۱۴۰۱، رشد تولیدات صنعتی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است چرا که اولاً تولیدات صنایع بزرگ در این سال رشد ۹،۶ درصدی را به ثبت رسانده است و ثانیاً، این رشد در شرایطی به دست آمده که دو سال قبل از آن هم تولیدات صنایع بزرگ رشد مثبت داشته است زیرا از سال ۱۳۹۰ به این طرف هیچگاه تولیدات صنایع بزرگ سه سال متوالی رشد مثبت نداشته است. میزان تولیدات صنایع بزرگ در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰ به میزان ۹،۶ درصد و در مقایسه با سال ۹۶ که سال نمایان شدن آثار برجرام بود، ۱۹،۷ درصد بیشتر است. همچنین اگر میزان تولیدات صنایع بزرگ در سال ۱۴۰۱ را با سال ۹۰ مقایسه کنیم، مشخص می‌شود که میزان تولیدات در این بخش نسبت به سال ۹۰ بالغ بر ۲۵،۳ درصد افزایش یافته است و جالب آنکه ۱۳ درصد از این رشد ۲۵،۳ درصدی در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به دست آمده است.

تغییرات فصلی شاخص تولید از سه ماهه اول سال ۱۳۹۵ الی سه ماهه سوم سال ۱۴۰۱

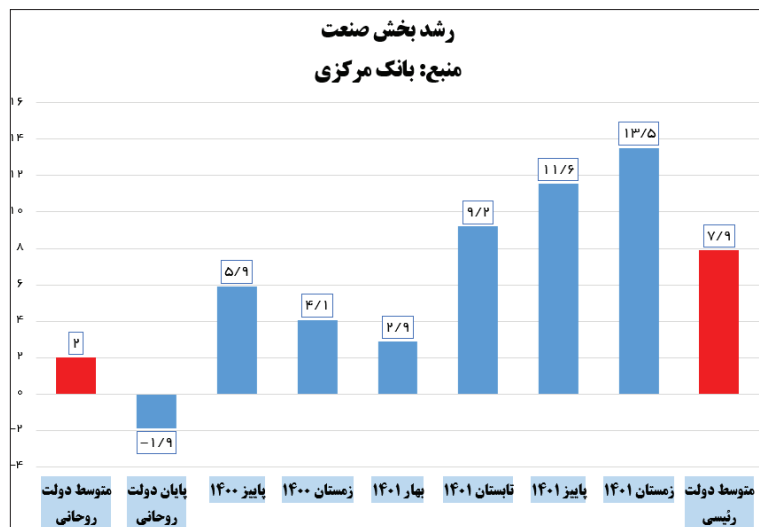

شاخص‌های صنعتی در اوج

بر اساس گزارش مرکز آمار بخش صنعت در سال ۱۴۰۱ بیشترین رشد را در روند فصلی داشته است به نحوی که در فصل بهار رشد بخش صنعت ۴٫۸ درصد، تابستان ۶٫۵ درصد، پاییز ۷٫۲ درصد و در نهایت زمستان سال گذشته ۱۱٫۹ درصد بود. بر اساس گزارش بانک مرکزی هم نرخ رشد

بخش صنعت در نیمه دوم سال ۱۴۰۱ دورقمی شد. این در حالی است که در پایان دولت روحانی رشد بخش صنعت منفی شده بود. متوسط رشد فصلی بخش صنعت در دولت گذشته ۲ درصد و در دولت رئیسی تاکنون ۷٫۹ درصد بوده است. یعنی رشد بخش صنعت در دولت سیزدهم ۴ برابر شده است.

رشد بخش صنعت منبع: بانک مرکزی

بر اساس گزارش مرکز آمار بخش صنعت در سال ۱۴۰۱ بیشترین رشد را در روند فصلی داشته است به نحوی که در فصل بهار رشد بخش صنعت ۴٫۸ درصد، تابستان ۶٫۵ درصد، پاییز ۷٫۲ درصد و در نهایت زمستان سال گذشته ۱۱٫۹ درصد بود.

بانک مرکزی نیز در بررسی‌های خود اعلام کرد که شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی (که حدود ۷۰ درصد ارزش افزوده بخش صنعت را پوشش می‌دهد) در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال قبل ۹٫۶ درصد افزایش یافته است.

قبل افزایش ۶۴٫۸ و ۲۰٫۹ درصدی داشته است. در این میان باید تأکید کرد که شاخص تولید، فروش و قیمت صنایع بورسی با استفاده از داده‌های ماهیانه شرکت‌های صنعتی بورسی پذیرفته شده در بورس محاسبه می‌شود. در تهیه این شاخص‌ها از اطلاعات ماهانه ۳۱۵ شرکت بورسی استفاده می‌شود و علاوه بر اندازه‌گیری تغییرات میزان تولید، فروش و قیمت در بخش صنعت، در محاسبات ملی نیز نقش مهمی ایفا می‌کند و برآوردی از تغییرات ماهانه ارزش افزوده ایجاد شده را در صنایع مختلف و به دنبال آن در کل اقتصاد منعکس می‌کند.

گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس نیز با بررسی بخش حقیقی اقتصاد ایران در حوزه صنعت و معدن عنوان می‌کند که در اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۲، شاخص تولید و فروش شرکت‌های صنعتی بورسی نسبت به ماه مشابه سال قبل به ترتیب با افزایش ۱۰ و ۱۰٫۷ درصدی و نسبت به ماه قبل با رشد ۲۱٫۸ و ۴۴٫۵ درصدی مواجه شده که حاکی از افزایش در فعالیت‌های بخش صنعت پس از تعطیلات طولانی مدت شرکت‌ها در فروردین ماه است. در این ماه شاخص تولید و فروش اکثر رشته‌های فعالیت‌ها نسبت به ماه قبل و ماه مشابه سال قبل افزایش داشته است. از این رو شاخص تولید و فروش رشته فعالیت خودرو و قطعات نسبت به ماه مشابه سال قبل افزایش ۳۸٫۲ و ۵۱٫۵ درصدی و نسبت به ماه

در اردیبهشت ماه سال جاری نرخ رشد ماهانه قیمت فعالیت‌های صنعتی بورسی رشد مثبت ۳۱٫۵ درصدی را ثبت کرده است، همچنین رشد نقطه به نقطه با کاهش نسبت به ماه قبل، به ۲۰٫۲ درصد رسیده است. گفتنی است میانگین سالانه شاخص قیمت نیز در اردیبهشت ماه سال جاری روند نزولی یک سال اخیر خود را

شاخص‌های
صنعتی در
دولت روحانی از
سال ۹۷ به بعد
بیشترین افت
را تجربه کرد.
به عنوان مثال
نرخ تشکیل
سرمایه در بخش
ماشین‌آلات در
سال ۹۸ به منفی
۱۹٫۵ درصد رسید

ادامه داده و با ۳٫۷ واحد درصد کاهش نسبت
به ماه قبل، میزان ۳۸٫۸ درصد افزایش را نشان
می‌دهد.
این اعداد و ارقام نشان می‌دهد که وضعیت
تولید و فروش در شاخص‌های مرتبط با صنعت
رشد داشته و دولت سیزدهم توانسته صنایع
کشور را از بحرانی که دولت روحانی رقم زد؛
نجات دهد. شاخص‌های صنعتی در دولت
روحانی از سال ۹۷ به بعد بیشترین افت را
تجربه کرد. به عنوان مثال نرخ تشکیل سرمایه
در بخش ماشین‌آلات در سال ۹۸ به منفی ۱۹٫۵
درصد رسید و این عدد به منزله آن است که
در آن برهه زمانی ضمن اینکه سرمایه‌گذاری
صنعتی افول جدی را تجربه کرد، تولیدکنندگان
و البته سرمایه‌گذاران هیچ تمایل و رغبتی
برای سرمایه‌گذاری صنعتی و تولید نداشتند.
از همین رو در سال ۱۴۰۰ و با انتخابات ریاست
جمهوری همه از ابراهیم رئیسی انتظار داشتند
که گذشته جبران شود به نحوی که تمایل و
رغبت تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران بازگردد و
به تبع آن بتوان نرخ اشتغال در کشور را افزایش
داد.

پیش‌بینی پذیر کردن اقتصاد

یکی از اقدام‌هایی که دولت سیزدهم انجام داد
پیش‌بینی پذیر کردن اقتصاد بود. بدین سبب
خیلی از سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان که در
دولت روحانی هیچ اعتمادی به آینده نداشتند
و همواره درگیر تعدد بخشنامه، نوسان نرخ ارز،
بی‌ثباتی در قوانین و عدم ارتباط با خیلی از
کشورها بودند، فعالیت صنعتی و تولیدی خود را
به شدت کاهش داده بودند، در دولت رئیسی در
فعالیت‌های توسعه‌ای خود بازنگری کردند. لذا
از ابتدای فعالیت دولت سیزدهم شاخص‌های
مربوط به تولید، سرمایه‌گذاری و اشتغال در حال
افزایش است. افزایش ۱۰ درصدی اشتغال‌پذیری
فارغ‌التحصیلان دانشگاهی از اجرای طرح
کارآموزی در دولت مردمی نسبت به عملکرد
دولت قبل یکی از دستاوردهایی است که طی دو
سال اخیر محقق شده است.

دولت رئیسی که میراث یک صنعت بحران‌زده
بود، توانست با سیاست‌ها و راهکارهای اجرایی،
صنایع کشور را نجات دهد و همچنین عدد
صادرات غیرنفتی را در سال ۱۴۰۱ به ۵۳ میلیارد
دلار برساند.

به استناد آمارها از ابتدای دولت سیزدهم تاکنون
بیش از ۴ هزار واحد راکد در حوزه صنعت و
شهرک‌های صنعتی به چرخه تولید بازگشته و

نرخ رکود واحدهای صنعتی از ۱۸ درصد به ۱۳
درصد کاهش یافته است. از سویی سال گذشته
۲۷۰۰ واحد تولیدی که زیر ۵۰ درصد ظرفیت
خود کار می‌کردند، به بالای ۵۰ درصد رسیده‌اند.
بدین جهت پیش‌بینی شده تا پایان سال جاری
حداقل ۲ هزار و ۵۰۰ واحد راکد در حوزه صنعت به
چرخه تولید بازگردد.

دولت سیزدهم از ابتدای فعالیت خود احیای
حداقل ۴۰ درصد از واحدهای صنعتی تعطیل
و راکد را در دستور کار قرار داد، از همین رو
برای برگشت واحدهای صنعتی اقدامات
متعددی صورت گرفت. از جمله این اقدام‌ها
می‌توان به هدایت سرمایه‌ها به سمت صنایع،
پایش متناوب کارخانه‌ها برای جلوگیری از
هرگونه بحران، مذاکره با کشورهای مختلف و
به خصوص همسایه با هدف بازسازی و تسهیل
شرایط صادرات تولیدات داخلی، اشاره کرد.
همچنین دولت سیزدهم موفق شد بخشی از
دغدغه تولیدکنندگان در حوزه تأمین ارز، ثبت
سفارش و تأمین مواد اولیه را با هماهنگی بیشتر
دستگاه‌های دولتی و کوتاه کردن روند اداری، حل
کند. بر اساس آمارهای وزارت صمت، مرکز آمار،
بانک مرکزی و شامخ که توسط اتاق بازرگانی تهیه
می‌شود، وضعیت صنایع کشور رو به بهبود است و
دولت سیزدهم در حال جبران کاستی‌های دولت
گذشته است. صنعت کشورمان در سال ۱۴۰۱ بنا
به اعلام مرکز آمار کشور توانسته رشد اقتصادی
۷٫۷ درصدی داشته باشد؛ رشد اقتصادی حوزه
صنعت در هشت سال قبل حدود ۱٫۶ درصد بود.
بخش صنعت، معدن و تجارت ۳۰ درصد تولید
ناخالص داخلی و ۳۵ درصد اشتغال را در
برمی‌گیرد، این بخش در تعامل با بیش از ۷۰ هزار
واحد صنعتی، ۱۲ هزار معدن، ۳ میلیون واحد
صنعی، ۹۰ هزار انبار، ۴۰ هزار بازرگان خارجی و...
بیشترین تعدد عوامل مولد اقتصادی را در خود
جای داده است.

رشد ارزش افزوده صنعت در ۹ ماهه سال ۱۴۰۱
معادل ۸ درصد بوده که بیش از ۲ برابر نرخ رشد
کل اقتصاد (معادل ۳٫۷ درصد) است. نرخ رشد
بخش صنعت در فصل سوم سال ۱۴۰۱ معادل ۱۱٫۶
درصد بوده که بالاترین نرخ رشد فصلی از سال
۱۳۹۶ تاکنون است.

همچنین، نرخ رشد فصلی بخش معدن در
تابستان ۱۴۰۰ معادل منفی ۰٫۵ درصد بوده که
طی زمستان ۱۴۰۱ از وضعیت رکود خارج شده
است. نرخ رشد بخش معدن در سه فصل سال
۱۴۰۱ به ترتیب ۱٫۲، ۵٫۴، ۲ بوده و در دوره ۹ ماهه
سال ۱۴۰۱ نسبت به مدت مشابه سال قبل به ۲٫۹

درصد رسیده است.

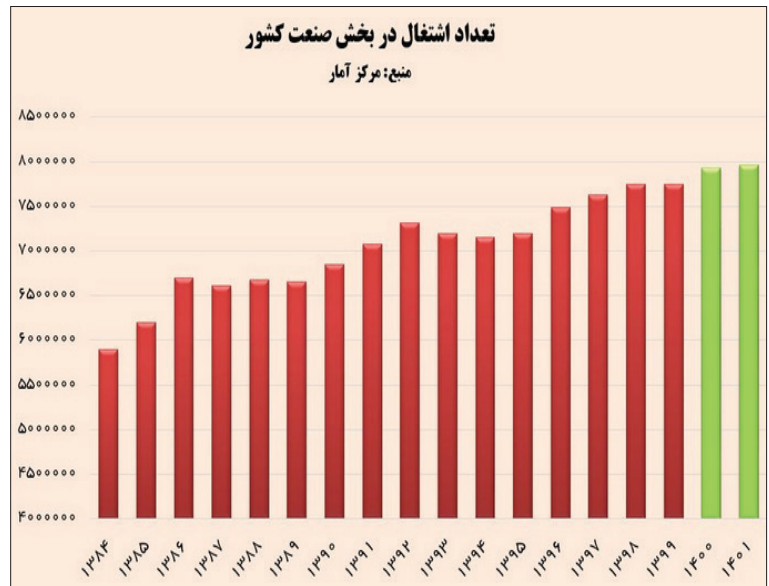
افزایش تولید، ایجاد انگیزه و امید بین فعالان اقتصادی و تولیدکنندگان و همچنین کنترل نرخ ارز و تأمین بموقع مواد اولیه تولیدکنندگان، سبب شده که نرخ تورم تولید کاهشی شود. براین اساس نرخ تورم تولیدکننده در ۴ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۱ معادل ۴۳٫۷ درصد بوده که در مقایسه با رقم ۶۰٫۹ درصدی مدت مشابه سال قبل، معادل ۲۸ درصد کاهش داشته، این شاخص در پاییز ۱۴۰۱ معادل ۳۴ درصد کاهش داشته است. در این میان تورم نقطه به نقطه بخش ساخت از ۴۶٫۴ در پاییز سال ۱۴۰۰ به ۲۳٫۶ در پاییز سال ۱۴۰۱ و تورم بخش معدن نیز از ۷۹٫۹ در پاییز سال ۱۴۰۰ به ۹٫۷ در پاییز سال ۱۴۰۱ کاهش یافته است. همچنین تورم سالانه تولیدکننده صنعت ساخت از تابستان ۱۴۰۰ در تمام فصول روندی کاهشی داشته و از ۸۰٫۴ درصد در تابستان ۱۴۰۰ به ۳۴٫۴ در پاییز سال ۱۴۰۱ کاهش یافته که کاهش مستمر این شاخص در ۵ فصل متمادی روندی بی سابقه در طول ده سال پیش است.

همچنین تورم سالانه در همه رشته فعالیت‌ها در پاییز ۱۴۰۱ در تمامی صنایع ساخت‌محور (به استثنای صنایع غذایی و دارویی که متأثر از ۴۲۰۰ تومان بوده است) در مقایسه با پاییز سال ۱۴۰۰ کاهش داشته است. البته افزایش نرخ ارز در پاییز ۱۴۰۱، باعث شد تورم نقطه به نقطه در برخی صنایع ساخت‌محور وابسته به ارز (واردات) روند افزایشی پیدا کند.

دولت رئیسی صنعت کشور را در شرایطی تحویل گرفت که تورم بخش تولید بیش از ۱۰۰ درصد، رشد بخش صنعت صفر، رشد بخش معدن منفی، نرخ سرمایه‌گذاری صنعتی منفی و تجارت خارجی کشور نزولی شده بود. همچنین به علت کمبود برق و خاموشی‌ها، صنایع بزرگ با تعطیلی اجباری طولانی مدت مواجه بودند و تولید آنها بشدت کاهش یافته و حتی اشتغال صنعتی نزولی بود اما در رکوردی تاریخی اشتغال در حوزه صمت به ۸ میلیون نفر رسید که این امر به جهت راه‌اندازی مجدد صنایع راکد بوده است.

تورم سالانه تولیدکننده صنعت ساخت از تابستان ۱۴۰۰ در تمام فصول روندی کاهشی داشته و از ۸۰٫۴ درصد در تابستان ۱۴۰۰ به ۳۴٫۴ در پاییز سال ۱۴۰۱ کاهش یافته که کاهش مستمر این شاخص در ۵ فصل متمادی روندی بی سابقه در طول ده سال پیش است

رکورد اشتغال در صنعت کشور در سال ۱۴۰۱

در سال ۱۴۰۱ اشتغال در بخش صنعت کشور به ۷ میلیون و ۹۶۳ هزار نفر بالغ شد که بالاترین رقم اشتغال در بخش صنعت در دو دهه اخیر است. مرکز آمار ایران تعداد شاغلان در کشور را در سه

بخش کشاورزی، خدمات و صنعت تهیه و منتشر می‌کند. براساس جدیدترین گزارش مرکز آمار، در سال ۱۴۰۱ بالاترین رکورد تعداد شاغلان کشور در گروه صنعت ثبت شده است.

بررسی آمار نیروی کار که توسط مرکز آمار ایران منتشر شده است نشان می‌دهد، در سال ۱۴۰۱ اشتغال در بخش صنعت کشور به ۷ میلیون ۹۶۳ هزار نفر بالغ شده است. بالاترین میزان اشتغال در بخش صنعت کشور از سال ۱۳۸۴ بدین سو است

بررسی آمار نیروی کار که توسط مرکز آمار ایران منتشر شده است نشان می‌دهد، در سال ۱۴۰۱ اشتغال در بخش صنعت کشور به ۷ میلیون ۹۶۳ هزار نفر بالغ شده است. این رقم، بالاترین میزان اشتغال در بخش صنعت کشور از سال ۱۳۸۴ بدین سو است. در سال پایانی عملکرد دولت دوازدهم، میزان اشتغال در بخش صنعت کشور ۷ میلیون و ۷۵۱ هزار نفر بود. در ۸ سال دولت‌های یازدهم و دوازدهم، متوسط سالانه اشتغال در بخش صنعت کشور ۷ میلیون و ۴۳۴ هزار نفر بود در حالی که در ۲ سال اول دولت سیزدهم متوسط سالانه اشتغال در بخش صنعت کشور ۷ میلیون و ۹۶۶ هزار نفر بوده که رشد ۷ درصدی در همین ۲ سال را نشان می‌دهد. سیاست‌های وزارت صمت دولت سیزدهم در رفع مشکلات واحدهای تولیدی فعال برای توسعه، مدیریت واردات کالاهای دارای تولید داخل،

احیای واحدهای راکد و نیمه‌تعطیل، تأمین مالی زنجیره‌های صنایع و تولیدکنندگان و توسعه صادرات به ویژه به کشورهای همسایه، تأثیر قابل توجهی در رونق گرفتن بخش صنعت کشور و بهبود اشتغال در این بخش داشته است. از ابتدای دولت سیزدهم بیش از ۴ هزار واحد راکد و نیمه‌تعطیل احیا شده است. رشد بخش صنعت هم پس از سال‌ها در سال گذشته دورقمی شد و سرمایه‌گذاری در ماشین‌آلات هم رکورد جدیدی را ثبت کرد. تسهیل صدور مجوز کسب و کارها هم عامل دیگری در رونق گرفتن بخش صنعت کشور در دو سال اخیر بوده است. در گزارش مرکز آمار کل اشتغال به سه بخش صنعت، کشاورزی و خدمات تقسیم شده است و این رقم مربوط به کلیه فعالیت‌های بخش صنعت بوده است.

رکورد در سرمایه‌گذاری صنعتی

طی فعالیت دولت سیزدهم، نرخ رشد تشکیل سرمایه در ماشین‌آلات در تمام فصل‌های دوران دولت سیزدهم (پاییز ۱۴۰۰ تا زمستان ۱۴۰۱) دو رقمی بوده است. رشد پرشتاب تشکیل سرمایه در بخش ماشین‌آلات، به موتور رشد بخش صنعتی کشور تبدیل شد تا صنایع کشور در دو سال گذشته به عامل اصلی رشد اقتصادی تبدیل شوند. طبق اعلام بانک مرکزی، نرخ رشد تشکیل سرمایه در ماشین‌آلات در سال ۹۷ منفی ۲۱/۲ درصد، سال ۹۸ منفی ۱۳/۲ درصد و سال ۹۹ این عدد ۳/۵ درصد شد اما در سال اول فعالیت دولت سیزدهم (سال ۱۴۰۰) نرخ یاد شده دو رقمی و ۱۲/۵ درصد و سال گذشته نیز ۱۵/۴ درصد شد. بانک مرکزی همچنین درباره نرخ رشد تشکیل سرمایه ثابت اعلام کرده است که در فصل بهار (منفی ۲/۳ درصد)، تابستان (منفی ۹/۶ درصد) و پاییز (منفی ۲/۶ درصد) نرخ یاد شده منفی بوده، اما در زمستان ۱۴۰۰ نرخ رشد تشکیل سرمایه به مثبت ۱۴/۴ درصد رسیده است. در بهار سال ۱۴۰۱ نیز نرخ رشد تشکیل سرمایه منفی ۱/۴ درصد، تابستان ۶/۶ درصد، پاییز ۱۵/۱ درصد و زمستان ۶ درصد بوده است. بر این اساس باید عنوان کرد که در دولت سیزدهم رشد صنعت ۳/۶ برابر دولت قبل بوده است.

یکی از صناعی که در دولت سیزدهم رشد بسیار خوبی داشته و پیش‌بینی شده که در سال جاری رکورد (یک میلیون و ۷۰۰ هزار دستگاه خودرو) خواهد زد، صنعت خودرو است. در سال ۱۴۰۱ یک میلیون و ۳۴۸ هزار دستگاه، در سال ۱۴۰۰، ۷۶۴ هزار دستگاه خودروی کامل و ۲۰۰ هزار دستگاه ناقص (مجموعاً ۹۶۴ دستگاه)، در سال ۱۳۹۹، ۷۴۲ هزار دستگاه خودروی کامل و ۲۵۰ هزار دستگاه خودروی ناقص (در مجموع ۹۹۲ هزار دستگاه)، در سال ۱۳۹۸، ۵۸۲ هزار دستگاه خودروی کامل و ۲۵۰ هزار دستگاه خودروی ناقص (در مجموع ۸۳۲ هزار دستگاه)، در سال ۱۳۹۷، ۷۵۶ هزار دستگاه خودروی کامل و ۲۰۰ هزار دستگاه خودروی ناقص (در مجموع ۹۵۶ هزار دستگاه)، در سال ۱۳۹۶ یک میلیون و ۵۳۵ هزار دستگاه، در سال ۱۳۹۵ یک میلیون و ۳۵۰ هزار دستگاه، در سال ۱۳۹۴، ۹۷۹ هزار دستگاه، در سال ۱۳۹۳ یک میلیون و ۱۳۱ هزار دستگاه، در سال ۱۳۹۲، ۷۳۷ هزار دستگاه، در سال ۱۳۹۱، ۹۲۲ هزار دستگاه و در سال ۱۳۹۰ یک میلیون و ۶۵۲ هزار دستگاه خودرو در کشور تولید شده است. بر اساس این آمارها در بازه سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰ و میانگین این چهار سال ۲۲۵ هزار دستگاه سالانه خودروی ناقص تولید شده است اما تا پیش از سال ۱۳۹۷ و از سال ۱۴۰۱ (از خرداد ماه به بعد) خودروها به صورت کامل و عبور مستقیم تولید شده‌اند.

طبق اعلام بانک مرکزی، نرخ رشد تشکیل سرمایه در ماشین آلات در سال ۹۷ منفی ۲۱٫۲ درصد، سال ۹۸ منفی ۱۳٫۲ درصد و سال ۹۹ این عدد ۳٫۵ درصد شد اما در سال اول فعالیت دولت سیزدهم (سال ۱۴۰۰) نرخ یاد شده دورقمی و ۱۲٫۵ درصد و سال گذشته نیز ۱۵٫۴ درصد شد

رشد فصلی شاخص های اصلی بخش صنعت، معدن و تجارت							
شاخص های اصلی							
۴-۱۴۰۱	۳-۱۴۰۱	۲-۱۴۰۱	۱-۱۴۰۱	۴-۱۴۰۰	۳-۱۴۰۰	۲-۱۴۰۰	
۱۱٫۹	۷٫۲	۶٫۵	۴٫۸	۲٫۲	۲٫۴	۲٫۱	نرخ رشد صنعت
۰٫۶	۳٫۰	۰٫۷	-۱٫۵	-۲٫۵	-۴٫۷	-۳٫۶	نرخ رشد معدن
۵٫۶	۰٫۲	۳٫۵	۴٫۷	۴٫۲	۵٫۱	۱٫۳	نرخ رشد عمده فروشی و خرده فروشی
۴٫۸	۳٫۰	۲٫۹	۷٫۳	۱٫۹	۳٫۸	۴٫۶	نرخ رشد اقتصاد بدون نفت
۱۳٫۵	۱۰٫۲	۱۱٫۵	۲٫۰	۴٫۱	۵٫۹	-۱٫۹	نرخ رشد صنعت
۰٫۸	۴٫۱	۵٫۴	۱٫۱	۱٫۵	-۰٫۵	-۳٫۶	نرخ رشد معدن
۱۰٫۰	۷٫۷	۷٫۸	۳٫۵	۴٫۹	۵٫۰	۰٫۳	نرخ رشد عمده فروشی و خرده فروشی
۵٫۳	۴٫۹	۳٫۹	۱٫۹	۵٫۷	۴٫۸	۱٫۰	نرخ رشد اقتصاد
۱۰٫۶	۲۴٫۹	۱۱٫۸	۱۵٫۱	۱۵٫۱	۱۱٫۶	۲٫۹	تشکیل سرمایه_ماشین آلات
۳۱٫۷	۳۴٫۴	۴۰٫۴	۴۸٫۰	۵۶٫۷	۶۹٫۷	۸۰٫۴	تورم سالانه تولید کننده_صنعت
۲۱٫۰	۲۵٫۱	۴۰٫۴	۶۲٫۱	۹۲٫۹	۱۰۷٫۳	۱۱۶٫۱	تورم سالانه تولید کننده_معدن

مرکز آمار

بانک مرکزی

مرکز آمار

کاهش واردات گندم با رشد تولید

گندم یکی از کالاهای اساسی کشاورزی محسوب می شود که سهم زیادی در امنیت غذایی کشور دارد. از این رو تأمین این محصول از طریق افزایش تولید و رسیدن به خودکفایی از اهمیت بسزایی برخوردار است.

از همین رو وزارت جهاد کشاورزی طی دو سال اخیر اقدامات متعددی را برای رسیدن به این مهم در پیش گرفته است، به طوری که با کاهش ۵۰ درصدی یارانه نهاده های کشاورزی (کود و سم) و افزایش ۲۰۰ درصدی خرید تضمینی در دو سال اخیر نسبت به سال ۱۴۰۰ سعی کرده به این سمت حرکت کند.

اصلاح الگوی کشت یکی دیگر از برنامه های وزارت

جهاد کشاورزی برای خودکفایی گندم است که پس از ۵ دهه، سال گذشته برای خودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی انجام شد، به طوری که در این طرح میزان تولید گندم با افزایش قابل توجهی روبه رو می شود. با افزایش تولید، واردات گندم به شدت کاهش شده است. واردات گندم در یک سال اخیر به لحاظ ارزش وزنی با کاهش ۵۲ درصدی و به لحاظ ارزش دلاری با کاهش ۴۴ درصدی روبه رو بوده است.

در سال ۱۴۰۰ به علت قیمت پایینی که دولت دوازدهم برای خرید تضمینی گندم قرار داد، میزان تولید به شدت کاهش یافت و کشور مجبور به واردات بیش از ۷ میلیون تن گندم شد.

در سال ۱۴۰۰ به علت قیمت پائینی که دولت دوازدهم برای خرید تضمینی گندم قرار داد، میزان تولید به شدت کاهش یافت و کشور مجبور به واردات بیش از ۷ میلیون تن گندم شد

سال	میزان واردات (هزار تن)	میزان خرید تضمینی دولت (میلیون تن)
۱۳۹۰	۲۰۰	۵,۳
۱۳۹۱	۶۷۰۰	۲
۱۳۹۲	۳۹۰۰	۴,۸
۱۳۹۳	۷۴۲۹	۶,۷
۱۳۹۴	۳۳۱۹	۸
۱۳۹۵	۱۴۷۸	۱۱,۵
۱۳۹۶	۷۴	۸,۸
۱۳۹۷	۰,۱	۹,۵
۱۳۹۸	۵۴۸,۶	۷,۸
۱۳۹۹	۳۲۸۵	۸,۲
۱۴۰۰	۷۰۷۵	۴,۷
۱۴۰۱	۴۴۴۵	۷,۵
۱۴۰۲	۷۹۱	۹

نگاهی به افول شاخص های اقتصادی در دولت روحانی

شاخص	واحد	سال ۱۳۹۱	سال ۱۳۹۹	درصد تغییر	مقدار تغییر
تراز حساب جاری کشور (کالا، خدمات، درآمد، انتقالات جاری)	میلیارد دلار	۲۶,۲۷۱	-۰,۷۰۸	-۱۰,۲,۷	-۲۶,۹۷۹
تراز بازرگانی	میلیارد دلار	۳۱,۰	۳,۲۳۴	-۸۹,۶	-۲۷,۷
صادرات کالا	میلیارد دلار	۹۸,۰۳۳	۴۹,۸۴۷	-۴۹,۲	-۴۸,۲
صادرات خدمات	میلیارد دلار	۶,۶۸۷	۴,۲۱۰۴	-۳۷,۰	-۲,۵
کل بدهی های خارجی (پایان دوره)	میلیون دلار	۷۶۸۲,۰	۹۱۴۲	۱۹,۰	۱۴۶۰,۰
رشد پول	درصد	۲۲,۸	۶۱,۷	۱۷۰,۶	۳۸,۹
رشد تشکیل سرمایه ثابت نسبت به اول دوره	درصد	۱۶,۴	-۲۸	-۲۷۰,۷	-۴۴,۴
درآمد نفت	میلیارد دلار	۶۸,۰	۲۱	-۶۹,۱	-۴۷,۰
افزایش ظرفیت تولید برق کشور نسبت به اول دوره دولت	درصد	۸۵,۰	۲۳	-۷۲,۹	-۶۲,۰
تراز عملیاتی بودجه	هزار میلیارد تومان	-۳۲,۲	-۱۷۵,۵	۴۴۵,۵	-۱۴۳,۴
برآورد سطح زیربنای طبقات ساختمانیها براساس پروانه های صادر شده	میلیون مترمربع	۱۳۱,۵	۱۰۰,۴	-۲۳,۷	-۳۱,۱
صادرات غیر نفتی	میلیارد دلار	۲۹,۹	۲۸,۸	-۳,۷	-۱,۱
تراز پرداخت های کشور (خالص حساب جاری)	میلیون دلار	۲۶۲۷۱,۰	-۷۰۸	-۱۰,۲,۷	-۲۶۹۷۹,۰
تغییر در ذخایر بین المللی کشور	میلیون دلار	۱۲۲۱۳,۰	-۲۶۴۱	-۱۲۱,۶	-۱۴۸۵۴,۰
تغییر بدهی خارجی کشور نسبت به اول دوره	درصد	-۶۶,۰	۱۹		
تغییر بدهی خارجی کشور نسبت به اول دوره	میلیارد دلار	-۱۵,۴	۱,۵		
ضریب جینی		۰,۳۶۵۹	۰,۴۰۰۶	۹,۵	۰,۳۴۷
تورم مناطق شهری-مرکز آمار	تیر ۹۲ و ۱۴۰۰	۳۳,۹	۴۳,۷	۲۸,۹	۹,۸
تورم مناطق روستایی-مرکز آمار	تیر ۹۲ و ۱۴۰۰	۳۹,۴	۴۷,۳	۲۰,۱	۷,۹
جمعیتی که با کمتر از دو دلار در روز زندگی می کنند	درصد	۰,۰۸	۰,۷۹	۸۸۷,۵	۰,۷
جمعیتی که با کمتر از یک دلار در روز زندگی می کنند	درصد	۰,۰۱	۰,۰۶	۵۰۰,۰	۰,۱

